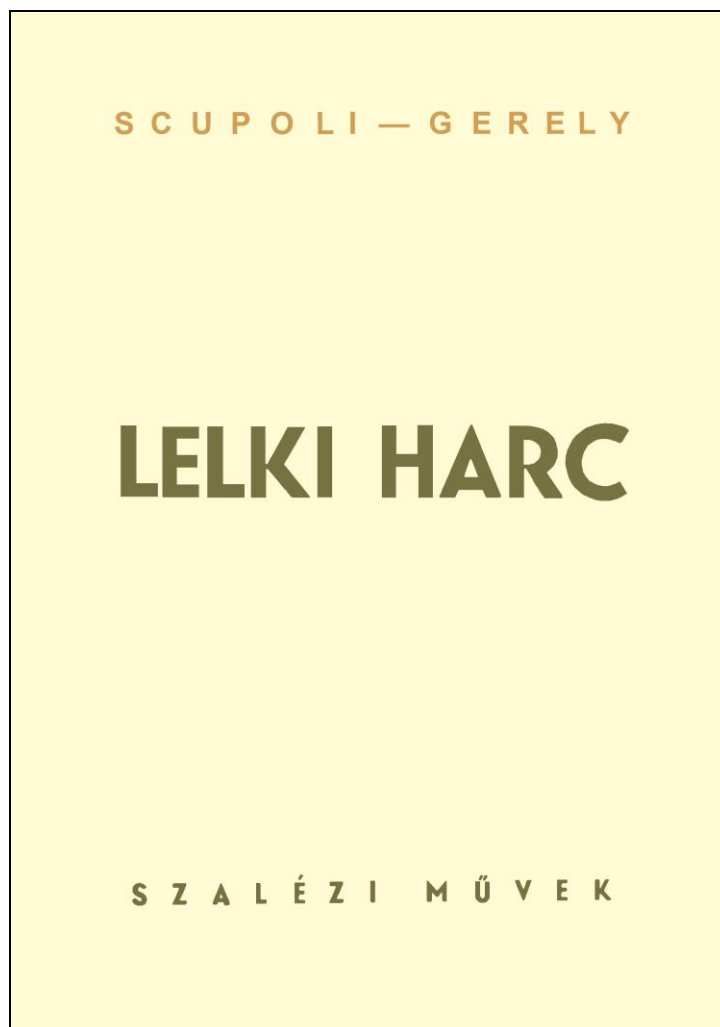


Scupoli Lőrinc Lelki harc

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



Impresszum

Scupoli Lőrinc
Lelki harc

Fordította
Gerely Jolán

Nihil obstat
Joannes Antal
censor dioecesanus

Imprimatur. 1275/1934
Vacii, die 15 Martii
† Stephanus episcopus Vaciensis

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1934-ben jelent meg a Szalézi Művek kiadásában, a „Lelki kultúra könyvei” sorozatban. Az elektronikus kiadás engedélyét a Szalézi Szent Ferenc Társasága – Don Bosco Szaléziak adta meg. Ezt az elektronikus kiadást a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár elvei szerint korlátlanul lehet lelkipásztori célokra használni. Minden más jog a szaléziaké.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
A fordító előszava.....	6
I. fejezet. A keresztény tökéletesség mibenléte; hogy elérhessük, harcolnunk kell; a küzdelemhez négy dolog szükséges.....	7
II. fejezet. Bizalmatlanság önmagunk iránt	10
III. fejezet. Az Istenbe vetett bizalom	12
IV. fejezet. Miről lehet felismerni, ha az ember önmaga iránt érzett bizalmatlansággal és Istenbe vetett bizalommal cselekszik.....	14
V. fejezet. A kislelkűséget erénynek tartó tévedés	15
VI. fejezet. További tanácsok az önmagunk iránt való bizalmatlanság és az Istenbe vetett bizalom megszerzésére	16
VII. fejezet. A gyakorlatról, és pedig mindenekelőtt az értelem gyakorlatáról, melyet óvnunk kell a tudatlanságtól és a kíváncsiságtól	17
VIII. fejezet. Ami bennünket a dolgok megítélésében gátol, és ami a helyes megismeréshez vezet	18
IX. fejezet. Egy másik rosszról, amelytől az értelmet óvni kell, ha azt akarjuk, hogy képes legyen a helyes megítélésre	19
X. fejezet. Az akarat gyakorlata és a cél, melyre minden belső s külső cselekedetünket irányítanunk kell	20
XI. fejezet. Néhány, az akarat megindítására szolgáló meggondolás oly célból, hogy mindenben Isten tetszését keressük	23
XII. fejezet. Az emberekben két különböző, egymás ellen küzdő akarat van.....	24
XIII. fejezet. Hogyan harcoljunk az érzéki indulatok ellen és milyen gyakorlatokat végezzünk, hogy akaratunkat rászoktassuk az erényre?.....	26
XIV. fejezet. Mit kell tennünk, ha úgy látszik, mintha az alacsonyabb akarat és az ellenség legyőzné és elfojtaná a felsőbbrendű akaratot?	29
XV. fejezet. Néhány tanács arra, hogy ki ellen és milyen erényekkel kell küzdenünk	31
XVI. fejezet. Krisztus katonájának kora reggeltől kezdve harcra készen kell állania.....	32
XVII. fejezet. Milyen rendben kell vétkes szenvedélyeink ellen harcolnunk?.....	33
XVIII. fejezet. Hogyan álljunk ellen a szenvedély hirtelen fölgerjedéseinek?.....	34
XIX. fejezet. Hogyan kell harcolnunk a test bűnei ellen?	35
XX. fejezet. Hogyan küzdjünk a restség ellen?	38
XXI. fejezet. A külső érzékek féken tartása. Miképpen juthatunk el ezúton az Istenség szemléletére.....	40
XXII. fejezet. Maguk a dolgok is nagyon segítenek szabályozni érzéseinket, amennyiben Üdvözítőnk életéről és szenvedéseiről való elmélkedésre indítanak	42
XXIII. fejezet. Még néhány más eszköz arra, hogy különböző alkalmakkor jól használjuk fel külső érzéseinket	43
XXIV. fejezet. Miképpen szabályozzuk nyelvünk használatát	46
XXV. fejezet. Krisztus katonájának, ha jól akar harcolni az ellenség ellen, erejéhez mérten kerülnie kell a szív zavarait és nyugtalanságait	48
XXVI. fejezet. Mit kell tennünk, ha a harcban megsebesültünk	50
XXVII. fejezet. Az ellenség harcmodora, mellyel meg akarja tévesztetni azokat, akiket a bűn szolgátságában tart.....	51

XXVIII. fejezet. A fogások, melyekkel az ellenség lebilincselni igyekszik azokat, akik felismerik nyomorult állapotukat és abból szabadulni akarnak. Mi az oka, hogy a jóföltételek gyakran eredménytelenek maradnak?.....	52
XXIX. fejezet. Hogyan téveszti meg az ellenség azokat, akik azt hiszik, hogy a tökéletesség útján járnak.....	54
XXX. fejezet. Milyen cselfogást és harcmódot használ az ellenség ahhoz, hogy bennünket az erény útjáról letérítsen.....	55
XXXI. fejezet. Az ördögnek fönt említett félrevezetéséről, mellyel arra törekszik, hogy még magát a megszerzett erényt is bukásra fordítsa.....	57
XXXII. fejezet. Még néhány fontos figyelmeztetés a vétkes szenvedélyek legyőzésére és új erények megszerzésére.....	60
XXXIII. fejezet. Az erényeket fokozatosan kell megszerezni, oly módon, hogy annak különböző lépcsőin gyakoroljuk magunkat, és előbb egyikre, majd a másakra fordítjuk figyelmünket.....	62
XXXIV. fejezet. Az erény megszerzésére szolgáló eszközök. Miképpen használjuk ezeket egy ideig, egyetlen erény elsajátítására?.....	63
XXXV. fejezet. Lankadatlan szorgalommal haladjunk előre az erény gyakorlásában.....	65
XXXVI. fejezet. Mivel az erény gyakorlását megszakítás nélkül folytatnunk kell, az elérésére szolgáló alkalmakat nem szabad kerülnünk.....	66
XXXVII. fejezet. Az erények megszerzésére szolgáló minden alkalmat, de kiváltképpen a nagyobb nehézséggel járókat szeretnünk kell.....	67
XXXVIII. fejezet. Miképpen használhatjuk fel a legkülönbözőbb alkalmakat egy és ugyanazon erény gyakorlására?.....	69
XXXIX. fejezet. Mennyi időt fordítsunk egy-egy erény megszerzésére? Az előhaladás jele.	70
XL. fejezet. Ne kívánjunk megszabadulni a bajoktól, melyeket türelemmel kellene elviselnünk. Miképpen szabályozzuk kívánságainkat?.....	71
XLI. fejezet. Miképpen szálljunk szembe gonosz ellenségeinkkel, ha vigyázatlanságunkat akarja felhasználni arra, hogy törbe csaljon?.....	72
XLII. fejezet. Rossz hajlamaink és az ördög sugallatai könnyen felebarátaink vakmerő megítélésére vezethetnek. Miképpen kell ennek ellene szegülnünk?.....	74
XLIII. fejezet. Az ima.....	76
XLIV. fejezet. Mi a benső ima?.....	78
XLV. fejezet. Az elmélkedő imádság.....	79
XLVI. fejezet. Az elmélkedő imádságnak másik módja.....	80
XLVII. fejezet. Az imádság módja a boldogságos Szent Szűz közvetítése útján.....	81
XLVIII. fejezet. Néhány gondolat, buzdításul a Szent Szűz iránt való bizalomra.....	82
XLIX. fejezet. Az imádság és elmélkedés módja az angyalok és üdvözltek közbenjárásával.....	83
L. fejezet. Elmélkedés Jézus Krisztus kínszenvedéséről és az ebből fakadó érzelmek.....	84
LI. fejezet. A megfeszített Üdvözítőről való elmélkedés gyümölcsei és Krisztus erényeinek követése.....	87
LII. fejezet. A legfölségesebb Oltáriszentség.....	89
LIII. fejezet. A legfölségesebb Oltáriszentség vételének módja.....	90
LIV. fejezet. Hogyan készüljünk a szentáldozáshoz, ha azzal a szeretet érzelmét akarjuk magunkban fölkeltetni.....	92
LV. fejezet. A lelki áldozás.....	95
LVI. fejezet. A hálaadás.....	96
LVII. fejezet. Önmagunk feláldozása.....	97
LVIII. fejezet. Az érezhető áhítat és a lelki szárazság.....	99
LIX. fejezet. A lelkiismeret megvizsgálása.....	102

LX. fejezet. A lelki harcot állandóan, egészen halálunkig folytatnunk kell	103
LXI. fejezet. Hogyan készüljünk el arra a küzdelemre, mely a halál óráján vár reánk	104
LXII. fejezet. Az ellenség négy támadása halálunk pillanatában. Az első támadás, mely a hit ellen irányul. Miképpen kell azzal szembeszállanunk	105
LXIII. fejezet. Kísértés a kétségbeesésre. Miképpen kell azt elűznünk magunktól	106
LXIV. fejezet. Kísértés a hiú tetszelgésre és dicsvágyra	107
LXV. fejezet. A hamis képzelgések, melyekkel a gonosz lélek haláloz pillanatában meg akar tévesztetni.....	108

A fordító előszava

A „Lelki harc” szerzője Scupoli Lőrinc olasz szerzetes, 1530-ban a nápolyi tartomány Otrantó nevű városában született, 41 éves korában belépett a Theatinusok rendjébe és 1577-ben pappá szentelték. Teljes szegénységben, Istennel bensőségesen egyesült, szent életet élt, nagyobb részben Milánóban és Génúában, s igen sok lelket vezetett a tökéletesedés útjára. Több évi buzgó apostolkodás után, egy rosszakarójának kezdeményezésére, förtelmes rágalom hurcolta meg nevét. A súlyos megpróbáltatást ugyan hősiesség béketűréssel viselte, de az azért mély nyomot hagyott a lelkében. Életét ezután teljes visszavonultságban, Velencében töltötte és ott írta meg a „Lelki harc”-ot.

A könyv 1589-ben jelent meg, már szerzője életében közel öt kiadást ért, és különböző nyelvekre lefordították. Megjelent több ízben magyarul is, – legutóbb a múlt század vége felé, Nogáll János dr. fordításában – de ezek a kiadások már csak elvétve, magán kézzel, vagy könyvtárakban találhatók.

A „Lelki harc” tehát immár több mint háromszáz éves kincse az aszkétikus irodalomnak, s nagy belső értékét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Szalézi Szent Ferenc véleménye szerint „ehhez és *Krisztus követéséhez* hasonlót nem találhatunk.” Ez a nagy szent még magától a szerzőtől kapta meg a könyvet, s azután tizennyolc éven keresztül állandóan magánál hordta és valósággal lelki vezetőjének tekintette. Egy püspök-barátjának arra a kérdésére, hogy ki a lelki vezetője, kihúzta zsebéből a „Lelki harcot”, és így felelt: „Isten után ez oktat és vezet ifjúkorom óta, a lelki élet gyakorlataiban.”

Érthető ezek után, ha némi aggodalommal fogtam a fordításához. Tollamat gyengének és tudásomat kevésnek találtam e könyvben foglalt súlyos gondolatok átültetésére. Hogy mégis vállalkozni mertem rá, ahhoz magából a könyvből merítettem a bátorságot. Mert hiszen az egész műnek, 66 fejezeten át húzódó alapgondolata az, hogy legyünk bizalmatlanok önmagunkkal szemben és helyezzük minden bizalmunkat Istenbe. Ez az a varázsige, mellyel a szerző eloszlat minden nehézséget, és megold minden megoldhatatlannak látszó csomót.

Engem is megerősített abban a meggyőződésben, hogy bár Istentől kapott összes képességeinkkel együtt csak gyarló eszközök vagyunk az Úr kezében, de ha Isten úgy akarja és segítségét adja, mindenre képes eszközökké válunk.

Ugyanaz, aki Jeanne d'Arc kezében legyőzhetetlen fegyverré varázsolta a keresztet, talán az én gyöngye tollamnak is megadja az erőt, hogy Scupoli kemény logikával egybefűzött, üdvös gondolatai számára megnyissa magyar katolikusainknak a szívét.

I. fejezet.

A keresztény tökéletesség mibenléte; hogy elérhessük, harcolnunk kell; a küzdelemhez négy dolog szükséges

Keresztény lélek! Ha eltökélted, hogy fel akarsz jutni a tökéletesség magaslatára, ha Istenhez közeledni és vele egyesülni vágyol, elhatározásod, mely az elgondolható legnagyobb és legnemesebb, csak úgy vezethet sikerre, ha előbb megismered, miben áll a tökéletes élet.

Mert akadnak, akik minden komolyabb megfontolás nélkül abban látják a tökéletességet, hogy szigorú életet élnek, megtagadják érzékeiket, ostorozással, vezeklő öltönnyel és hosszas éjjeli virrasztásokkal sanyargatják testüket, böjtölnek és más hasonló testi szenvedésekkel gyötrik magukat.

Mások, kiváltképpen nők, úgy vélik, hogy a tökéletességnek már igen magas fokára jutottak, ha sok szóbeli imát végeznek, naponta minél több szentmisét hallgatnak, gyakran bebetérnek a templomba és gyakran járulnak a szentségekhez.

Ismét mások, még a szerzetesek között is, úgy gondolják, elegendő a tökéletességre, ha részt vesznek a közös zsolozsmákon, betartják az előírt hallgatást, visszavonult életet élnek, és szó szerint ragaszkodnak a szabályokhoz.

Szóval, egyik ebben, másik abban látja a tökéletességet.

Pedig ez ugyancsak nagy tévedés. Mert ezek a cselekedetek egyrészt csak eszközei, másrészt gyümölcsei a tökéletességnek, de semmiképpen sem merül ki bennük a keresztény tökéletesség és annak igazi szelleme.

Mindenesetre hathatós eszközök a tökéletesség szellemének elsajátítására, és ha helyesen élünk velük, megerősítenek úgy saját gonoszságainkkal és gyarlóságainkkal szemben, mint közös ellenségünknek, a gonosz léleknek a támadásai és cselvetései ellen is. Az Úristen általuk adja meg azt a szellemi segítséget, mely olyan nagyon szükséges Isten minden szolgájának, de kiváltképpen a kezdőknek.

Ugyanezek a cselekedetek a tökéletesség gyümölcsei az igazság szellemétől áthatott lelki embereknél, akik azért sanyargatják testüket, mert az is részt vett Teremtőjük megbántásában, és mert így akarják aláztos alárendeltségben tartani az Úr szolgálatára; akik csendes, visszavonuló életet élnek, hogy ily módon a legcsekélyebb bünt is elkerülhessék és lelküket minél jobban az ég felé irányíthassák; akik örömet vesznek részt az istentiszteleten és buzgón gyakorolják a jót, sokat imádkoznak és elmélkednek a mi Urunk életéről és kínszenvedéséről, de nem azért, hogy ezzel kielégítsék erre való hajlandóságukat és abban érezhető élvezetet találjanak, hanem hogy egyrészt saját gonoszságukat, másrészt Isten végtelen jóságát és irgalmát mindjobban megismerjék; akik arra törekszenek, hogy természetes indulataikat megzabolázzák és kereszttel a vállukon, Krisztus követésének az útját járják, hogy egyre jobban gyarapodjanak Isten szeretetében és önmaguk gyűlöletében; akik a legfölségesebb Isten tiszteletére gyakran járulnak a szentségekhez, hogy minél bensőségesebben egyesüljenek vele, s hogy üdvösségük ellenségeivel szemben megacélozzák erejüket.

Akik azonban csupán csak ezekben a külső cselekedetekben keresik a tökéletességet, előbb-utóbb rájönnek, hogy azok még a nyilvánvaló bűnöknel is veszedelmesebb bukásba sodorhatják őket, Nem mintha valami rossz volna bennük, hiszen önmagukba véve jók, hanem mert helytelenül használják fel azokat. Akik ugyanis csak az ilyen külső gyakorlatokkal törődnek, szívüket eközben átengedik a gonosz hajlandóságoknak és az elrejtőző gonosz lélek hatalmának. Ez pedig hagyja, hogy kedvükre belemerüljenek ájtatos gyakorlataikba, s boldogan álmódozzanak mennyei gyönyörűségeik közepette, abban a hitben, hogy angyalok társaságában

időznek; s mikor néha, elmélkedésbe mélyedve megfeledkeznek a világról és a teremtményekről, azt hiszik, Isten jelenlétét érzik és a harmadik égbe ragadtattak.

De hogy mennyire tévednek, és milyen messzire járnak még a tökéletességtől, azt könnyű felismerni cselekedeteikről és viselkedésükről. Ugyanis nagy és kis dolgokban egyaránt mások elé kívánnak helyeztetni, erőszakosak és makacsul ragaszkodnak akarathoz, s míg saját hibáikkal szemben vakok, mások szavait és cselekedeteit alaposan megfigyelik és szigorúan megítélik.

Ha érinteni mered önmagukról táplált hízelgő véleményüket, amiben meggyőződésük szerint mások is osztoznak, és megkísérled valamennyire visszatartani őket gépies ájtatoskodásaiktól, valósággal kikelnek magukból és a legnagyobb mértékben nyugtalanognak.

Ha pedig Isten azért, hogy önmaguk valódi megismerésére juttassa és a tökéletesség útjára visszavezesse őket, megpróbáltatásokat, betegségeket bocsát rájuk, vagy megengedi, hogy üldöztetést szenvedjenek (amely bajok csak Isten rendeléséből vagy az Ő engedélyével érhetnek bennünket, s mintegy próbakövei erényünk valódiságának), olyankor válik nyilvánvalóvá, milyen mélyen megrontotta már egész lelküket a gőg. Mert akár szomorúságot, akár örömet kapnak Isten kezéből, nem alázzák meg magukat; Isten titkos, de mindig igazságos ítéleteiben nem akarnak megnyugodni; nem hajlandók – a megalázott és szenvedő Istenember példájára, – magukat minden teremtménynek alárendelni, s ugyancsak távol vannak még attól, hogy az üldöztetéseket, melyek Isten tervei szerint az ő végtelen jóságának eszközei, önmegtágadásainknak, tökéletességünknek és üdvünknek elősegítői, drága jóbarátnak tekintsék.

Bizonyos, hogy az ilyen emberek nagy veszélyben forognak, mert, miután lelki elvakultságukban csak önmagukra és alapjukban véve jó külső cselekedeteikre néznek, úgy vélik, hogy a tökéletességnek már magas fokára jutottak, ebben a hitben, másokat büszkén lenéznak, és így, ha Isten nem jön segítségükre rendkívüli kegyelmével, senki sem képes megtéríteni őket. A tapasztalás is azt mutatja, hogy sokkal könnyebb egy nyilvános bűnöst megtéríteni, mint a látszólagos erények palástjába burkolódzó bűnöst a jó útra visszavezetni.

Mindebből világosan láthatod, keresztény lélek, hogy a lelki élet nem az említett dolgokban áll. A tökéletesség és a lelki élet lényege az, hogy felismerjük egyrészt Isten jóságát és nagyságát, másrészt saját semmiségünket és a rosszra való hajlandóságunkat; hogy szeressük Istent és gyűlöljük önmagunkat; hogy ne csak Istennek, de iránta való szeretetből minden teremtménynek is alárendeljük magunkat; hogy lemondjunk akarathoz és magunkat teljesen Isten tetszésére bizzuk, még pedig úgy, hogy mindezt egyedül Isten dicsőségére, s az Ő tetszésének megnyerése végett akarjuk és cselekedjük, kizárólag csak azért, mert Ő kívánja és megérdemli szeretetünket és tiszteletünket.

Ez a szeretet törvénye, melyet magának az Úrnak a keze vésett be hűséges szolgálóinak a szívébe.

Ez önmagunk teljes megtágadása, amit Isten tőlünk kíván.

Ez az Ő édes igája és az Ő könnyű terhe.

Ez az engedelmisség, amelyre Megváltónk és Mesterünk szavával és példájával felhív bennünket.

Ha ennek a tökéletességnek a magaslatára törekszel, folytonosan küzdened kell magaddal, s nagylelkűen le kell győznöd és meg kell semmisítened úgy nagy, valamint kicsiny kívánságaidat. Feltétlenül szükséges, hogy erre a harcra, lelked minden készségével felvértezd magad, mert a győzelem koronáját csak a bátor harcosok nyerhetik el.

Ez a harcok legnehezebbike. Mert, miután önmagunk ellen küzdünk, önmagunkban találunk ellenfelünkre is. De éppen ezért valamennyi között ez a győzelmünk lesz a legdicsőségesebb és a legkedvesebb Isten előtt. Mert ha minden erődöt arra összpontosítod, hogy rendetlen vágyaidat, kívánságaidat és hajlandóságaidat elnyomd és megöld, ezzel jobban

szolgálj Istennek, mintha vérig ostoroznád magad, többet böjtölnél, mint a puszták ősremetéi, és a lelkek ezreit térítenéd Istenhez, emellett azonban csak egyetlen egy rendetlen akarat hajlandóságot is megtűrnél magadban.

Önmagában véve mindenesetre Istennek tetszőbb dolog a lelkek megtérítése, mint valamelyik kis hajlandóságod megtagadása. Neked azonban ne legyen előbbrevaló akaratod és cselekedeted, mint az, amit az Úr tebenned különösképpen keres és akar. Feltétlenül jobban tetszik Istennek, ha szenvedélyeid legyőzésével törődöl, mintha valami más, bármilyen nagy és fontos dologban szolgálnál neki, de szabad akaratodból eltűrnéd, hogy szenvedélyeid közül csak egy is zavartalanul tovább éljen benned.

Ha így most már látod, keresztény lélek, miben áll a tökéletesség, és felismered, hogy elérése végett állandó és ugyancsak kemény küzdelmet kell vívnod önmagaddal, akkor négy feltétlenül szükséges és biztos dologgal kell fölfegyverkezned, hogy ebben a lelki harcban elnyerhesd a győzelem pálmáját. Ezek:

- a bizalmatlanság önmagunkkal szemben,
- a bizalom Istenben,
- az erénygyakorlat és
- az ima.

A következőkben, Isten segítségével, ezekkel akarunk foglalkozni.

II. fejezet. Bizalmatlanság önmagunk iránt

A bizalmatlanság önmagunk iránt annyira szükséges ebben a küzdelemben, hogy nélküle nemcsak az óhajtott győzelmet nem szerezhettük meg, de még szenvedélyeink legkisebbikét sem tudjuk legyőzni.

Véssük ezt mélyen a tudatunkba. Mert megrontott természetünk – sajnos – ugyancsak hajlandó saját magunk becsülésére. A valóságban semmik sem vagyunk, de azért nagyra tartjuk magunkat és erőink hiú túlbecsülésében túlságosan sokra vállalkozunk.

Ez a hiba, mely annál veszedelmesebb, mert nehezen ismerhető fel, Istennek nagyon ellenére van. Mert Isten megkívánja és elvárja tőlünk annak a kétségtelen igazságnak az elismerését, hogy minden kegyelem és erő, amivel bírunk, egyedül Tőle, minden jó kútforrásától származik, és hogy önmagunktól még csak egy Neki tetsző gondolat sem ébredhet bennünk.

Még ez az olyannyira fontos bizalmatlanság is, önmagunk iránt, Isten kezének a műve, melyet a legkülönbözőbb eszközök segítségével juttat hozzánk. Hol szent sugallatok, majd kínos szenvedések, heves, sokszor szinte legyőzhetetlenek látszó kísértések útján, vagy más, előttünk ismeretlen és érthetetlen módon. De azért megkívánja, hogy mi is megtegyük a magunk részéről, amit tehetünk. E célra négy különböző módot jelölök meg neked, melyeken, ha az isteni kegyelem is támogat, elsajátíthatod ezt az üdvös bizalmatlanságot.

Az első abban áll, hogy felismerd nyomorúságodat és semmiségedet, és vedd fontolóra, hogy a magad erejéből semmi olyan jót sem tehetsz, amivel a mennyei boldogságot kiérdemelhetnéd.

A második az, hogy buzgó és alázatos imában gyakran kérd az Úrtól ezt a felismerést, mert az az Ő adománya. De ahhoz, hogy megnyerhesd, nemcsak a hiányát kell érezned, hanem azt is, hogy önmagad képtelen vagy megszerezni. Ezzel a fölismeréssel fölszerelve járulj újra meg újra az isteni Felség elé, és szilárd bizalommal reméld, hogy Ő jóságában megadja azt neked. Azután várd be állhatatosan azt az időt, melyet a Gondviselés bölcs előrelátásában arra alkalmasnak tart, s bizonyosan elnyered, amit kérsz.

A harmadik mód abban áll, hogy állandóan félj önmagadtól, saját ítéleteidről és mindattól, ami veszedelmet hozhat rád, vagyis a bűnre való erős hajlandóságotól, nagyszámú ellenségeidről, akikkel szemben a legcsekélyebb ellenállásra sem vagy képes, a harcban való nagy gyakorlatuktól, alattomoságuktól, mellyel a világosság angyalának a képét öltik magukra, s attól a megszámlálhatatlan csapdától és cselfogástól, mellyel az erény útján vesztetre törnek.

A negyedik mód az, hogy ha hibát követtél el, merülj mélyebb és élénkebb elmélkedésbe határtalan gyöngeséged fölött. Hiszen Isten éppen azért engedte meg bukásodat, hogy ebben az új megvilágításban jobban megismerd, s mint nyomorult teremtést, megvesd magadat, és mások által is megvetésre méltónak kívánj tartatni. E szándék nélkül nincs erényes bizalmatlanság, mert az csak az igazi alázatosságon és nyomorúságunknak ilyen tapasztalatokból merített ismeretén alapulhat.

Elvitázhatalan tény ugyanis, hogy mindenkinek, aki a teremtetlen Igazsággal és a legteljesebb Világossággal egyesülni akar, szüksége van önmaga megismerésére. A gőgösnek és elbizakodottnak Isten az Ő jóságában rendszerint a bukás útján adja meg ezt a megismerést, amennyiben megengedi, hogy igazságos módon olyan hibába essék, amelytől – azt hitte – saját erejéből is távol tudja tartani magát, így vezeti rá Isten az önismeretre, és arra, hogy megtanuljon bizalmatlan lenni önmagával szemben. De ezzel a sajnálatos eszközzel csak akkor él az Úr, ha az előbb említett enyhébbek nem hozták meg az Ő végtelen jóságában szándékolt

eredményt. Isten megengedi, hogy az ember kevélységének és önmaga túlbecsülésének kisebb vagy nagyobb mértéke szerint kevésbé, vagy jobban elbukjék, úgy, hogy ahol elbizakodottság és kevélység egyáltalán nincs, mint a Boldogságos Szűz Máriánál, ott a bukásnak sem kell bekövetkeznie.

Ha tehát elbuktál, menekülj lélekben gyorsan önmagad alázatos megismeréséhez és szakadatlan imádsággal kérd Istent, adja meg neked az igazi világosságot, hogy abban megismerd magadat és teljes bizalmatlansággal tudj viseltetni önmagad iránt. Mert ha ezt nem teszed, könnyen elbukhatsz újra, és sokkal mélyebb romlásba merülhetsz.

III. fejezet.

Az Istenbe vetett bizalom

A bizalmatlanság önmagunkkal szemben feltétlenül szükséges ugyan ebben a küzdelemben, mégis, ha csupán csak ez állana rendelkezésünkre, úgy vagy megfutamodnánk, vagy legyőzne és hatalmába kerítene az ellenség. Azért ezenkívül még teljes bizalomra is van szükségünk Isten iránt. Bizalomra, mely egyedül Tőle remél és vár minden jót, tehát a segítséget és a győzelmet is. Miután mi magunk semmik sem vagyunk, a magunk erejéből csak vereséget várhatunk, s ezért egyáltalán nem szabad saját erőnkre támaszkodnunk. Viszont a mi Urunktól a legnagyobb győzelmet is bizalommal remélhetjük, feltéve, hogy segítségének elnyerése céljából, szívünket eleven bizalommal vértessük fel.

Ezt a bizalmat négyféle módon nyerhetjük meg.

Először úgy, hogy kérjük azt a jó Istentől.

Másodszor, hogy a hit szemével fontolóra vesszük Isten mindenhatóságát és végtelen bölcsességét. Nála semmi sem lehetetlen, vagy nehéz. Mivel pedig határtalanul jóságos is, kimondhatatlan szeretetében, bármely órában, sőt bármely pillanatban kész megadni nekünk azt, amire a lelki élethez és az önmagunk fölött való teljes győzelemhez szükségünk van, ha bizalommal karjaiba vetjük magunkat.

Vagy talán nincs elegendő okunk rá, hogy bizalommal viseltessünk Isten, az irgalmasság Atyja iránt? Vajon nem Ő-e a jó Pásztor, aki harminchárom esztendeig járt az eltévedt bárány után és annyira hívogatta, hogy elhalt belé a hangja? Nem követte-e az elveszettet olyan fáradságos és tuskés utakon, hogy közben minden vérét elhullatta, s életét is odaadta? Lehetséges volna-e, hogy ez a jó Pásztor most, amikor báránya megfogadja a szavát és követi Őt, vagy legalább is kifejezésre juttatja abbéli – néha talán kissé gyöngö – akaratát, hogy engedelmeskedni kíván neki, hogy ez a jó Pásztor most, amikor a báránya kiált utána és könyörög hozzá, ne fordítaná felé könyörületes tekintetét és ne hallgatná meg őt? Ó, bizonyára vállára emeli, és az ég összes angyalaival együtt örvendezik, hogy segítséget nyújthat neki.

Ha a mi Urunk és Üdvözítőnk érdemesnek tartja, hogy a vak és néma bűnöst, akit evangéliumi példabeszédében az elveszett pénzdarabbal jelez, a legnagyobb gonddal és szeretettel keresse, hogy hagyhatná el azt, aki elveszett bárányként pásztorát hívja és hozzá könyörög?

Hogy volna hihető, hogy Isten, aki állandóan kopogtat az emberi szív ajtaján, s akinek leghőbb vágya betérni oda és adományainak közlésével állandó lakást venni ott, akkor, amikor ez a szív megnyílik, s belépésre hívja Őt, egyszerre süketnek mutatkoznék és vonakodnék betérni?

A harmadik mód, melyen ezt a bizalmat megszerezhetjük, az, hogy emlékezetünkbe idézzük a Szentírás igazságát. Mert az számtalan helyen kifejezetten tudunkra adja, hogy aki Istenben bízik, sohasem csalatkozik.

A negyedik mód, mellyel úgy a tenmagad iránt érzett bizalmatlanságot, valamint a bizalmat Isten iránt együttesen megszerezheted, a következő: Mielőtt bármilyen munkához fognál, vagy bárminő harc megküzdésére vállalkoznál, fordítsd lelked tekintetét előbb saját gyöngeségedre, majd pedig, telve bizalmatlansággal önmagad iránt, Isten hatalmára, bölcsességére és jóságára, s ezekben bízva, láss hozzá nagylelkűen a munkához, vagy a küzdelemhez. Ezekkel a fegyverekkel és az imával, amiről majd alább lesz szó, küzdj és végezd munkádat.

Ha úgy találnád, hogy bár ezt a sorrendet nem is tartottad be, de azért Istenbe vetett bizalommal dolgoztál, előbb-utóbb belátod, hogy tévedtél. Mert az önhittség annyira gyökeret vert bennünk és olyan könnyen belecsúszik cselekedeteinkbe, hogy már észre sem vesszük.

Hogy tehát, amennyire csak lehetséges, megszabadulj az önhittségtől, s hogy tenmagad iránt való bizalmatlansággal és Istenbe vetett bizalommal cselekedj, szükséges, hogy saját gyöngeségednek a megfontolása megelőzze Isten mindenhatóságának a meggondolását, mindkettő együttesen pedig megelőzze cselekedeteidet.

IV. fejezet.

Miről lehet felismerni, ha az ember önmaga iránt érzett bizalmatlansággal és Istenbe vetett bizalommal cselekszik

Sokszor az önhitt ember is azt hiszi, hogy megvan benne az önmaga iránt való bizalmatlanság és az Istenbe vetett bizalom. Holott nem bírja egyiket sem. Tévedését mi sem bizonyítja jobban, mint azok a hatások, melyeket a bűnbeesés hoz létre benne. Figyeld csak meg tenmagadon. Ha bűnt követtél el és utána nyugtalankodol, elszomorodol és majdnem minden reménységedet elveszítéd arra nézve, hogy valaha is előbbre juss a jóban, bizonyosra veheted, hogy nem Istenben bíztál, hanem tenmagadban. És ez az önbizalmaid annál nagyobb volt, minél nagyobb most a szomorúságod és kétségbeesésed.

Aki nem önmagában bíz, hanem egyedül csak Istenben, az nem csodálkozik, nem szomorkodik és nem bosszankodik, ha elbukik, mert jól tudja, hogy azt gyöngesége és az Istenbe vetett bizalom hiánya okozta.

Ilyenkor megerősíti bizalmatlanságát önmaga – és bizalmát Isten iránt, mindenekfelett gyűlöli hibáját és azokat a rendetlen indulatokat, melyek bukását okozták, bensőséges, de nyugodt és békességes fájdalommal bánja, hogy Istent megsértette, azután pedig folytatja, amit magára vállalt, vagyis még nagyobb bátorsággal és még erősebb határozottsággal, mindhalálig üldözi üdvössége ellenségeit.

Ezt az igazságot különösen azoknak ajánlom a figyelmébe, akik lelki életet akarnak élni, de ha valami hibát követtek el, nem tudnak, vagy nem akarnak megnyugodni. Sokszor alig várják, hogy lelki vezetőjüket felkereshessék, s ha végre eljutottak hozzá, egyetlen vágyuk, hogy önszeretetből származó aggodalmuktól és nyugtalanságuktól megszabaduljanak, holott csak arra kellene törekedniük, hogy a bűn foltjától megtisztuljanak és az Oltáriszentségből új erőt merítsenek a további küzdelemhez.

V. fejezet.

A kislelkűséget erénynek tartó tévedés

Akadnak olyanok is, akik a bűnt követő kislelkűséget és nyugtalanságot, mely bizonyos elégedetlenséggel jár, erénynek tartják. Nem veszik észre, hogy ez a nyugtalanság titkos kevélységből és önhittségből származik, melynek alapja az önmagukban és a saját erejükben való bizakodás. A bukás előtt ugyanis igen magas véleményük volt önmagukról és határtalanul bíztak saját erejükben, most pedig, mikor a tapasztalás rávezette őket gyöngeségükre, nyugtalankodnak és csodálkoznak, mintha valami váratlan dolog történt volna velük. S látva, hogy az oszlop, melyre balga módon támaszkodtak, összeomlott, kislelkűvé válnak.

Az alázatos lélek, aki csak Istenben bíz és önmaga iránt semmi bizalommal sem viseltetik, bukása esetén egészen másképpen viselkedik. Fájlalja ugyan, hogy Istent megbántotta, de nem nyugtalankodik, és egyáltalán nem csodálkozik, hogy ez megtörténhetett, mert tudja és az igazság világosságában belátja, hogy bukását saját gyöngesége és nyomorúsága okozta.

VI. fejezet.

További tanácsok az önmagunk iránt való bizalmatlanság és az Istenbe vetett bizalom megszerzésére

Miután ellenségeink legyőzése főképpen az önmagunk iránt érzett bizalmatlanságon és az Istenbe vetett bizalmon múlik, azért még néhány tanácscsal látlak el, hogy ezeket az erényeket Isten segítségével megszerezhesd.

Mindenekelőtt jól jegyezd meg azt a megdönthetetlen igazságot, hogy sem a természetes, vagy szerzett képességek, bármilyenek legyenek is azok, sem a szellemi képességek, sem az egész Szentírás ismerete, sem az Isten szolgálatában eltöltött évek hosszú sora nem tehetnek bennünket képessé arra, hogy teljesítsük Isten akaratát, hacsak minden elvégzésre váró jó és Istennek tetsző munkánkban, minden legyőzendő kísértésünkben, Isten akaratából elviselendő minden keresztünkben nem támogatja és emeli szívünket Isten különös segítségével, s Isten nem nyújtja minden cselekvésünkhöz a kezét.

Ezt az igazságot életünk minden napján, minden órájában, minden pillanatában szemünk előtt kell tartanunk, mert csak így érhetjük el, hogy a saját magunkba vetett bizalom valami úton-módon bele ne csússzék cselekedeteinkbe, vagy gondolatainkba.

Ami pedig az Isten iránt való bizalmat illeti, ne feledd, hogy Istennek éppoly könnyű sokkal, mint kevéssel elbánnia, s neki teljesen mindegy, hogy régi és tapasztalt, vagy új és gyöngye ellenséggel van-e dolga.

Amiből következik, hogy bármilyen bűnös legyen is valamely lélek, ha a világ összes bűneinek a terhét viselné is, ha eddig minden igyekezete hiábavaló lett volna is, és ha hiába használt volna fel minden lehetséges eszközt arra, hogy bűneit levetkőzze és a jót gyakorolja, ha napról-napra erősebb hajlandóságot érezne is a bűnre, bizalmát mégsem szabad elveszítenie, sem pedig a fegyvert letennie és a lelki gyakorlatokkal felhagynia, hanem küzdenie kell nagylelkűen tovább. Ebben a lelki harcban nem szenvedhet vereséget az, aki nem hagyja abba a küzdelmet és nem szűnik meg Istenben bízni. Mert ha Isten meg is engedi, hogy harcosai időnkint megsebesüljenek, de segítségét sohasem vonja meg tőlük. Minden azon múlik, hogy harcoljunk. Azoknak a harcosoknak, akik bizalommal keresik Istent és az Ő segítségét, mindig rendelkezésükre áll a sebek hathatós gyógyszere, és lehet, hogy az ellenség éppen olyankor adja meg magát, amikor legkevésbé gondolják.

VII. fejezet.

A gyakorlatról, és pedig mindenekelőtt az értelem gyakorlatáról, melyet óvnunk kell a tudatlanságtól és a kíváncsiságtól

Bármilyen szükséges is ebben a lelki harcban a bizalmatlanság önmagunkkal szemben és a bizalom Isten iránt, mégis, ha csak ezzel a két eszközzel rendelkezünk, nemcsak győzelmet nem aratnánk önmagunk felett, hanem még sok veszedelembé is zuhannánk. Ezért szükséges kívülük a fent említett harmadik eszköz: a gyakorlat is, melyet kiváltképpen az értelemnél és az akaratnál kell igénybe vennünk.

Az értelmet két olyan rossztól kell óvnunk, mely világosságát elsötétíti.

Egyik a tudatlanság, amely úgy sötétíti el, hogy megakadályozza tulajdonképpeni anyagának, az igazságnak a fölismerésében. Az értelmet állandó gyakorlattal meg kell világítani és fel kell világosítani, hogy lássa, és jól megkülönböztesse mindazt, amire a léleknek szüksége van ahhoz, hogy magát a rendetlen indulatoktól megtisztítsa és szent erényekkel ékesítse. Ezt a világosságot kétféle módon szerezhetjük meg.

Először és kiváltképpen azáltal, hogy kérjük a Szentlelket, világosítsa meg szívünket. Ezt Ő meg is teszi mindig, ha valóban és egyedül csak Istent keressük, ha igyekszünk teljesíteni szent akaratát, és ítéletünket mindenben alávetjük lelkivezetőnk ítéletének.

Másodszor azáltal, hogy állandóan gyakoroljuk magunkat az alapos és őszinte elmélkedésben, melyből felismerhetjük, mennyiben jók, vagy rosszak e világ dolgai, s megtanuljuk, hogy ne a külső, vagy az érzékek értékelése, sem pedig a világ véleménye szerint, hanem a Szentlélektől kapott beállításban ítéljük meg azokat.

Ez az elmélkedés, ha helyesen végezzük, rávezet bennünket annak a felismerésére, hogy mindazok a dolgok, melyeket az elvakult és romlott világ szeret, hajszol, s a legkülönbözőbb módok és eszközök igénybevételével megszerezni iparkodik, csak hiúságnak és megtévesztésnek tekintendők; hogy a föld minden dicsósége és élvezete elmúlik, mint az álom, s csak lelki gyötrelmet hagy maga után; hogy a megbántások és szidalmak, melyekkel a világ üldöz bennünket, jelentik számunkra az igazi dicsóséget, és a szorongattatások, melyeket el kell viselnünk, hoznak igazi meglepedést; hogy semmi sincs, ami jobban megnemesítene és Istenhez hasonlóbba tenne bennünket, mint az, ha megbocsátunk ellenségeinknek és jót teszünk velük; hogy többet ér a világot megvetni, mint bírni; hogy nemesebb cselekedet a teremtmények legkisebbikének önként, szeretetből engedelmeskedni, mint királyoknak és császároknak parancsolni; hogy sajátmagunk alázatos megismerése több elismerést érdemel, mint a legmagasabb tudományok, és hogy dicséretreméltóbb saját kívánságaink legcsekélyebbikét legyőzni és megtagadni, mint megerősített városokat bevenni, hatalmas seregeken győzedelmeskedni, csodákat művelni, sőt halottakat föltámasztani.

VIII. fejezet.

Ami bennünket a dolgok megítélésében gátol, és ami a helyes megismeréshez vezet

Hogy az említett dolgokat és sok egyebet helytelenül ítélünk meg, annak oka, hogy mindjárt megjelenésük első pillanatában szeretetet, vagy gyűlöletet váltanak ki belőlünk, aszerint, amint természetes hajlamainkkal megegyeznek, vagy ellenkeznek. Az értelem ily módon elhomályosodik, és nem tud helyes ítéletet alkotni a dolgok valódi értékéről.

Hogy tehát ilyen csalódás ne érjen, légy résen és akaratodat tartsd lehetőleg tisztán és szabadon bármilyen dologhoz való rendetlen ragaszkodástól.

Mikor valami eléd kerül, figyeld meg először értelmekkel és mérlegeld alaposan, még mielőtt akár a szeretet, akár a gyűlölet megmozgatná akaratodat. Az akarat így nem kerül a szenvedély hálójába, hanem szabad és tiszta marad, s fel tudja kutatni mind a hamis élvezet mögé rejtőzött rosszat, mind a gonoszság látszatába burkolt jót.

Ha azonban az akarat már előre hajlandó szeretni, vagy gyűlölni az illető dolgot, akkor az értelemnek nem áll többé módjában helyesen megismerni azt. A hajlandóság ugyanis annyira elsötétíti, hogy az eléje került tárgyat másnak tartja, mint ami, s mikor ilyen fölfogásban ismét az akarat elé állítja, az még erősebb ösztönzést kap arra, hogy minden rend, törvény és józan ész ellenére szeresse, vagy gyűlölje. Az akaratnak ez a heves indulata viszont még jobban elsötétíti az értelmet, mely az eléje került dolgot most már egyre szeretetreméltóbbnak, vagy gyűlöletesebbnek látja.

Azért, ha az előbb megadott szabályt nem vesszük figyelembe, (holott az rendkívül fontos az egész gyakorlatra), akkor ez a két nemes és kiváló erőnk, az értelem és az akarat homályban kering, s egyik sötétségből más, még sűrűbb sötétségbe, egyik tévedésből más, még mélyebb tévedésbe esik.

Vedd elő tehát keresztény lélek minden éberségedet, és óvakodj valamely dologhoz való bárminemű ragaszkodástól mindaddig, míg az értelem világosságánál alaposan szemügyre nem vetted, és annak nem ismerted meg, ami valójában. De ne csupán csak az értelemnek, hanem még sokkal inkább a kegyelemnek és az imának a világosságában, valamint lelkivezetődnek az ítélete alapján igyekezz megismerni a dolgok valódi értékét.

Ez a szabály megszívlelésre méltó bizonyos külső, önmagukban véve jó és szent dolgokban is. Mert ezekben még inkább megvan a veszedelem, hogy csalódásba vigyenek, és meggondolatlan cselekvésre indítsanak. Akárhányszor nem csekély kárt okozhatnak akár az idő, a hely, vagy a mérték körülményei, vagy az engedelmisség hiánya miatt. A tapasztalás tanúsága szerint sokan veszedelemben kerültek már a legdicséretreméltóbb és legszentebb gyakorlatok útján is.

IX. fejezet.

Egy másik rosszról, amelytől az értelmet óvni kell, ha azt akarjuk, hogy képes legyen a helyes megítélésre

A második, amitől az értelmet óvni kell, a kíváncsiság. Mert, ha káros, hiú és haszontalan gondolatokkal töltjük meg, nem képes felfogni azt, ami önmagunk megtagadásához és tökéletesítéséhez szükséges. Meg kell tagadnunk magunktól minden földi, még megengedett dolog kutatását is, ha az nem szükséges.

Tartsd azért megismerő képességedet bizonyos korlátok között és szeresd a lelki szegénységet, amit az Üdvözítő boldognak magasztalt. A világ kisebb-nagyobb újságaival és újításaival annyira ne törődj, mintha nem is léteznének; ha felkínálkoznak és bebocsáttatást kérnek nálad, szegülj ellenük, és üzd őket magadtól messze.

Légy mértékletes és alázatos még a mennyei dolgok megismerésében is, és ne akarj egyébről tudni, mint Krisztusról, a Megfeszítetttről, az Ő életéről és haláláról, és arról, amit tőled kíván. Minden egyebet tarts távol magadtól; így jársz majd Isten kedvében; mert az Ő kedvencei azok, akik utána kíváncsiak, és csak annyit akarnak megismerni, amennyi elég arra, hogy a legfőbb Jót szeressék, és szent akaratát teljesítsék. Minden egyéb kívánság és töprengés nem más, mint önszeretet, kevélység és az ördög kelepcéje.

Ha követed ezeket a tanácsokat, az alattomos kígyónak sok kísértésétől megmenekülsz. Mert mikor a gonosz szellem látja, hogy a lelki életet élők akarata határozott és erős, akkor a megismerés útján támadja meg őket, hogy ezen keresztül akaratukat is hatalmába kerítse. E célból fennkölt gondolatokat és rendkívüli érzelmeket sugall, különösen az éles és mély felfogású szellemeknek, akiket könnyebben elragad a gög. Ezek a lelkek ilyenkor abban a tévedésben vannak, hogy Istent élvezik; az alattomos ellenségnek pedig mi sem kívánatosabb, mint hogy ebben a hiú tetszelgésben megmaradjanak, közben azonban megfélekedzenek szívük megtisztításáról, önmaguk megismeréséről és az igazi önmegtagadásról. Így aztán belekerülnek a kevélység hálójába és saját értelmükből bálványt csinálnak maguknak. Lassankint észrevétlenül odáig jutnak, hogy azt képzelik, nem szorulnak senki tanácsára és tanítására, annyira megszokták, hogy alkalomadtán mindig a saját ítéletük bálványához folyamodjanak.

Ez a baj nagyon veszedelmes és majdnem gyógyíthatatlan. Az értelem kevélysége ugyanis sokkal veszedelmesebb, mint az akaraté. Mert az akarat kevélysége, amint az értelem felismerte, könnyen meggyógyítható a köteles engedelmesség gyakorlása által. De ugyan ki és hogyan gyógyíthatná meg azt, akinek szilárd meggyőződése, hogy a saját ítélete mindenkiénél jobb? Hogy vethetné alá ítéletét másokénak az, aki mások ítéletét rosszabbnak tartja a magáénál? Ha a lélek szeme, az értelem, amely hivatva volna felismerni és megtisztítani a gögös akarat sebeit, maga is beteg, vak és göggel telt, ugyan ki képes meggyógyítani? Ha a világosság sötétségre fordul, s maga a szabály is hamis és megtévesztő, mi történik akkor minden egyébbel?

Szegülj azért ellene ennek a veszedelmes kevélységnek még idejében, mielőtt csontjaid velejéig hatolna. Vesd alá ítéletedet készséggel másokénak és korlátozd lelki dolgokban a rendetlen megismerést. Szeresd a balgaságot és együgyűséget, amit az apostol annyira figyelmünkbe ajánl, és megnyered az igazi bölcsességet.

X. fejezet.

Az akarat gyakorlata és a cél, melyre minden belső s külső cselekedetünket irányítanunk kell

A megismeréssel végzett gyakorlaton kívül szükséges szabályoznod és rendezned akaratodat is, hogy az ne engedje át magát kívánságainak, hanem mindenben egyformán alkalmazkodjék Isten akaratához.

Nem szabad megelégedned azzal, hogy azt akard és cselekedd, ami Istennek tetszik, hanem mintegy isteni ösztönzésre kell akarnod és cselekedned, azért, mert Istennek tetszik és azzal az általános és tiszta szándékkal, hogy tetszését megnyerd.

Ebben a tekintetben még hevesebb ellenállásra találunk a természet részéről, mint az előbb tárgyalt nehézségben. A természet annyira saját akaratának a kielégítésére hajlik, hogy mindenben, sőt a jó és lelki dolgokban gyakran még inkább, mint másokban, saját előnyét és kedvtelését keresi, s anélkül, hogy gyanúnkat magára vonná, azokkal szórakozik és azokból táplálkozik.

Ez az oka, hogy mikor valami jócselekedetre nyílik alkalmunk, a legnagyobb buzgósággal fogunk hozzá és akarjuk elvégezni, de nem az isteni akarat ösztönzésére, nem is egyedül csak az Ő tetszésének a megnyerése végett, hanem azért az élvezetért és megelégedettségért, melyet Isten akaratának teljesítése szerez.

Ezt a csalódást annál nehezebb fölfedezni, minél jobb az akart dolog önmagában véve. Akárhányszor még Isten után való vágyódásunkba is becsúsznak az önszeretet csalódásai, amennyiben gyakran inkább belőle remélt érdekünket és javunkat nézzük, mint Isten akaratát, amely a saját dicsőségére kívánja és látja szívesen, hogy szeressük, vágyakozzunk utána és szolgáljunk neki.

Hogy az ilyen csapdákat, melyek a tökéletesség útját elzárnák előled, kikerülhesd, és megszokd, hogy Isten ösztönzésére akarj és cselekedj mindent, még pedig egyedül csak az Ő kedvéért és az Ő dicsőségére (mert hiszen Ő egyedüli alapja és célja akar lenni minden cselekedetünknek és gondolatunknak), a következő módon járd el: Ha valami Isten akaratának megfelelő dolog kínálkozik számodra, mindaddig ne engedd, hogy akaratod feléje hajoljon, és akarja azt, míg lelkedet Istenhez nem emeled és fontolóra nem vetted, hogy csakugyan az Ő akaratáról van szó, és te valóban azért akarsz, mert Ő akarja, és hogy a kedvében járj.

Ha az isteni akarat így megmozgatta és magához vonzotta akaratodat, akkor ez bátran felé fordulhat maga is, hogy mint Isten által akart dolgot, az Ő tetszésére és dicsőítésére szintén akarja.

Éppígy, ha Isten akaratával ellenkező dolgok elvetéséről van szó, ne vedd el azokat addig, míg értelmed tekintetét Isten akaratára nem irányítottad, mely kívánja, hogy elvesd, és pedig azért, hogy ezzel tetszését keresd.

Ne feledd azonban, hogy csalárd természeted finom szövésű hálóját nem könnyű felismerni. Mert bár titokban mindig önmagát keresi, álokoskodással mégis arról igyekszik meggyőzni bennünket, hogy megvan bennünk az Isten tetszését kereső szándék, holott a valóságban nincs meg. Ez az oka, hogy miközben saját érdekünkben akarunk, vagy nem akarunk valamit, azzal tévesztjük meg magunkat, hogy azért akarjuk, vagy nem akarjuk azt, mert Isten kedvében akarunk járni, vagy nemtetszését kívánjuk elkerülni.

Ennek a csalódásnak az elkerülésére egyetlen biztos eszköz a szív tisztasága, ami abban áll, amire ez az egész harc irányul, ti., hogy a régi embert levessük, és újat öltünk magunkra.

Hogy ezt a művészetet megtanulhasd, már cselekedeteid megkezdésénél arra törekedj, hogy abból, egész valódat átható önszeretetedet, amennyire csak lehetséges, kiküszöböld. Nem

szabad megengedned, hogy a magadéból bármi is belevegyüljön szándékaidba, és nem szabad semmit sem akarnod, cselekedned, vagy elvetned addig, míg Isten egyszerű és világos akaratának indítását és vonzását nem érzed magadban.

Ha ezt az indítást nem éreznéd minden cselekedetnél, különösen a lélek belső ténykedéseinél, vagy bizonyos gyors, átmeneti tevékenységeknél, úgy elégedj meg azzal, hogy legalább akaratilag legyen meg az benned. Ami annyit jelent, hogy már előzőleg tett elhatározásod, mely szerint egyedül Isten tetszését akarod keresni minden dolgodban, teljes érvényében és erejében fennálljon.

A tovább tartó cselekedeteknél ne csak megkezdésük előtt idézd fel emlékezetedben ezt az elhatározásodat, hanem újítsd meg azt gyakran cselekvés közben is, és legyen rá gondod, hogy mindvégig ébren tartsd. Máskülönben az a veszély fenyeget, hogy természetes szeretetünknek másik kelepcejébe kerülsz. Mivel ugyanis ez inkább vonzódik önmagához, mint Istenhez, s mindig újra, meg újra önmaga felé hajlik, időnkint észrevétlenül változtatni szokta tárgyait és szándékait.

Istennek az a szolgája, aki e tekintetben nem áll résen, akárhányszor azzal az elhatározással kezdi meg munkáját, hogy azzal csak Isten kedvét akarja keresni, lassankint azonban, anélkül, hogy tudomást szerezne róla, saját maga is gyönyörűségét találja benne, annyira, hogyha Isten valami akadályt gördít útjába, betegség, egyéb körülmény, vagy más ember közbelépése útján, egészen megzavarodik, és nyugtalanság fogja el. Majd ez, majd amaz ellen, sőt talán még Isten ellen is zúgolódik, ami biztos jele, hogy szándéka nem teljesen Istenre irányult, hanem romlott alapból, rothadt gyökérből eredt.

Mert, aki mindig Isten ösztönzésére és az Ő tetszésének a megnyerése céljából határozza el magát valamire, az nem akarja ezt, vagy azt jobban, mint valami mást. Ha Istennek úgy tetszik, hogy ez legyen az övé, akkor ezt akarja, és pedig úgy és akkor, ahogy és amikor Istennek kedvére van. Akár megkaphatja azután csakugyan, akár nem, egyformán nyugodt és elégedett marad, célját ugyanis, hogy Isten akaratát teljesítse, mindenképpen elérte.

Azért arra törekedj, hogy lelked összeszedettsége által minden cselekvésedet erre a tökéletes célra irányítsd. És ha néha, lelked különös hangulata arra indítana, hogy a pokol büntetéseinek elkerülése végett, vagy a mennyország reményében cselekedd a jót, a végső cél még ebben az esetben is az Isten tetszése és akarata lehet, mert hiszen Isten kívánja, hogy ne a pokolba kerülj, hanem az Ő országába juss.

Gondolattal föl sem érhető, mennyi erő és erény rejlik ebben a szándékban. Bármily csekély és alacsonyrendű legyen is valamely cselekedet, ha azzal a szándékkal történik, hogy általa megnyerjük Isten tetszését és dicsőítsük Őt, akkor úgyszólván végtelenül értékesebbé válik, mint sok más önmagában véve érdemesebb és értékesebb cselekedet, mely azonban nélkülözte ezt a szándékot. Egy, az Isten kedvéért adott jelentéktelen kis alamizsna kedvesebb az isteni Felség előtt, mint akár egy egész vagyon, melyet valaki más szándékkal, még ha a mennyei javakért is, osztogat el. Bár ez az utóbbi cél nemcsak jó, hanem nagymértékben érdemes is megszívlelésünkre.

Ez, a minden cselekedetet irányító, tiszta szándék kezdetben kivihetetlennek látszik, később azonban egyre könnyebbé válik, csak meg kell szoknunk, hogy vágyódjunk Isten után és hozzá, mint egyetlen és legtökéletesebb javunkhoz szívünk eleven érzelmeivel sóhajtozzunk. Mert Ő önmagáért megérdemli, hogy minden teremtmény utána törekedjék, neki szolgáljon, és Őt mindenekfelett szeresse.

Minél gyakoribb és minél bensőségesebb ez az elmélkedés az Ő végtelen érdemeiről, annál gyakoribbakká és bensőségesebbekké válnak az akarat fenti ténykedései is, és annál könnyebben és gyorsabban szokásunkká válik, hogy mindent az Úrra való tekintettel és iránta való szeretetből cselekedjünk, miután egyedül csak Ő érdemes szeretetünkre.

Hogy ezt az isteni szándékot megnyerd, ahhoz az elmondottakon kívül még szükséges, hogy fáradhatatlan imádsággal kérd azt Istentől és vedd fontolóra gyakran azt a

megszámlálhatatlan sok jótéteményt, melyben Isten, anélkül hogy abból haszna volna, tisztán irántunk való szeretetből részesített és részesít ma is állandóan bennünket.

XI. fejezet.

Néhány, az akarat megindítására szolgáló meggondolás oly célból, hogy mindenben Isten tetszését keressük

Hogy akaratodat könnyebben tudd arra indítani, hogy mindenben Isten tetszését kövesse és az Ő dicsőségét akarja, gyakran emlékezzél meg arról, hogy Ő előbb és sokféle módon szeretett téged. A teremtés által, amennyiben téged, a többi teremtménnyel együtt semmiből alkotott saját hasonmására és szolgálatára. A megváltás által, amennyiben nem angyalt küldött, hanem saját egyszülött Fiát, hogy téged megvásároljon. És nem veszendő arany, vagy ezüst árán vásárolt meg téged, hanem drága vérével és szegyeteljes halálával.

Minden órában, sőt minden pillanatban kész megvédeni téged ellenségeidtól, kegyelmével küzd érted, s oltalmul és erősségül állandóan készen tartja számodra szeretett Fiát, a legfölségesebb Oltáriszentségben. Nem az Isten irántad való fölmérhetetlen becsülésének és szeretetének jele mindez? Nincs ember, aki fölfoghatná, hogy ez a nagy Úr milyen sokra tart bennünket, szegény földi férgeket, s mennyire oltalmába veszi nyomorúságunkat és alacsonyosságunkat. Senki sem képes megérteni, milyen sokkal tartozunk a legfőbb Felsőnek, aki ilyen sok és nagy dolgot cselekedett értünk.

Ha e föld hatalmasai, mikor másoknak, bármily szegény és alacsonysorsú embereknek a becsülésében részesülnek, kötelességüknek érzik ennek a tiszteletnek a viszonzását, mivel tartozunk hát akkor mi, nyomorultak, a világmindenség Urának, akinek a részéről olyan nagy becsülést és olyan bensőséges szeretetet tapasztalunk?

Vésd továbbá mélyen emlékezetedbe, hogy az isteni Felső önmagától végtelenül tiszteletreméltó, s tőlünk csak azért kívánja, hogy tiszteljük és szolgáljuk Őt, mert neki így tetszik.

XII. fejezet.

Az emberekben két különböző, egymás ellen küzdő akarat van

Bátran állíthatjuk, hogy ebben a lelki harcban két akarat van bennünk: egy magasabb rendű és egy alacsony. Az egyik az értelemről származik és ezért értelmesnek nevezzük, a másik az érzékekből és ezért érzékinek mondjuk, de érzéki, vagy testi kívánság és szenvedély néven is szoktuk nevezni. Ez az utóbbi voltaképpen nem is akarat; mert hiszen értelmünk által vagyunk emberek, mindaddig tehát, míg magasabb akaratunkat is akarásra nem indítottuk, nem helyes akarásnak nevezni azt, amit csak az érzék akar.

Lelki harcunk eszerint főképpen abban áll, hogy az értelmes akaratért, mely mintegy a fölötte álló isteni akarat és az alacsonyabb rendű érzéki akarat között áll, egyik is, másik is állandó harcot vív, amennyiben mindkettő igyekszik azt magához vonzani, magának alárendelni és engedelmességre bírni.

Ezért sok fáradozás és szenvedés jut ki azoknak, akik vétkes szokások hatalmában állva, elhatározzák, hogy megjavítják életüket, lemondanak a világról és a testről, s a szeretetnek és Jézus Krisztus szolgálatának szentelik magukat. Mert az ütések, amelyeket a felsőbbrendű akaratnak mind az isteni, mind az érzéki akarat állandó, minden oldalú támadásai közben el kell szenvednie, hatalmasak és erősek, és súlyos fájdalmakat okoznak.

Azoknál, akik akár az erényben, akár a bűnben gyökeret vertek s életüket így is szándékoznak folytatni, nincs ilyen harc, mert az erényesek könnyen alkalmazkodnak az isteni akarathoz, a bűnösök pedig ellenmondás nélkül engednek az érzékinek.

Csak azt ne képzelje senki, hogy képes elsajátítani e valódi keresztény erényeket és illően tudja szolgálni Istent anélkül az elhatározás nélkül, hogy komolyan erőt vesz magán és elviseli azt a fájdalmat, melyet azoknak a kisebb-nagyobb örömöknek az elhagyása okoz, amelyekhez azelőtt földi érzésekkel ragaszkodott.

Ez az oka, hogy olyan kevesen jutnak el a tökéletesség bizonyos fokára. Mert sokan, miután nagy fáradtsággal legyőzték a nagyobb vétkeket, annyi erőszakot már nem akarnak venni magukon, hogy elviseljék azt a fáradtságot, amibe úgyszólván megszámlálhatatlan apró kedvteléseik és kisebb szenvedélyeik eltávolítása kerül. Így az utóbbiak helyükön maradnak és végül teljesen hatalmukba kerítik szívüket.

Ilyenek azok, akik idegen jószágot nem tulajdonítanak el, de túlságosan ragaszkodnak ahhoz, amivel jogosan bírnak. Nem keresik ugyan meg nem engedett módon a megtiszteltetést, de nem is vetik azt el maguktól, mint ahogy tenniük kellene, sőt állandóan kíváncsiak utána és a legkülönbözőbb módokon igyekeznek megszerezni. Az előírt böjtöket megtartják ugyan, ínycséggüket azonban nem tagadják meg, mértéktelenül táplálkoznak, és válogatott ételekkel elégítik ki vágjukat. Visszavonult életet élnek, de bizonyos, az Istennel való egyesülést és a lelki életet akadályozó szórakozásokról nem mondanak le, holott azok mindenki számára, bármilyen szentek legyenek is, főképpen azonban azok számára, akik legkevésbé félnek tőlük, veszedelmesek, s éppen ezért, amennyire csak lehetséges, kerülendők.

Ebből következik az is, hogy egyéb munkáikat lanyha lelkiülettel, sok önző szándék és titkos tökéletlenség kíséretében végzik, amennyiben cselekedeteikbe bizonyos önbecsülés és az a kívánság vegyül, hogy a világ dicsérje és tiszteletben részesítse őket.

Aki ilyen állapotban él, az nemcsak előre nem halad az üdvösség útján, hanem visszafelé megy, és abban a nagy veszélyben forog, hogy visszaesik előbbi vétkeisébe. Mert nem szereti a valódi erényt, s nem elég hálás az Úr iránt, aki kiszabadította őt az ördög

rabszolgaságából; de egyúttal tudatlan és vak is, mert nem látja a veszélyt, amelyben forog és abban a téves meggyőződésben él, hogy biztonságban van.

Jól jegyezzünk itt meg egy másik csalódást is, amely annál veszedelmesebb, minél kevésbé vesszük észre. Sokan azok közül, akik lelki életre szánták magukat, de a megengedettnél jobban szeretik saját magukat (bár önszeretetük valójában egyáltalán nem helyes) csak azokat a gyakorlatokat végzik, amelyek megfelelnek ízlésüknek, viszont elhagyják azokat, amelyek kikezdi természetes hajlamaikat és érzéki kedvteléseiket.

Pedig az értelem éppen azt követeli, hogy a harc teljes erejét ezek ellen irányítsák. Azért arra intelek, keresztény lélek, szeresd az önmagad ellen vívott küzdelemmel járó fáradságot és szenvedést, mert ezen múlik minden. A győzelem annál biztosabb, minél inkább szereted azokat a nehézségeket, melyeket az erény és a harc a kezdőknek okoz. Jobban szeresd a küzdelem nehézségeit és fáradsalmait, mint a győzelmet és az erényt, s csakhamar mindent megnyersz.

XIII. fejezet.

Hogyan harcoljunk az érzéki indulatok ellen és milyen gyakorlatokat végezzünk, hogy akaratunkat rászoktassuk az erényre?

Valahányszor egyik részről az érzéki, másik részről az isteni akarat azért küzdenek, hogy uralmukat biztosítsák az értelmes akarat felett, különböző gyakorlatokat kell végezned, hogy Isten akarata érvényesüljön.

Először: amint megtámadnak az érzéki indulatok, heves ellenállást kell tanúsítanod, hogy a felsőbbrendű akarat beleegyezését ne adja hozzájuk.

Másodsor: ha a támadás megszűnt, éleszd fel újra, hogy még nagyobb erővel és kényszerítő hatalommal nyomhasd el.

Majd hívd ki azonnal egy harmadik küzdelemre, hogy megszokd felháborodással és undorral elűzni magadtól.

Ezt az ismételt harcra tüzelést minden rendetlen kívánság jelentkezésénél meg kell tennünk, kivéve a test kívánságait, melyekkel később még majd külön foglalkozunk.

Végül pedig fel kell indítanod magadban a szokássá vált szenvedélyeddel ellenkező erény gyakorlását.

Mindezt a következő példával igyekszem megvilágítani. Tegyük fel, hogy a türelmetlenség indulatai támadnak fel benned. Ha benső összeszedettséggel megfigyeled, észreveszed, hogy ezek az indulatok állandóan a magasabb rendű akarat felé törnek, hogy azt beleegyezésre bírják és így magukhoz hajlítsák.

Vedd tehát elő az első gyakorlatot, s akaratod ismételt érvényesítésével szegülj ellene minden indulatnak és tégy meg minden tőled telhetőt, hogy az akarat beleegyezését megakadályozd.

Ne hagyj abba ezt a harcot mindaddig, míg azt nem látod, hogy az ellenség, mintegy fáradtan, kimerülten megadja magát.

De ne feledd soha, keresztény lélek, az ördög gonoszságát. Ha látja, hogy valamely szenvedély ingerléseinek bátran ellenállunk, akkor nemcsak nem ébreszti azt újra fel bennünk, hanem ha újra ébrednek, még ő maga igyekszik lecsillapítani azokat, egyrészt azért, hogy meg ne szerezzük gyakorlat útján az illető szenvedéllyel ellenkező erényt, másrészt azért, hogy miután ügyesen tudomásunkra hozta, hogy bátor harcosokhoz illően milyen gyorsan legyőztük ellenségeinket, ezzel a hiúság és öntetszelgés csapdájába vigyen bennünket.

Térj át ezután a második küzdelemre és pedig oly módon, hogy idézd emlékezetedbe és keltsd fel magadban azokat a gondolatokat, amelyek türelmetlenségre ingereltek, míg csak újra nem érzed előbbi érzéki felgerjedésedet; ezután azonban újult erővel és ismételt akaratnyilvánítással nyomd el ezeket az indulatokat.

De bármennyire hisszük is, hogy most már visszavertük ellenségünket, jót cselekedtünk és megnyertük Isten tetszését, még mindig abban a veszedelemben forgunk, hogy indulataink máskor győzedelmeskednek felettünk, mert még nem gyűlöljük azokat teljesen. Azért támadj rájuk harmadszor is, és ne csak bosszankodással, hanem felháborodással üzd el őket magadtól, s üldöld addig, míg csak gyűlöletesekké és utálatosakká nem váltak előtted.

Hogy pedig végül felékesítsd és tökéletesítsd lelkedet, ébreszd fel magadban azokat az erényeket, amelyek rendetlen szenvedélyeiddel ellentétben állanak.

Ha pl. tökéletesen el akarod sajátítani a türelem erényét, és van valaki, aki lebecsül, és ezzel türelmetlenségre ingerel, ne elégedj meg azzal, hogy az említett módon háromszorosan gyakorold magad a harcban, hanem ezenfelül akarnod és szeretned kell az átélt megvetést,

amennyiben kívánod, hogy ugyanaz az ember ismét ugyanúgy bánjon veled, sőt el vagy készülve még súlyosabb megbántásokra is, és elhatározod, hogy türelemmel viseled el azokat is.

Az ellentétes erény tökéletesítésére szolgáló gyakorlatok azért szükségesek, mert különben, egyéb cselekedeteink bármilyen számosak és erősek legyenek is, nem elégségesek arra, hogy a bűnök gyökerét kiirtsák. Ha pl. a fenti esetben nem is egyezünk bele az elszenvedett megbántás nyomában ébredő türelmetlenség indulatába, hanem a megadott módon, háromszorosan küzdünk is ellene, de ha gyakran megismételt gyakorlatok útján nem szeretjük meg a megvetetést és nem találjuk örömminket benne, akkor sohasem szabadulunk meg a türelmetlenség hibájától, mely a megvetetéstől való félelemből és a nagyra becsültetéshez való vonzódásból ered.

Amíg a vétkek gyökere él, mindig új és új magokat terem, s ezáltal gyengíti, sőt gyakran teljesen elfojtja az erényt, és emellett abban az állandó veszedelemben tart bennünket, hogy alkalomadtán elbukunk. Amiből következik, hogy a vétkes indulatokkal ellenkező gyakorlatok nélkül nem tehetünk szert igazi készségre az erényekben.

Nyilvánvaló továbbá az is, hogy ezeknek a gyakorlatoknak nagy számban és gyakran kell ismétlődniük, hogy a vétkes szokást tönkretessék. Mert, mint ahogy a vétkek is gyakori ismétlődés útján vette birtokába szívünket, éppúgy csak sok ellentétes erénygyakorlattal lehet annyira kipusztítani onnan, hogy az erényes szokást ültethessük a helyére.

Sőt, még többet mondok: az erényes szokás kialakításához sokkal több jó indítás szükséges, mint amennyi rossz kell a vétkeshez. Mert az előbbieket nem támogatja úgy, mint az utóbbiakat a vétkekkel megrontott természet.

Az elmondottakhoz még hozzáteszem, hogy ha a gyakorlásra fölvetett erény úgy kívánja, a belsőknél megfelelő külső cselekedeteket is igénybe kell vennünk. Hogy az előbbi példánál maradjunk, a türelem gyakorlásához pl. szelíd és szeretetteljes szavakat is használunk és megbántónk iránt, ha csak lehet, valami módon előzékenységet és szolgálatkészséget tanúsítunk. Bármilyen valódi, vagy látszólagos gyengelelkűséggel történjenek is ezek a belső, vagy külső gyakorlatok, s ha úgy érzed is, mintha teljesen akaratod ellenére történnének, azért mégsem szabad abba hagynod. Mert akármilyen gyengék is, mégis erőt adnak a küzdelemhez és utat vágnak a győzelemhez.

Igyekezz nagy lelki összeszedettséggel küzdeni nemcsak a nagy és hatásos, hanem a kicsiny és gyöngye szenvedélyek kedvteléseivel ellen is. Mert ezek a kicsinyek egyengetik a nagyok útját és így keletkeznek bennünk lassankint a vétkes szokások.

Megtörtént olyanokkal, akik bizonyos szenvedély nagy indulatait leküzdötték, de nem fordítottak elég figyelmet arra, hogy annak apró megnyilvánulásait is kiirtsák, hogy az ellenség ott, ahol legkevésbé számítottak rá, erősebben és károsabb hatással támadt rájuk, mint azelőtt.

Figyelmeztetlek továbbá arra is, hogy igyekezned kell kedvteléseidet a megengedett, de nem szükséges dolgokban is megtagadnod és megtömnöd. Ebből sok jó származik, s ezáltal egyre jobban hozzá hangolódol, hogy egyebekben is legyőzd magad. Erőt és tapasztalatokat gyűjtesz így a kísértések elleni küzdelemhez, kikerülöd az ördög különböző cselvetéseit és olyasmit teszel, amiben az Úrnak különösen kedve telik.

Biztosítalak, keresztény lélek, hogyha ezeket a rendszeres és szent gyakorlatokat a megadott módon folytatod, hogy általuk magadat megjavítsd és legyőzd, akkor rövid idő alatt messze előrehaladsz, és nemcsak név szerint, hanem valóban is lelki életet fogsz élni.

Más módon azonban és más gyakorlatokkal, még ha olyan kiválóknak és ízlésedet kielégítőknél látszanának is, hogy teljesen összeszedettnek és az Úrban elmerültnek hinnéd magad, nem remélheted, hogy valaha is elnyered az erényt és a lelki élet igazi szellemét. Ez ugyanis – mint ahogy az [I. fejezetben](#) elmondtam – nem a természetünknek megfelelő, élvezetes gyakorlatokban áll és nem azokból fejlődik, hanem olyan erénygyakorlatokból, melyek a természetet minden megnyilatkozásával együtt keresztire feszítik és így az

evangéliumi erényekkel fölékesített, s megújult embert fölfeszített Megváltójával és Teremtőjével egyesítik.

Kétségtelen, hogy éppen úgy, mint ahogy a vétkes szokások, az érzéki vágyak engedő felsőbb akarat sok, ismételt tényéből fejlődnek, úgy az evangéliumi erények megszokása viszont az isteni akarral megegyező, minduntalan ismételt akaratú tényekből származik, melyeket Isten hol erre, hol arra az erényre irányít.

Mert, ahogy akaratunk bármennyi támadást szenvedjen is el alacsonyabb tulajdonságoktól és a bűntől, nem válik vétkessé és földiessé mindaddig, míg meg nem adja magát és feléjük nem hajlik, éppúgy bármily hevesen hívja és küzd is érte isteni sugallataival a kegyelem, nem válik erényessé és nem kapcsolódik Istenhez, míg belső és – ha szükséges – külső tények útján nem azonosítja magát Isten akaratával.

XIV. fejezet.

Mit kell tennünk, ha úgy látszik, mintha az alacsonyabb akarat és az ellenség legyőzné és elfojtaná a felsőbbrendű akaratot?

Ha néha úgy találsz is, mintha a magasabb akarat tehetetlen volna az alacsonyabbal és az ellenséggel szemben, mert nem érzed, hogy akaratod hatásosan lépne fel ellenük, azért csak tarts ki továbbra is, és ne hagyd abba a harcot. Arra gondolj, hogy a győzelem mindaddig a te oldaladon van, míg nyilvánvaló vereséged tudatossá nem vált benned.

Mint ahogy magasabb rendű akaratunknak nincs szüksége az alsóbbrendű vágyak megnyilvánulására ahhoz, hogy kifejezésre jusson, éppúgy nem kényszeríthetik ez utóbbiak a legnehezebb támadással sem arra, hogy legyőzőnként megadja magát. Isten ugyanis annyi erővel és szabadsággal látta el akaratunkat, hogy ha minden érzék, valamennyi ördög és az egész világ összeesküdnek és felfegyverkeznek is, hogy teljes ereje megfeszítésével rátámadjon és küzdjön ellene, az akarat teljesen szabadon akarhatja, vagy nem akarhatja, amit akar, vagy nem akar, és pedig annyiszor, annyi ideig, oly módon és olyan célból, amint neki tetszik.

És ha az ellenség néha olyan erővel támadna rád és annyira szorongatna, hogy akaratod, mintegy megfojtva, lélegzetét vesztené és képtelen volna az ellentétes akaratnyilvánításra, akkor se csüggedj, s ne dobd el fegyvereidet, hanem használd ez esetben nyelvedet és azzal védelmezd magad, mondván: „Nem adom meg magamat; nem akarlak”. Tégy úgy, mint az ellenség által üldözött és megragadott harcos, aki mikor már nem tudja törét ellenségébe szúrni, legalább annak markolatával vág oda.

És mint ahogy ez utóbbi úgy igyekszik a tör hegyével támadni, hogy előbb hátra ugrik egy lépést, éppúgy vonulj te is vissza az önismeretbe, és miközben fontolóra veszed, hogy önmagadtól semmi sem vagy és semmire sem vagy képes, és minden bizalmadat Istenbe helyezed, aki mindenre képes, mérj az ellenséges szenvedélyre még egy ütést e szavakkal; „Uram segíts, Istenem segíts, Jézus, Mária segítsetek, hogy ne engedjek!”

Sőt, ha az ellenség időt enged, még támogathatsz is gyenge akaratodat oly módon, hogy különböző pontokat állítasz értelméd elé, melyeknek megfontolásából az akarat új lélegzetet és erőt merít az ellenség ellen. Megtörténhet pl., hogy bizonyos üldöztetés vagy más nehézség folyamán olyan nagy türelmetlenség fog el, hogy akaratod már-már nem tud, vagy nem akar tovább kitartani. Azonnal megerősítheted, ha lélekben mérlegeled a következő, vagy hasonló pontokat:

Először is azt kutasd, vajon nem magad idézted-e elő, s így nem érdemelted-e meg a bajt, amely miatt szenvedsz? Ha megérdemelted, akkor az igazságosság azt követeli, hogy békével viseld a sebet, amelyet saját kezdeddel ütöttél.

Másodszor, ha nem vagy benne hibás, irányítsd gondolataidat egyéb hibáidra, melyekért Isten még nem büntetett meg, s melyeket te magadtól sem vezekeltél le kellőképpen. S ha aztán úgy látod, hogy az örökké tartó büntetést, vagy legalább is a tisztítóúzi ideiglenes szenvedéseit, melyeket hibáiddal kiérdemeltél, Isten irgalmassága a jelennek valami csekély szenvedésével cseréli fel, akkor ezt a büntetést ne csak önként, készséggel vállald, hanem még hálával is fogadd.

Harmadszor, ha úgy találnád, hogy már sokat vezekeltél és az isteni Felséget nem bántottad meg nagyon, (amit azonban sohasem volna szabad hinned) akkor arra gondolj, hogy csak a szenvedések szűk kapuján át lehet bejutni a mennyországba.

Negyedszer, még ha be is juthatnál más úton, a szeretet törvénye megtiltaná ennek a lehetőségnek még a gondolatát is, hiszen Isten Fia összes barátaival és tagjaival együtt töviseken és a kereszten át ment be oda.

Ötödször, amit – úgy ezúttal, mint minden más alkalommal is – kiváltképpen szem előtt kell tartanod, az nem más, mint a te Istened akarata. Azé az Istené, aki irántad való szeretetében kimondhatatlan tetszését találja minden olyan erénygyakorlatban és önmegtagadásban, melyet mint hűséges és nagylelkű harcosa azért végzel, hogy méltó légy szeretetére. Légy meggyőződve róla, hogy minél alaptalanabb a téged ért megbántás, minél méltatlanabb azok részéről, akik azt okozták, s minél terhesebb és nehezebb számodra – éppen ezért – annak elviselése, annál jobban tetszel általa Istennek. Mert hiszen így még az önmagukban véve rendetlen és számodra keserű dolgokban is elismered és szereted Isten akaratát és gondviselése irányítását, ami minden, még a legszabálytalanabb eseményt is szabályossá tud tenni és a legtökéletesebb rendbe hozni.

XV. fejezet.

Néhány tanács arra, hogy ki ellen és milyen erényekkel kell küzdenünk

Most már hallottad, keresztény lélek, miképpen kell harcolnod, hogy önmagadat legyőzhess és erényekkel ékesíthesd. Tudnod kell továbbá, hogy ha nagyobb gyorsasággal és könnyűséggel akarsz győzelmet aratni ellenségeid fölött, szükséges, hogy naponta különösen az önszeretet ellen küzdj, és igyekezz a világ részéről neked kijutó megvettetések és kellemetlenségeket megszeretni.

Ha nem törődünk ezzel a küzdelemmel, vagy kevés súlyt helyezünk rá, megtörténhetik, (mint ahogy fentebb már említettem) hogy a győzelem nehezen, ritkán, s tökéletlenül sikerül és nem lesz tartós.

Felhívom figyelmedet továbbá arra is, hogy erős lélekkel, bátran kell harcolnod. Ezt könnyen elnyered, ha Istentől kéred, és ha egyrészt tekintetbe veszed ellenségeid dühét és kérlelhetetlen gyűlöletét, valamint csapataik és seregeik nagy számát, másrészt mérlegeled, hogy Isten szeretete és jósága irántad végtelenül nagyobb, s hogy kimondhatatlan, mennyivel többen vannak az ég angyalai és szentjei, akik imádságaikkal velünk küzdenek.

Az ilyen megfontolásból fakadó erő tette lehetővé, hogy annyi gyöngé nő ellenállt a világ minden hatalmának és bölcsességének, s legyőzte a test támadásait, és a pokol minden dühét. Azért sohasem szabad megijedned, még ha időnkint úgy látszanék is, hogy ellenségeid támadása fokozódott, hogy nem szűnik meg egész életeden át, s hogy szinte biztos bukás fenyeget minden oldalról. Mert a fentebb mondottakon kívül tudnod kell azt is, hogy ellenségeink minden tudása és képessége a mi isteni Hadvezérünknek, tehát annak a kezében van, akinek a dicsőségéért harcolunk. Mivel pedig ez a Vezér szigorú parancsával maga hív fel a küzdelemre, s kimondhatatlanul nagyra becsül minket, bizonyosan nemcsak azt nem engedi meg soha, hogy csalásnak essél áldozatul, hanem Ő maga is küzdeni fog érted, s ellenségeidet lábad elé kényszeríti, még pedig akkor, amikor neki tetszik, és amikor az neked legüdvösebb, még ha életed utolsó napjáig várakoznék is vele.

A te kötelességed csak az, hogy hősi lélekkel harcolj. Ha többször meg is sebesülnél, azért ne tedd le a fegyvert, és meg ne futamodj.

Végül, hogy bátran küzdhess, tudnod kell még azt is, hogy ebből a harcból senki sem vonhatja ki magát, és aki nem küzd, azt szükségképpen foglyul ejtik, és megölik. Olyan gyűlölettel teli ellenségekkel van dolgunk, hogy nyugalomra és békességre semmiképpen sem számíthatunk.

XVI. fejezet.

Krisztus katonájának kora reggeltől kezdve harcra készen kell állania

Reggel, amint felébredsz, nyisd ki lelked szemét, s úgy tekintsd magad, mint aki egy harctér határain belül áll, melyet, ha nem harcol, élve nem hagyhat el.

Képzeld el, hogy melletted, egyik oldalon az az ellenség, az a rossz hajlandóság van fölfegyverkezve, támadásra és gyilkos csapásra készen, amely ellen már megkezdted a harcot; másik oldaladon, jobbról győzedelmes hadvezéred, Jézus Krisztus áll, és az ő legszentebb Anyja, Szűz Mária, szeretett Jegyesével, Szent Józseffel, az angyalok és szentek nagy seregével, különösen pedig Szent Mihály arkangyallal. Balról pedig ott áll a pokolbeli sátán is hozzátartozóival, állandóan izgatva szóban forgó szenvedélyedet és megadásra kényszerítve téged.

Képzeld el továbbá, mintha szent Órangyalod hangját hallanád, amint így szól hozzád: „Ma ez ellen és többi ellenséged ellen kelt harcolnod. Szíved meg ne ijedjen, és el ne veszítse bátorságát; ne térjen ki se félelemből, se másmilyen tekintetből, mert a mi Urunk és a te Hadvezéred itt áll melletted ezzel a nagy dicsőségteljes sereggel. Ő veled fog küzdeni összes ellenségeid ellen, és nem engedi meg, hogy azok fölülkerekedjenek, vagy törbe csaljanak. Állj szilárdan, végy erőszakot magadon, és viseld el a szenvedést, amit önmagad megtagadása időnkint okoz. Fohászkodj szíved mélyén gyakran a te Uradhoz és a legszentebb Szűzanyához, s a győzelem biztosan a tied. Ha gyenge vagy is és gonosz hajlandóságok tartanak is fogva, ha ellenségeid erősek és számosak is, de viszont ugyancsak hatalmas annak segítsége is, aki teremtett és megváltott téged. A te Istened határtalanul, összehasonlíthatatlanul erősebb, és sokkal inkább akarja megmentésedet, mint ahogy ellenséged kívánja romlásba döntésedet. Harcolj tehát, és a fáradtság ne essék nehezedre. Mert a gonosz indulatok ellen felhasznált fáradtságból és erőszakból és a rossz szokás fölött érzett fájdalomtól fakad a győzelem, és az a nagy kincs, mellyel megvásárolhatjuk a mennyországot, s amely által lelkünk mindörökké egyesül Istennel.”

Kezdd meg a küzdelmet Isten nevében, az önmagad iránti bizalmatlanság, az Istenbe vetett bizalom, az ima és az erénygyakorlat fegyverével. Hívd ki küzdelemre azt az ellenséget és azt a hajlandóságot, melynek a fenti rendben való legyőzését elhatároztad, még pedig egyszer ellenszegüléssel, máskor megvetéssel, majd meg az ellentétes erény gyakorlása által; mérj rá halálos csapásokat, hogy ily módon megnyerd az Úr tetszését, aki egész győzedelmes egyházával együtt figyelni küzdelmedet.

Ismétlem, hogy a küzdelemnek nem szabad nehezedre esni. Csak a kötelességet kell mérlegelned, mely mindnyájunk feladatává teszi, hogy Istent szolgáljuk és tetszését keressük, valamint a harc szükségességét, mert nélküle sebesülés, sőt halál vár reánk, és meneküléssel nem menthetjük meg magunkat. Figyelmeztetlek továbbá, hogy ha lázongó meneküléssel el is akarnál távolodni Istentől, hogy magadat a világnak és a test élvezeteinek engedd át, akkor is megszámlálhatatlan bajjal kellene megküzdened, mely gyakran verejtékkel áztatná homlokodat és halálos aggodalomban szorongatná szívedet.

Vedd tehát fontolóra, milyen balgaság volna vállalnod ezeket az erőfeszítéseket és szenvedéseket, melyek a halállal még nagyobb kínládást és véget nem érő gyötrelmeket vonnak maguk után, viszont menekülni attól a szenvedéstől, amely hamar végződik, és végtelen boldogságot szerez, s amelyben mindörökké élvezhetjük majd a mi Istenünket.

XVII. fejezet.

Milyen rendben kell vétkes szenvedélyeink ellen harcolnunk?

Sok függ attól, hogy ismerjük és betartsuk azt a rendet, amelynek alapján helyesen harcolhatunk, nem pedig csak úgy találomra, vagy gépiesen, ahogy azt némelyek, nagy károsodásukra teszik. A rend, az ellenségeiddel és gonosz hajlandóságaiddal vívott harcban abban áll, hogy szíved belsejébe vonulva alaposan kikutatod, milyen gondolatok és indulatok veszik körül, s milyen szenvedély tartja különösen fogva és hatalmában. Ezek ellen kell mindenekelőtt fegyvert ragadnod, és a harcot megkezdened.

Ha megesnék, hogy közben más ellenség is megtámadna, ez esetben mindig az ellen küzdj, amely akkor éppen a valóságban és közelről ér. Utána azonban térj ismét vissza főfoglalkozásodhoz.

XVIII. fejezet.

Hogyan álljunk ellen a szenvedély hirtelen fölgerjedéseinek?

Mivel még nem szoktad meg, hogy a sértés, vagy más kellemetlenség hirtelen csapásait kivédd, igyekezz azokat előrelátni, több ízben kívánni, és így felkészült hangulatban várni.

Hogy bekövetkezésüket előre láthasd, vedd fontolóra szenvedélyeid körülményeit, gondold meg, hol és kivel lesz dolgod, amiből azután már következetheted, mi vár rád.

Ha valami előre nem látott kellemetlenség érne, akkor is találsz bizonyos segítséget abban, hogy lélekben előkészültél a másik, előrelátottra. Élhetsz továbbá a következő módszerrel is:

Abban a pillanatban, mikor megérezed a sértés, vagy más kellemetlenség első ütéseit, gyorsan végy magadnak annyi fáradságot, hogy lélekben Istenhez emelkedj, vedd fontolóra irántad való kimondhatatlan jóságát és szeretetét, mely arra indította, hogy ezt a kellemetlenséget küldje rád, s iránta való szeretetből történő elviselése által alkalmat adott rá, hogy magadat jobban megtisztítsd, Hozzá jobban közeledj, és Vele jobban egyesülj.

Miután mérlegelted, hogy a baj türelmes elviselése által mennyire Isten kedvében jársz, fordulj önmagad felé, dorgáld meg magadat és mondd: „Ugyan miért nem akarod ezt a keresztet elviselni, amit pedig nem ez, vagy amaz, hanem a te mennyei Atyád küld neked?” Majd azután fordulj keresztedhez és karold át annyi türelemmel és örömmel, amennyire csak képes vagy és mondd: „Ó te, az én édes Megváltóm szeretetétől megédesített kereszt, szegezz magadhoz, hogy így odaadhassam magamat Annak, aki meghalt rajtad, hogy engem megválthasson.

És ha kezdetben talán annyira hatalmában tartana a szenvedély, hogy nem tudnál Istenhez emelkedni, hanem sebesült állapotodban maradnál, légy rajta, hogy mégis, amint csak lehet, megtegyed, úgy, mintha nem is sebesültél volna meg.

Leghatásosabb eszköz azonban az ilyen hirtelen indulatokkal szemben, ha idejében eltávolítod az okot, amely előidézi. Ha például azt látod, hogy bizonyos dologhoz való vonzódásod miatt hirtelen megzavarodik a kedélyed, amint azzal kapcsolatban valami bántódás ér: fordítsd el vonzódásodat attól a dologtól. Így nyugalmat találsz.

Ha azonban a nyugtalanság nem tárgytól ered, hanem olyan személytől, akinek minden legcsekélyebb mozdulata undort kelt benned és felingerel, akkor igyekezz akaratodat odahajlítani, hogy megszeresse az illetőt. Mert hiszen azonkívül, hogy ő is Isten teremtménye, akit éppúgy, mint téged, az Úr keze alkotott és isteni Vére megváltott, azáltal, hogy türelemmel elviseled őt, alkalmat nyújt neked arra, hogy hasonlóvá légy az isteni Megváltóhoz, aki jóságos és szeretetteljes volt mindenkihez.

XIX. fejezet.

Hogyan kell harcolnunk a test bűnei ellen?

Ez ellen a bűn ellen különleges, a többitől eltérő módon kell küzdened.

A haladás rendje szempontjából három időt kell megkülönböztetned: A kísértés előtti, a kísértés alatti és a kísértés utáni időt.

A kísértés előtt a harc arra irányul, hogy eltávolítsd a kísértést előidéző okokat.

Először is ne úgy küzdj e bűn ellen, hogy szembe állj vele, hanem úgy, hogy teljes erődből kerülöd azokat az alkalmakat és személyeket, amelyek a legkisebb veszélyt is hozhatják rád. Ha néha mégis szükségessé válnék, hogy ilyes valakivel érintkezz, intézd el a lehető leggyorsabban, szerény és komoly arccal, s a vele végzett munkában inkább találj némi keserűséget, semmint túlaradó édességet és örömet.

Ne bízz abban, hogy te nem érzed és már több esztendő óta nem érezted a test töviseit, mert amit ez az átkozott bűn sok éven keresztül nem tett, azt megteheti egy pillanat alatt; gyakran titokban készül rá és gyógyíthatatlan sebet üt, ami annál többet árt, minél barátságosabb formában jelentkezik és minél kevesebb gyanút kelt.

A tapasztalás megmutatta és mutatja egyre most is, hogy még nagyobb a veszély, ha az érintkezés bizonyos személyekkel, megengedett dolgok ürügye alatt történik, mint aminő a rokonság, tartozó kötelesség, vagy a szeretett személy erényessége. Mert a gyakori, elővigyázatosságot nélkülöző érintkezésből az érzéki élvezet mérge származik, mely lassan, észrevétlenül szívárog be, és a lélek velejéig hatol. Általa úgy elsötétül a megismerés, hogy az ember kezdi a veszedelmes dolgokat, a szerénytelen pillantásokat, a kölcsönös gyöngéd szavakat, a szórakozás szabad élvezetét semmibe sem venni. A másik fél így lassankint egyre tovább megy és romlásba, vagy valami nehezen és csak nagy fáradtsággal legyőzhető kísértésbe visz bennünket.

Ismételten figyelmeztetek: „Menekülj, mert te vagy a kóc a tűz mellett. Ne bízz abban, hogy le vagy öntve a szilárd és jó akarat vizével, s készebb volnál meghalni, mint Istent megbántani. Mert a gyakori találkozás által a tűz heve lassankint kiszárítja a jóakarát vizét és mikor az ember legkevésbé számít rá, a tűz úgy belekap az akaratba, hogy az nem tekint többé se rokonságot, se barátságot, nem törődik sem Istennel, se becsülettel és nem fél sem a haláltól, sem a pokol minden büntetésétől. Azért menekülj, menekülj, ha nem akarod a biztos megtámadtatás, elfogatás és megöletés veszélyének kitenni magad.

Másodszor óvakodj a semmittevéstől, légy éber, s gondolataidban és cselekedeteidben tartsd mindig szem előtt, mivel tartozol állapotodnak.

Harmadszor, elöljáróidnak sohase szegülj ellen, hanem engedelmeskedj nekik, könnyen, gyorsan teljesítve a rád bízott dolgokat. Még készségesebben teljesítsd azokat, amelyek megaláznak, s akaratod és természetes hajlandóságod ellen vannak.

Negyedszer, sohse ítélj el felebarátodat, különösen, ha erről a vétokról van szó. Ha az illető bukása nyilvánvaló, légy részvétellel iránta, ne botránkozz meg fölötte és ne gúnyold ki, hanem inkább szedd le belőle magadnak az alázatosság gyümölcsét és önmagad megismerését, elismerve, hogy por és semmi vagy. Közeledj ima útján az Istenhez, és óvakodj jobban, mint valaha az olyan érintkezéstől, melyben a veszedelemnek csak árnyéka is rejtőzik.

Ha azonban könnyelműen elítélsz és megvetsz másokat, akkor Isten saját költségedre veszi munkába megjavításodat, amennyiben megengedi, hogy ugyanabba a hibába ess, belásd elbizakodottságodat, s alázatosan törekedj úgy egyik, mint másik vétkeidből kigyógyulni. De meg, ha nem is buknál el, lelkiletedet azonban nem változtathatnád meg, állapotod helyessége akkor is nagyon kétséges volna.

Végül ötödször, jól vigyázz, hogyha netalán lelki élvezetek adományában és megízlelésében volna részed, bizonyos hiú tetszelgésbe ne ess, és azt ne gondold, hogy most már valami vagy és ellenségeid többé nem kaphatnak meg, mert úgy érzed, hogy megvetéssel, utálattal és gyűlölettel gondolsz rájuk. Ha ebben a tekintetben nem vagy elég elővigyázatos, könnyen elbukhatsz.

A kísértés ideje alatt figyeld meg, vajon az belső, vagy külső okból ered. Külső okon a szem és fül kíváncsiságát, a feltűnő ruházatot és az ilyen bűnre ingerlő társaságokat és beszélgetéseket értem. A gyógyítás eszköze ez esetben a szemérmesség és szerénység, mely semmi olyant nem kíván látni, vagy hallani, ami erre a bűnre ingerel, valamint a fõnt említett menekülés.

A belső ok származhat a test érzékiségébõl, a gondolatokból, melyeket rossz szokásaink idéznek elõ, vagy az ördög sugallataiból.

A test túlságos érzékiségét böjtöléssel, virrasztással, testi fenyítéssel, vagy más hasonló műveletekkel kell mérsékelnünk, amelyek alkalmazásánál azonban elővigyázat és engedelmesség vezessen bennünket.

Ami a gondolatokat illeti, bárhonnán jöjjenek is, gyógyszereik a következők: különféle foglalatosságok, állapotunknak megfelelő gyakorlatok, ima és elmélkedés.

Az ima ilyen esetekben a következő módon történjék: Amint észreveszed, nem is maguknak az ilyen gondolatoknak, hanem azok előhírnökeinek a közeledtét, gyorsan vonulj vissza lélekben a Megfeszítetthez, és mondd: „Jézusom, édes Jézusom, jöjj gyorsan segítségemre, hogy az ellenség foglyul ne ejtsen.” Öleld át időnkint a keresztet, amelyen Megváltód függ, csókold meg ismételten szent lábainak sebeit és fohászold bensőségesen: „Fõlséges sebek, tiszta sebek, szent sebek, sebesítsétek meg most ezt a nyomorult, tisztátalan szívet, azáltal, hogy szabadítsátok meg a bűntõl.”

Az elmélkedést illetõleg nem ajánlom, mint ahogy azt egyes könyvek teszik, hogy az érzéki vágyódás kísértésének a pillanatában, ennek a bűnnek az utálatosságát, telhetetlenségét, a belõle származó bajokat és keserûségeket, valamint következményeit, a javak, az egészség és becsület pusztulását és más hasonló pontokat mérleget. Mert ez az eszköz nem mindig vezet biztosan a kísértés legyõzésére, sõt még árthat is. Míg ugyanis a megismerés egyrészt elûzi ezeket a gondolatokat, másrészt alkalmat nyújt arra, hogy gyönyörködjunk bennük és beleegyezzünk az érzéki kívánságba. A helyes eszköz sokkal inkább az, hogy ne csak maguktól a gondolatoktól meneküljünk, hanem minden olyasmitõl is, ami ellenkezik velük és így visszaidézi azokat.

Válaszd ezért elmélkedésed tárgyául inkább a mi megfeszített Megváltónk életét és szenvedéseit. S ha elmélkedésed alatt ugyanazok a kísértõ gondolatok, akaratod ellenére ismét visszatérnének, s a szokottnál jobban kínoznának (ami igen könnyen megtörténhetik) ne ijedj meg, az elmélkedést ne szakítsd félbe, s ne fordulj feléjük, hogy ellenük szegülj, hanem folytasd a tõled telhetõ legnagyobb bensõséggel elmélkedésedet. Annyira ne törõdj ezekkel a gondolatokkal, mintha nem is a tied volnának. Mert ennél jobb mód az ellenszegülésre nincsen, még akkor sem, ha állandó harcot folytatnának is ellened.

Elmélkedésedet azután ezzel, vagy hasonló kéréssel fejezd be: „Szabadíts meg engem, ó Teremtõm és Megváltóm ellenségeimtõl, szenvedéseidnek és kimondhatatlan jószágodnak a tiszteletére.” Gondolataidat azonban ne irányítsd a vételre ilyenkor se, mert már a pusztá rágondolás sem veszélytelen.

Sohase keveredj vitába a kísértéssel, és ne kutasd, vajon beleegyeztél-e, vagy sem. Mert az ördög, a jónak látszatával kelepcebe akar csalni, nyugtalanná, båtortalanná és kishitívét akar tenni, vagy abban reménykedik, hogy miközben szellemedet ilyen gondolatokkal foglalkoztatja, megnyeri beleegyezésedet a bűnös gyönyörködéshez.

Azért ilyen kísértés esetén (feltéve, hogy a beleegyezés nem volt nyilvánvaló), elég, ha röviden bevallod az egészet lelkiatyádnak, és azután tanácsaihoz alkalmazkodva megnyugszol

anélkül, hogy tovább foglalkoznál vele. Arra azonban ügyelj, hogy őszintén tárd fel előtte minden gondolatodat és hogy valamiféle tekintet, vagy álszégyen vissza ne tartson.

Ha általában minden ellenségünk legyőzéséhez szükségünk van az alázatosság erényére, úgy ezzel a vétkekkel szemben még a szokottnál is jobban meg kell alázkodnunk. Mert ez a bűn majdnem mindig a gőg büntetése.

A kísértés elmúltával, bármily szabadnak és biztosnak érzed is magad, mégis teljesen távol kell tartanod magadat minden olyasmitől, ami kísértésed okozója volt. Még akkor is meg kell ezt tenned, ha az erényre, vagy valami más jóra való tekintetből hajlandóságot éreznél másképpen cselekedni. Mert ez csak a mi romlott természetünk csalása és alattomos ellenségünk csapdája, mely a világosság angyalának képében, sötétségbe akar csalni bennünket.

XX. fejezet. Hogyan küzdjünk a restség ellen?

Ha nem akarsz a hanyagság nyomorult szolgásgába kerülni, amely nemcsak a tökéletesség útját zárná el előled, hanem kiszolgáltatna ellenségeidnek is, kerülnöd kell minden kíváncsiságot és földi ragaszkodást, és el kell utasítanod magadtól minden olyan foglalkozást, amely nem illik állapotodhoz. Majd pedig kövess el mindent, hogy eleget tégy jó sugallataidnak és feljebbvalóid parancsainak oly módon, hogy mindent a maga idejében és úgy végezz, amint az nekik tetszik.

Ne tétovázz egy pillanatig sem. Mert az első kis halasztás másikat, majd harmadikat és még többet von maga után, s a későbbieknek a hajlandóság már könnyebben enged, mint az elsőnek, mert ilyenkor már csábítja és fogva tartja a kedvtelés, amit megízlelt. Így történik aztán, hogy az ember vagy későn fog bizonyos dologhoz, vagy mint unalmasat teljesen elmulasztja azt.

Így fejlődik ki lassankint a restség szokása, mely végül annyira visz bennünket, hogy amikor rabságában vagyunk, megfogadjuk, hogy majd máskor nagyon gondosak és szorgalmasak leszünk, mert magunk is szégyelljük, hogy idáig ennyire hanyagok voltunk.

Ez a restség mindenre kiterjed és nemcsak akaratumkat mérgezi meg, undort keltve benne minden munka iránt, hanem elvakítja az értelmet is, hogy az ne lássa meg, hogy milyen hiábavaló és alaptalan az elhatározásunk, hogy majd a jövőben elvégezzük, amit a jelenben kellene megvalósítanunk, és amit most teljesen önkényesen elmulasztunk, vagy máskorra halasztunk.

Az sem elegendő, hogy a reád váró munkát éppen csak sietve elvégezd, hanem a munka természetének és minőségének legmegfelelőbb időben és a kiviteléhez szükséges legnagyobb gondossággal kell azt elvégezned úgy, hogy a lehető legtökéletesebb legyen.

Mert ha az ember idő előtt elvégzi a munkáját, csak azért, hogy gyorsan, anélkül, hogy jó munkára törekednék, megszabaduljon tőle és azután a nyugodt semmittevésnek adhassa át magát, amire irányult már a gyorsan elintézett munka közben is minden gondolata, az nem szorongalom, hanem finom restség.

Ez a nagy hiba abból származik, hogy nem gondoljuk meg milyen nagy érték a jó munka, ha azt megfelelő időben és azzal az elhatározással végezzük el, hogy szembenézünk mindazzal a fáradsággal és nehézséggel, amit a restség okoz a fiatal harcosnak.

Vedd ezért gyakran fontolóra, hogy a léleknek egyetlen Istenhez emelkedése és egyetlen térdhajtás Isten tiszteletére többet ér, mint a világ minden kincse, és hogy valahányszor legyőzzük önmagunkat, vagy vétkes szenvedélyeinket, az angyalok dicsőségteljes győzelmi koronát hoznak lelkünknek a mennyből.

Gondolj azonban arra is, hogy Isten lassankint megvonja a resttől a neki juttatott kegyelmeket, míg a szorgalmasban gyarapítja azokat, hogy végül a számára fenntartott öröm részesévé tegye.

Ha kezdetben talán nem mersz nagylelkűen elébe menni a fáradsalmaknak és nehézségeknek, akkor rejtse el azokat magad elől, hogy kisebbeknek lásd őket, mint aminőknek a rest tartja. Látod például, hogy bizonyos erény elérésére, annak igen sok indulatát kell felkeltened magadban, hogy a nehézségek még hosszú napokon át eltartanak, a legyőzendő ellenség pedig sok és erős. Kezdd el ilyenkor a megfelelő indulatok felkeltését úgy, mintha csak egynéhányról volna szó, és mintha csak néhány napi fáradozásra volna szükséged. Küzdj csak egy ellenség ellen, mintha többel nem is kellene harcolnod, és bízzál szilárdan, hogy Isten segítségével erősebb leszel, mint ők. Ily módon a restség lassankint alábbhagy és az ellenkező erény utat talál a lelkedbe.

Ugyanígy járj el az imádságnál. Imagyakorlatod körülbelül egy órát vesz igénybe, és restségednek ez nagyon terhére esik. Úgy fogj hát hozzá, mintha csak egy negyedóra felét akarnád imára fordítani, így aztán könnyen térsz majd át a negyedóra másik felére és a többi időre, ami még hátra van. Ha a második, vagy a következő fél negyedórák valamelyikében erős kedvtelenséget tapasztalnál, és túlságosan nehezedre esnék az ima, inkább hagyd abba, mintsem, hogy unottan végezd, és folytasd valamivel később.

Ugyanezt cselekedd munkáiddal is. Ha megtörténik, hogy többféle munkát kell végezned, és restséged soknak és nehéznek találja azokat és nyugtalanságot okoz, vedd elő, és kezd el valamelyik munkát úgy, mintha több nem is várna rád. Maradj azután emellett szorgalmasan. Így sorjában elvégzed valamennyit és pedig sokkal kevesebb fáradsággal, mint ahogy restségedben elképzelted.

Aki nem a leírt módon jár el és a mutatkozó fáradságnak és nehézségnek nem megy bátran elébe, azt annyira hatalmába keríti a restség, hogy az erény gyakorlásával kezdetben járó fáradságok és nehézségek nem csak akkor nyugtalanítják, amikor valóban jelen vannak, hanem aggodalmat és lehangoltságot okoznak még távolból is, amennyiben állandó félelemmel töltik el, hogy az ellenség bármikor megtámadhatja, vagy nyomában jár, hogy megterhelje. Ezért aztán nyugtalan lesz még nyugalmában is.

Tudnod kell, keresztény lélek, azt is, hogy a restség bűne, rejtett mérgével nemcsak azokat az első kis gyökerecskéket teszi tönkre, melyekből az erényes szokásoknak kellene fakadniuk, hanem a már megszerzett szokásokat is elrontja. Mert, mint a féreg a fába, úgy rágja bele magát ez a méreg a lelki életbe, és elpusztítja azt. A gonosz lélek pedig mindenkit, de főképpen azokat, akik lelki életet akarnak élni, megkönyékezi így, hogy törbe csalhassa.

Örködj azért keresztény lélek, ima és jócselekedetek által, s ne késlekedj menyegzői ruhád megszövésével, mert abban kell majd fogadnod a Vőlegényt.

Jusson eszedbe mindennap, hogy Az, aki a reggelt adja, nem ígérte meg az estét is, és ha megadja az estét, nem lehetsz biztos a reggel felől. Használd fel tehát életed minden pillanatát Isten tetszése szerint, úgy, mintha a következő idő már nem állana rendelkezésedre, Tedd ezt annyival is inkább, mert pontos számadást kell adnod minden pillanatodról.

Végezetül figyelmeztetlek, hogy elveszettnek kell tekintened azt a napot, amelyen sokféle ügyet elintéztél ugyan, de nem arattál győzelmeket rossz hajlamaid és akaratosságod fölött, nem mondtál köszönetet Istennek jótéteményeiért, kiváltképpen pedig érted elviselt keserves kínszenvedéseidért és azért az atyai fenyítésért, melyre akkor méltat, mikor saját szenvedéseinek drága kincseiben részesít.

XXI. fejezet.

A külső érzékek féken tartása. Miképpen juthatunk el ezúton az Istenség szemléletére

A külső érzékek féken tartásához és megfelelő szabályozásához nagy figyelem és állandó gyakorlat szükséges. Mert a vágyódás, mely megromlott természetünk indulatait irányítja, nagymértékben hajlandó arra, hogy az élvezetet és saját kielégülését keresse. Mivel pedig önmagától nem képes ezt elérni, az érzékeket használja fel katonáinak és természetes szerszámainak, melyek segítségével megragadja a tárgyakat, magához vonzza, és mélyen belenyomja képüket a lélekbe. Ebből keletkezik aztán az élvezet, mely a testnek és a léleknek a kapcsolata folytán, mint valami ragályos kór, áttérjed az érzékek mindazon részeire, melyek képesek befogadására, és így az egész embert tönkreteszik.

Ha ettől az annyira veszedelmes elrákosodástól óvakodni akarsz, a következő eszközzel élj: Ne engedj érzékeidnek túl sok szabadságot és ne érzéki élvezetekre használd fel őket, hanem csak jó célra, melynél a hasznosság, vagy a szükségesség indít alkalmazásukra. Ha észrevétlenül túlságosan messzire mentek volna, húzd gondosan vissza, és szabályozd őket az értelem tanácsa szerint, hogy ne váljanak a hiú élvezetek nyomorult rabszolgáivá, hanem mindenből nemes zsákmányt vigyenek a léleknek. Az önmagában összeszedett lélek így aztán erejük által, szinte szárnyakon emelkedik a mennybe és az isteni dolgok szemléletére.

Ehhez a következő módon járj el: Ha valamely tárgy felkínálkozik külső érzékeidnek, a teremtett dologban ne azt nézd, ami érzékeidnek hízeleg, hanem azt keresd, milyen táplálékot nyújt lelkednek. Gondold meg, hogy az a bizonyos tárgy mindabból, ami érzékeid elé kerül, semmit sem bír sajátmagától, hanem mindez Isten műve. A láthatatlan isteni Szellem adja meg azt a létet, azt a szépséget és mindazt a jót, ami benne van. Örvendezz tehát, hogy az Úr, a te Istened az egyedüli oka és alapja a dolgok sok és különféle tökéletességének, s hogy Ő valamennyit a legmagasztosabb módon magában foglalja, mert hiszen azok mind csak elenyészően csekély fokát képezik az Ő végtelen isteni tökéletességének.

Ha azt vennéd észre, hogy valami szép és nemes dolog leköti figyelmedet, gondolatban vedesd vissza azt a teremtményt a semmibe, szögezd szemedet az ott jelenlévő Teremtőre, aki neki a létet adta és miközben egyedül csak Őbenne örvendezel, mondd: „Ő isteni Valóság, ő legnagyobb és mindenekfelett kívánatos Jóság, mennyire örülök, hogy egyedül Te vagy minden teremtett lénynek végtelen ősoka.”

Éppígy, ha fákat, növényeket, vagy más hasonló dolgokat láatsz, lélekben gondold meg, hogy a bennük lévő életet nem önmaguktól bírják, hanem attól a Szellemtől, amelyet nem láthatsz ugyan, de amely egyedül élteti őket. Eközben így szólhatsz: „Ő az igazi élet, akiből, akiben, és aki által mindenek élnek és növekednek. Ó mily boldogan élek ebben a szívben!”

Ha állatokat láatsz, akkor is emelkedj lélekben Istenhez, aki nekik érzést és mozgást adott és mondd: „Ő mindenek első mozgatója, aki magad mozdulatlan vagy, mennyire örülök a Te változhatatlanságodnak és mozdulatlanságodnak!”

Ha úgy érzed, hogy a teremtmények szépsége magához vonz, akkor válaszd el azt, amit láatsz, a Lélektől, amelyet nem láatsz, és vedd fontolóra, hogy minden külsőleg szemedbe ötlő szépség egyedül a láthatatlan Szellemtől származik, aki ezt a külső szépséget létrehozta. Örvendezz efölött és mondd: „Ezek annak a teremtetlen Folyamnak apró patakocskái, annak a végtelen Tengernek apró cseppjei, mely minden jót magában foglal. Ó, hogy örvendez legbelsejében a szívem, ha az örök megmérhetetlen Szépségre gondolok, mely minden teremtett szépség ősoka.”

Ha jósággal, bölcsességgel, igazságossággal és más erényekkel felékesített embert láatsz, akkor különböztess meg benne azt, amivel magától bír, attól, ami a mennyből való, és így szólj a te Istenedhez: „Ó, minden szentség és erény leggazdagabb Kincse, kimondhatatlan az a gyönyörűség, amit akkor érzek, ha elgondolom, hogy általad és tőled származik minden jó, s hogy mindez semmi a Te isteni tökéletességeidhez képest! Köszönetet mondok neked, Uram, ezért és mindazért az egyéb jóért, melyben felebarátaimat részesítetted. Emlékezzél meg, ó Uram, az én szegénységemről, ne feledkezz meg arról, hogy erre vagy arra az erényre... különösen nagy szükségem van.”

Ha valami jó munkába kezdesz, gondoldj arra, hogy ennek a cselekedetnek első oka Isten, és te csak eleven szerszám vagy az Ő kezében. Emeld tehát hozzá gondolataidat és mondd: „Ó, világ leghatalmasabb Ura, bensőséges örömmel ismerem el, hogy Nélküled semmire sem vagyok képesek, és hogy Te minden cselekedetben, mint annak első és főoka együttműködsz.”

Ha ételt vagy italt élvezel, vedd fontolóra, hogy Isten az, aki a táplálékoknak ízt ad. Csak benne örvendezz és mondd: „Ó lelkem, Istenen kívül nincs valódi élvezet. Igazi gyönyörűséget egyedül csak Nála találhatsz.”

Ha valami kellemes illat a tetszés érzését váltja ki belőled, ne állapodj meg ennél az élvezetnél, hanem emelkedj lélekben az Úrhoz, akitől ez a jó illat ered és a benső vigasztalás érzésével mondd: „Tedd, ó Uram, hogy miként én most örömet érzek afelett, hogy ez az édesség Tőled származik, akként a lelkem, minden földi élvezettől megfosztva, azt teljesen levette a magasba emelkedjék és jó illatként hozzád szálljon.”

Ha kellemes hangok ütnek meg füledet, fordulj lélekben Istenhez, és mondd: „Ó Istenem, örvendezik a lelkem a Te végtelen tökéletességeidnek, amelyek nemcsak egymás közt alkotnak földöntúli összhangot, hanem az ég angyalaival és az összes teremtményekkel együtt csodálatos hangversenyt hoznak létre.”

XXII. fejezet.

Maguk a dolgok is nagyon segítenek szabályozni érzékeinket, amennyiben Üdvözítőnk életéről és szenvedéseiről való elmélkedésre indítanak

Az előző fejezetben megmutattam neked, miképpen emelhetjük lelkünket az érzékelhető tárgyacról Istenhez. Ismerd meg most azt is, hogyan indíthatnak bennünket arra, hogy rajtuk keresztül a mi emberré lett Megváltónk életének és szenvedéseinek titkairól elmélkedjünk.

A világ minden dolga segítségünkre lehet ebben, csak azt kell mérlegelnünk, hogy – amint azt fönt elmondottuk – ugyanaz a legfölségesebb Isten, Aki a dolgoknak létet, szépséget és más előnyöket adott, Aki mindennek ősalapja és egyedüli oka, értünk emberré kívánt lenni. Milyen nagy lehet a jósága, ha Ő, a mindenható Úr, annyira lealacsonyította magát, hogy szenvedni és meghalni akart értünk, emberekért, sőt megengedte, hogy saját teremtményei ellene támadjanak és megfeszítsék.

Vannak dolgok, amelyek különösképpen emlékezetünkbe idézik ezeket a szent titkokat. Ha pl. fegyvereket, köteleket, ostorokat, töviseket, nádszálakat, cölöpöket, vagy kalapácsot láatsz, képzeld el magadban azokat, melyek szenvedéseinek eszközéül szolgáltak. A szegényes kunyhó az istállóra és a jászolra emlékeztessen, amelyben született. A földet öntöző eső a véres verejtéket juttassa eszedbe, mely szent testéről folyt le az Olajfák kertjében. Kövek láttára azokra a sziklákra gondolj, melyek halálakor megrepedtek. A föld és a nap emlékeztessen arra, hogy halálakor a föld megremegett és a nap elsötétedett. A víz a szentséges oldalából folyt vizet hozza emlékezetünkbe. Ugyanígy járhatunk el más dolgok szemléleténél is.

Ha bort, vagy más italt ízlelsz meg, képzeld magad elé az ecetet és epét, mellyel Üdvözítődöt itatták. Ha kellemes illatot élvezel, idézd fel magadban a holttestek szagát, mely a Kálvárián környékezte. Öltözködéskor gondolj az örök Igére, ki emberi testet öltött magára, hogy bennünket istenségébe öltöztethessen. Mikor levetkőzöl, jusson eszedbe isteni Megváltód, akit levetkőztettek, hogy érted megostorozhassák és keresztre feszíthessék. Ha emberek zajongását, lármáját hallod, emlékezz arra a rettenetes kiáltozásra, mely az isteni Megváltó fülébe hatolt: „Feszítsd meg, feszítsd meg őt!” Valahányszor az óra üt, gondolj isteni Jézusod kinteljes szívveréseire, melyeket az Olajfák kertjében érzett a reá váró szenvedés és halál félelmében. Vagy képzeld el azokat a kemény ütéseket, amelyekkel a keresztre szögezték.

Ha bizonyos alkalmakkor szomorúság és fájdalom fog el, vagy másokat láatsz így szenvedni, jusson eszedbe, hogy ez a fájdalom mind semmi ahhoz a felfoghatatlan gyötrelemhez képest, mely Üdvözítőd testét és lelkét járta át, s verte le.

XXIII. fejezet.

Még néhány más eszköz arra, hogy különböző alkalmakkor jól használjuk fel külső érzékeinket

Miután láttuk, miképpen emelhetjük lelkünket a külső dolgokról Isten szemléletére és az emberré lett Megváltó titkaihoz, még néhány más módot sorolok fel, mellyel ezekből a dolgokból különböző elmélkedéseket meríthetünk, hogy a lélek azokban sajátos ízlése szerint, a neki különösképpen megfelelő táplálékot megtalálhassa. Nemcsak a közönséges mindennapi embereknek válik ez hasznára, hanem azoknak is, akik magasabb megismerésre törekszenek és a lélek útján előre igyekeznek. Mert a lélek, bárkié legyen is, nem mindig egyformán készsleges, hogy a legmagasabb elmélkedésekre emelkedjék.

Attól nem kell félned, hogy ezeknek a különböző dolgoknak nagy mennyisége megzavar, csak mértékkel használd azokat és bölcs lelkivezető irányítására bíz magadat. Ennek a tanácsát nemcsak ebben, hanem az általam adott minden más gondolatnál is alázatosan és bizalommal kövesd.

Ha azt a sok szép dolgot nézed, melyen kedvteléssel pihen a tekinteted, és amelyet ezen a világon nagy becsben tartanak, akkor mérlegeld, hogy mindez nyomorúság és mocsok azokhoz a mennyei kincsekhez képest, melyekre egész lelkeddel törekedned kell, amelyeket azonban csak úgy érhetsz el, ha az egész világot megveted.

Ha a nap felé fordítod tekintetedet, gondold arra, hogy a lelked, ha Isten kegyelmében van, sokkal ragyogóbb és szebb. Isten kegyelme nélkül azonban sötétebb és visszataszítóbb, mint a pokol sötétsége.

Mikor testi szemedet a föléd boruló égboltozatra emeled, hatolj be lelked szemével a legfelsőbb égbe, szilárdan maradj meg ott, mint olyan helyen, amely a kimondhatatlan boldogság örök lakása lesz számodra, ha a földön ártatlanságban és szentül élsz.

Ha madarak dalát, vagy más éneket hallasz, emelkedj lélekben a mennybe, ahol örök Alleluja ének hangzik, és kérd az Istent, méltasson arra, hogy a mennyei lelkekkel együtt örökké dicsérhesd Őt.

Ha valamely teremtmény szépsége érzékeidre hat, lásd meg lélekben a pokoli kígyót, mely a szépségben rejtőzik és minden erejével arra törekszik, hogy téged megöljön, vagy legalább is megsebesítsen. Szólj ilyenkor rá szent felháborodással: „Távozz, átkozott kígyó, hiába leselkedel alattomosan utánam, hogy elnyelhesd!” Majd fordulj Istenhez, és mondd: „Áldott légy, Istenem, aki felfedezted előttem az ellenséget és kiszabadítottál dühös torkából.” Azután pedig menekülj sietve a Megfeszített sebeibe és azokkal foglalkoztasd lelkedet, azon elmélkedve, mennyit szenvedett a mi Urunk legszentebb testében azért, hogy téged a bűntől megmentsen, és undort ébresszen benned az érzéki élvezet iránt.

Másik, igen hathatós módszer az érzéki ingerektől való menekülésre, hogy gondolatban igyekezzél magad elé képzelni, milyen lesz halála után az, aki most annyira megnyerte tetszésedet.

Jártodban-keltesben emlékezz meg arról, hogy minden lépéssel, amit teszel, a halálhoz közeledeksz. A madarak repülése és a tovafoyló víz csobogása juttassa eszedbe, hogy életed azokénál jobban siet a vége felé.

Valahányszor hatalmas szélvihar támad, villámlik és dörög az ég, gondold az ítélet rettenetes napjára és térdre borulva imádd Istent. Esedezz hozzá, adjon neked kegyelmet és időt arra, hogy kellőképpen elkészülve jelenhess majd meg legfölségesebb színe előtt.

Számtalan alkalom kínálkozik az életben hasonló gyakorlatokra. Ha pl. lever a szomorúság, vagy valami fájdalom, ha hőséget, nagy hideget, vagy más bajt kell elszenvedned, emeld fel

gondolataidat az isteni Gondviseléshez, és elmélkedj arról, hogy a te javadra jónak látta éppen ilyen mértékben, éppen ebben az időpontban és éppen ezt a bizonyos keserűséget bocsátani reád. Örvendezz tehát Istennek hozzád való szeretetén és azon, hogy alkalmat ad abban szolgálnod Őt, ami inkább kedvére van, majd szólj így szívedben: „Így teljesedik be rajtam az isteni Akarat, mely öröktől fogva, szeretetteljesen elhatározta, hogy ezt a nehézséget most elviseljem. Áldassék érte az én legjóságosabb Uram!”

Ugyancsak Istenhez fordulj azonnal, amint valami jó gondolat ébred benned; ismerd el, hogy az tőle származik és adj hálát érte. Ha jó könyvet olvasol, vedd úgy, mintha maga az Úr beszélne veled, és a szavakat úgy fogadd, mintha az Ő isteni ajkáról hallanád.

Ha megpillantod a szent keresztet, arra gondolj, hogy az a te zászlód szent küzdelmedben. Gondold meg, hogy aki elhagyja, az ellenségeinek a kezébe kerül, aki azonban követi, az dicsőségteljes zsákmánnyal megrakodva az égbe jut.

Ha a boldogságos Szűz Mária képét látod, emeld szívedet hozzá, a mennyek Királynőjéhez, mondj neki köszönetet azért, hogy Isten akaratát mindenben oly készségesen teljesítette, hogy a világ Megváltóját a világra hozta, tejével táplálta, és hogy lelki harcunkban soha sem vonja meg tőlünk kegyét és oltalmát.

A szentek minden képe mindmegannyi bátor harcost állít eléd. Valamennyien lándzsát törtek az ellenséggel, és utat nyitottak neked, hogy azon haladj az ő kíséretükben előre, az örök dicsőség koronájának elnyeréséért.

Ha templomot látsz, úgy egyéb jámbor megfontolásokon kívül jusson eszedbe, hogy a te lelked is Isten temploma, melyet, mint az Ő lakóhelyét, tisztán kell tartanod.

Valahányszor meghallod az Angyali Üdvözlét háromszoros harangszavát, végezd el a következő rövid elmélkedéseket, melyek megfelelnek az Üdvözlégy-ek előtt elmondott szavaknak: Az első vers elkongatásakor mondj köszönetet Istennek, amiért hírnökét a földre küldte, s ezzel megkezdte megváltásunk munkáját. A másodiknál örvendezz együtt a Boldogságos Szűzzel az üdvözletek fölött, melyekben mélységes alázatossága folytán részesült. A harmadik harangozásnál pedig imádd a túlradóan boldog Szűzanyával és Gábiel angyallal a testté lett Igét. Ne felejts el mindegyik, de főként az utolsó harangszónál fejet hajtani tiszteleted kifejezésekképpen.

Ezek az elmélkedések egyformán alkalmasak az esti, hajnali és déli harangszóra. De azért illendő, hogy egy-egy külön elmélkedést is fűzzünk mindegyikhez a mi Urunk és Üdvözítőnk szenvedéseiről. Mert hiszen mi sem méltányosabb, mint az, hogy gyakran megemlékezzünk azokról a fájdalmakról, amelyeket a Szent Szűz, Fiának szenvedései miatt elviselt. Hálátlanság volna tőlünk, ha ezt meg nem tennénk.

Este képzeld el, milyen aggodalmat állott ki a legtisztább Szűz azon az éjszakán, mikor forrón szeretett Fia vérrel verítkezett, elfogatott és belső gyötrelmeket szenvedett. Reggel légy részvétellel iránta azért a szomorúságért, amit akkor érzett, mikor Jézust Pilátushoz és Heródeshez vezették, halálra ítélték, és mikor látnia kellett, mint hurcolja vállán a nehéz keresztet. Délben állítsd lelki szemeid elé a fájdalom törét, amely a bánkódó Anya szívét átjárta, mikor az Urat keresztre feszítették, mikor meghalt, és mikor a kegyetlen lándzsa felnyitotta szent oldalát.

Ezeket a Boldogságos Szűz fájdalmairól szóló elmélkedéseket használhatod csütörtök estétől szombatig, az előbbieket pedig a többi napokon. De igazodj azért külön ájtatosságaidhoz, és a külső dolgok által nyújtott egyéb alkalmakhoz is.

Végezetül néhány rövid szóban ismétlem, miképpen szabályozhatod külső érzéseidet. Bármilyen tárgy, vagy eset kerüljön eléd, ne engedd, hogy rokon- vagy ellenszenved irányítson és vezessen, hanem kizárólag az Isten akaratát tartsd szem előtt, s csak azt fogadd, vagy vesd el, aminek elfogadását, vagy elvetését Isten akarja.

Jegyezd meg egyébként, hogy a külső érzékek szabályozásának fenti módjára nem azért tanítottalak meg, hogy az most már főfoglalkozásoddá váljék. Sokkal inkább törekedj arra,

hogy majdnem állandó összeszedettségben Istennél, a te Uradnál légy, aki azt kívánja tőled, hogy akaratod gyakori indításaival igyekezz legyőzni ellenségeidet és a gonosz szenvedélyeidet, és hogy az ellentétes erény gyakorlataival szegülj ellenük. Fenti módokat csak azért ismertettem meg veled, hogy azok szerint igazodhass, ha a szükség úgy kívánja. Mert tudnod kell, hogy a túlságosan sok gyakorlat keveset használ, bármily kiváló legyen is önmagában véve, mert nagyon gyakran gátolja, hátráltatja a szellemet, előmozdítja az önszeretetet, állhatatlanságot idéz elő és az ellenség cselvetésévé válhat.

XXIV. fejezet.

Miképpen szabályozzuk nyelvünk használatát

Az embernek nagy szorgalommal kell szabályoznia és féken tartania a nyelvét, mert nagy a hajlandóságunk szabadjára engedni, különösen olyan dolgokban, amelyek hízelegnek érzéseinknek.

A beszédben való mértéktelenség oka nagyrészt bizonyos önteltség. Azt hisszük magunkról, hogy sokat tudunk, és igyekszünk sajátmagunknak tetsző gondolatainkat, egymásra halmozott ismétlések által belevésni mások tudatába, mintha ezúton tölünk, mint tanítómesterektől, sokat tanulhatnának.

Röviden, néhány szóban ki sem fejezhető, mennyi rossz származik a sok beszédből.

A fecsegő hajlam a restség anyja, a tudatlanság és ostobaság bizonyítéka, megszólásra és hazugságra vezet, s az igazi jámborságra való törekvést lerontja.

A sok szó megerősíti a vétkes szenvedélyeket, amelyek viszont újabb mozgásra indítják a nyelvet, hogy könnyebben folytathassa meggondolatlan fecsegéseit.

Ne bocsátkozz hosszas beszélgetésbe olyanokkal, akik nem szívesen hallgatnak, hogy át ne lépd a szerénység határait.

Kerüld a fontoskodó és hangos beszédet, mert mindkettő hiúság és önteltség jele.

Sohase beszélj magadról, saját tetteidről, vagy hozzátartozóidról. Ha a szükség mégis rákényszerítené, tedd azt oly röviden és velősen, ahogyan csak lehet. Ha úgy találnád, hogy más valaki túlságosan sokat beszél önmagáról, igyekezz szavaiból valami jó gondolatot meríteni, de ne utánozd semmi esetre sem, még akkor sem, ha szavainak megalázkodás és önvád a célja.

A lehető legkevesebbet beszélj felebarátodról, valamint a rá vonatkozó dolgokról, és csakis olyankor, ha alkalmad nyílik jól mondani róla.

Szívesen beszélj Istenről, különösen szeretetéről és jóságáról, de azzal a tudattal, hogy még ebben is tévedhetsz. Azért sokkal inkább abban találd tetszésedet, ha mások beszélnek róla és őrizd meg szavaikat szíved legmélyében. Másfajta beszédeknel csak a hang csengése jusson a füledbe, szelleted azonban az Úrnál időzzék. Ha mégis szükségessé válnék, hogy a beszélőre figyelj, azért, hogy megértsd és válaszolhass neki, akkor is vess időnkint egy-egy pillantást az égre, ahol a te Istened lakik, és szemléld Fenségét, amint ahogy Ő állandóan tekintetével kíséri a te nyomorúságodat.

Ha valami mondanivaló jut eszedbe, mérlegeld, mielőtt nyelvedre kerül. Meglásd, sok dologról észreveszed így, hogy jobb, ha nem mondd ki. Sőt óva intelek, hogy még abból is, amit jónak tartasz, helyesebb, ha egyet-mást hallgatásba temetsz. Erre magad is rájössz, ha a beszélgetés végeztével utána gondolsz.

A hallgatás, keresztény lélek, a lelki harc erős vára, mely a győzelem biztos reménységét adja meg. A hallgatás jóbarátja mindazoknak, akik bizalmatlanok önmagukkal szemben, és Istenbe helyezik minden bizalmukat. A hallgatás megőrzi az ima szellemét és az erény gyakorlatában csodálatos segítséget ad.

Hogy megszokjad a hallgatást, vedd gyakran fontolóra a fecsegés kárait és veszélyeit. Igyekezz megszerezni ezt az erényt, amelyből annyi jó származik, és hogy abban bizonyos készségre tehessz szert, hallgass időnkint egy darabig még olyankor is, mikor nem volna helytelen, ha beszélnél, feltételezve, hogy hallgatásodból semmi hátrány sem származik felebarátodra.

Igen hasznos számodra az is, ha társas összejövetelektől tartózkodol. Emberek helyett az angyalok és szentek kara, s maga Isten társalog majd veled.

Végül pedig gondolj megkezdett harcodra. Ha belátod, mennyi a tennivalód ebben a küzdelemben, elmegy a kedved attól, hogy fölösleges beszédekkel foglalkozzál.

XXV. fejezet.

Krisztus katonájának, ha jól akar harcolni az ellenség ellen, erejéhez mértén kerülnie kell a szív zavarait és nyugtalanságait

Ha elvesztettük lelkünk békéjét, mindent el kell követnünk, ami csak erőnkől telik, hogy ismét visszanyerjük. De jegyezd meg jól, hogy észszerűen e világ semmiféle eseménye sem rabolhatja el azt tőlünk és nem nyugtalaníthat.

Arra természetesen van okunk, hogy saját bűneink felett szomorkodjunk. De az elkövetett bűnök fölött érzett bánatunknak nyugodtnak és békességesnek kell lennie, úgy, amint azt az előbbieken már több ízben mondtam. És ugyanígy, a kedély minden nyugtalansága nélkül, a szeretet jámbor érzésével kell szánakoznunk minden más bűnös fölött is, és legalább bensőleg megsiratnunk a vétkeket.

Ami a többi nehéz és keserves eseteket illeti, mint aminők a betegségek, csapások, hozzátartozóink elvesztése, háború, ragály, tűzvész és más hasonló rossz, ezektől félnek a világ emberei legjobban, mert ezek ellenkeznek leginkább a természettel. Mi azonban, Isten kegyelmével, nemcsak kívánhatjuk azokat, hanem, mint a gonoszságok igazságos büntetéseit és az erény gyakorlására szolgáló alkalmakat az igazak számára, meg is szerethetjük. Mert ugyanezen okokból tetszenek Istennek, a mi Urunknak is, és így mi, ha csatlakozunk akaratahoz, nyugodt és elégedett lélekkel mehetünk át ennek az életnek minden keserűségén és megpróbáltatásán. Abban biztos lehetsz, hogy minden nyugtalanság visszatetszik az Ő isteni Szívének. Mert bármi legyen is az, mindig tökéletlenség van benne és az önszeretet gonosz gyökeréből származik.

Tarts azért állandó őréséget magadban, mely amint valami olyat vesz észre, ami téged nyugtalaníthatna, azonnal jelt ad, hogy védelmedre fegyvert ragadhass, és mérlegelhesd, hogy mindez, és minden más, kívülről rossznak látszó dolog nem igazi rossz, és az igazi javakat nem rabolhatja el tőled, hogy Isten ezeket mind az említett jó célra fordítja, s kétségkívül igazságos és szent szándékkal engedi meg.

Ha az elénk kerülő nehéz esetekben így megőrizzük lelkünk nyugalmát és békéjét, abból sok hasznot meríthetünk, ellenkező esetben azonban erény gyakorlataink kevés, vagy semmi gyümölcsöt sem hoznak. Mert azonkívül, hogy szívünk, nyugtalanságában állandóan ki van téve az ellenség támadásainak, ilyen lelki állapotban az erény egyenes és biztos útját sem tudjuk helyesen felismerni.

Ellenségünk határtalanul fél ettől a békétől, mert felismeri benne azt a helyet, amelyben Isten lelke lakozik, hogy ott nagy dolgokat cselekedjék. Azért gyakran megkísérli elrabolni oly módon, hogy a barátság köpenyébe burkolódzva, különböző, jónak látszó kívánságokat önt belénk. Ezeknek a sugallatoknak a hamis voltát azonban többek közt az árulja el, hogy lelkünk békéjét elrabolják.

Hogy ennek a károsodásnak elejét vegyed, az őrség jelzésére sohase nyisd ki szíved kapuját az új kívánság előtt addig, míg minden önzéstől menten, Isten elé nem terjesztetted azt, s vakságod és tudatlanságod beismerésével, bensőséges imában nem kérted Őt, engedje világossága által felismerned, vajon az Tőle, vagy ellenségétől származik-e. Vedd segítségül, ha módodban áll, lelki vezetőd tanácsát is.

De még akkor is, ha a kívánság Istentől jön, igyekezz teljesítése előtt elnyomni túlságos lelkesülétedet. Mert az ilyen önlegyőzéssel megkezdett munka Istennek nagyobb tetszésére szolgál, mint az, amely a természet zabolátlanságával történik. Sőt sok esetben az önlegyőzés jobban megnyeri Isten tetszését, mint maga a munka.

Ha a nem jó kívánságokat ily módon eltávolítod, a jókat pedig csak a természetes indulatok elnyomása után valósítod meg, akkor sziklaszilárd békét biztosítasz szívednek.

Meg kell őrizned és védened szívedet bizonyos önvádaktól és belső lelkiismereti kínoktól is, melyek valami hibával vádolnak, és olyanok, mintha Istentől jönnének, holott gyakran az ördögtől származnak. Gyümölcsseikről ismerheted fel, hogy honnan valók. Ha alázatosságot és a jóban való buzgóságot öntenek beléd, s nem rabolják el Istenbe vetett bizalmadat, akkor, mint Istentől jöttéket, hálával fogadd őket. Ha azonban megzavarnak, kishitűvé, gyanakvóvá, restté és hanyaggá tesznek, akkor biztosra veheted, hogy az ellenségtől erednek. Ilyenkor ne hallgass rájuk és folytasd gyakorlatodat.

Szívünk nyugtalansága azonban többnyire nem ezekből az említett okokból, hanem a bennünket ért kellemetlenségekből származik. Az ezek ellen való védekezés céljából a következő két pontot vedd figyelembe:

Az első abban áll, hogy fontolóra veszed, vajon szellemednek, vagy akaratosságodnak vannak-e ellenére ezek az esetek. Ha saját akaratodnak és önzésednek, vagyis fő és legkiválóbb ellenségeidnek vannak ellenére, akkor ne nevezd azokat kellemetlenségeknek, hanem inkább lásd bennük a legfőbb Isten kegyének és segítségének a megnyilvánulását, melyet örvendező szívvel és hálával kell fogadnod. De szíved békéjét akkor sem szabad elveszítened, ha lelkednek volnának ellenére, amint azt majd a következő fejezetben kimutatom.

A második pont abban áll, hogy lelkedet Istenhez emeled, és anélkül, hogy valami továbbit kívánnál tudni, vakon elfogadsz mindent az isteni Gondviseléstől, abban a meggyőződésben, hogy az, ami az Ő kezéből jön, különböző jót tartalmaz, bárha te azt egyelőre nem is vagy képes felismerni.

XXVI. fejezet.

Mit kell tennünk, ha a harcban megsebesültünk

Ha azt látod, hogy a harcban megsebesültél, vagyis akár gyengeségből, akár megfontolással és gonoszságból hibát követtél el, ne nyugtalankodj, hanem fordulj azonnal Istenhez, és mondd: „Ó Uram, most úgy cselekedtem, mint ahogy telik tőlem. Egyedül magamtól nem lehet egyebet várni, mint vereséget.”

Időzz egy ideig ennél a gondolatnál, alázd meg magadat saját szemedben és bánkódj azon, hogy Istent megbántottad. Majd minden nyugtalankodás nélkül fordulj teljes megvetéssel bűnös szenvedélyeid ellen, különösképpen pedig az ellen, amely ezúttal bukásodat okozta és így folytatd: „Ó, Uram, az én szenvedélyem nem állt volna meg még itt sem, ha Te végtelen jóságodban meg nem oltalmaztál volna a nagyobb büntől.”

Mondj ezért köszönetét neki, és csodáld Őt jobban, mint valaha, hálával eltelve jósága fölött, mely bukásod ellenére is feléd nyújtotta kezét, hogy megóvjon az újabb bukástól.

Végezetül ébressz magadban nagy bizalmat végtelen irgalmassága iránt, és mondd: „Cselekedj hát Uram, nagyságod szerint. Bocsáss meg nekem, és ne engedd, hogy valaha ismét elváljak, vagy eltávolodjam Tőled, vagy hogy ismét megbántsalak.”

Ha ezeket az érzelmeket fölébresztetted magadban, ne töprengj tovább, vajon Isten megbocsátott-e, vagy sem. Mert ez már nem egyéb, mint góg, a lélek nyugtalansága, idővesztegetés és az ördög cselvetése, mely különböző jó ürügyek alatt meg akar téveszteni. Azért engedd át magadat teljesen szabadon Isten szeretetteljes kezének és folytatd erénygyakorlataidat úgy, mintha nem is buktál volna el.

Ha a nap folyamán több vereséget szenvednél, és több sebet kapnál, ugyanolyan buzgalommal tedd meg másodszor, harmadszor és utoljára is, amit ajánlottam neked, mint először. Mindig jobban és jobban vesd meg magad, gyűlöld egyre jobban a bűnt, és igyekezz óvatosabb lenni. Ez a gyakorlat nagyon ellenére van az ördögnek, egyrészt azért, mert tudja, hogy az tetszik Istennek, másrészt azért is, mert megszegyeníti, hogy az győzi le őt, akit előbb ő győzött le. A legkülönbözőbb eszközökkel próbálja azért megakadályozni azt, ami – sajnos – hanyagságunk és csekély éberségünk miatt gyakran sikerül is neki.

Végy tehát annál nagyobb erőszakot magadon, minél inkább nehezedre esik, és ismételd meg többször ezt a gyakorlatot már egyetlen bukás után is.

Ha a bukás után nyugtalanságot, megzavarodást és bizalmatlanságot vennél észre magadban, törekedj mindenekelőtt békédet, szíved nyugalmát és egyúttal bizalmadat is visszaszerezni. Így fölfegyverkezve fordulj azután az Úrhoz. Mert a bűn miatt érzett nyugtalanság oka nem Isten megbántása, hanem a kár, amit azzal magadnak okoztál.

A lelki béke visszanyerésének a módja ez esetben az, hogy a bukást mindjárt megtörténte után egészen elfeleded, és Isten kimondhatatlan jóságának a szemléletébe merülsz, amely föltétlenül kész, sőt kíván megbocsátani minden bűnt, s éppen ezért a legkülönbözőbb utakon és módokon hívja magához a bűnöst, hogy ebben az életben a megszentelő kegyelem, a túlvilági életben pedig az örökké boldogító dicsőség által egyesülhessen vele.

Amint ilyen és más hasonló elmélkedések útján megnyugtattad lelkedet, térj vissza ismét bukásod megfontolására, és úgy járj el, mint ahogy neked fönt ajánlottam. Mikor pedig elérkezik a bűnbánat szentsége fölvételének az ideje (mely szentségnek gyakori felvételére különösképpen figyelmeztetek), akkor állítsd szemed elé összes elkövetett hibáidat, indítsd fel magadban ismét a fájdalmat Isten megbántása fölött, tőkéld el, hogy többé nem bántod meg Őt, és azután valld be őszintén minden vétkeidet lelki vezetődnék.

XXVII. fejezet.

Az ellenség harcmodora, mellyel meg akarja téveszteni azokat, akiket a bűn szolgátságában tart

Mikor az ördög valakit a bűn szolgátságában tart, minden módon arra törekszik, hogy áldozatát még jobban elvakítsa, és távol tartson tőle minden olyan gondolatot, mely szerencsétlen életének felismerésére vezethetne. Nem elégszik meg azzal, hogy más, idegen gondolatokkal távol tartja tőle a megtérésre hívó üdvös gondolatokat és sugallatokat, hanem csapdákat állít útjába, és veszedelmes alkalmakat készít elő számára, hogy újból ugyanabba, vagy még nagyobb bűnbe essék. A bűn ismét nagyobb vakságot, ez pedig nagyobb bünt idéz elő, és így forog mintegy körbe a bűnös élet, egészen a halálig, hacsak Isten segítségére nem jön a kegyelmével.

Ennek ellenszere, amennyire az embertől függ, abban áll, hogy az, aki ilyen szerencsétlen helyzetbe került, hallgassa meg mielőbb a jó sugallatokat és Isten figyelmeztetéseit, melyek a sötétségből a világosságba hívják őt. Fohászkodjék ezért szíve legmélyéből Teremtőjéhez: „Ó Uram, segíts, segíts gyorsan és ne hagyj továbbra is a bűn sötétségében!” Gyakori esedezéssel újra, meg újra ismétlje ezeket a szavakat, vagy hasonlókat. Keresse fel, ha lehet, mielőbb lelkivezetőjét is, hogy segítségét és tanácsát kérje az ellenségtől való szabaduláshoz. Ha ezt nem tehetné meg azonnal, meneküljön a Megfeszített képéhez, és vesse magát lábaihoz. Könyörögjön a boldogságos Szűzanyához is segítségért és irgalomért. A gyorsaságtól, mellyel erre elhatározza magát, függ a győzelem, amint azt a következő fejezetben kimutatjuk.

XXVIII. fejezet.

A fogások, melyekkel az ellenség lebilincselni igyekszik azokat, akik felismerik nyomorult állapotukat és abból szabadulni akarnak. Mi az oka, hogy a jóföltételek gyakran eredménytelenek maradnak?

Azokat, akik már felismerték nyomorult állapotukat és szeretnének megtérni, rendszerint azzal vezeti félre és győzi le az ellenség, hogy a megtérés halasztgatására bírja őket. „Majd később, majd holnap” mondogatják. „Előbb meg akarom szüntetni azt a kellemetlen helyzetet, melyben most vagyok, hogy azután teljes nyugalommal szentelhessem magamat a lelki életnek.” Ebbe a csapdába sokan beleesnek. Felületességünk és hanyagságunk a hibás benne. Megállapodunk a bűnben, csak azért, mert nincs bátorságunk hozzá, hogy amikor lelkünk üdvösségéről és Isten dicsőségéről van szó, megragadjuk a gyors elhatározás hatalmas fegyverét és azt mondjuk: „Ma, most mindjárt, nem pedig később, vagy holnap.” Még az esetben is, ha a „később” és a „holnap” biztosítva volna számunkra, üdvösségem elnyerésének és a győzelemnek nem az az útja, hogy előbb újabb vereségeket szenvedjek, és újabb rendtelenségeket kövessek el.

Mindebből láthatod, keresztény lélek, hogy legbiztosabb mód ebben és az előző fejezetben tárgyalt csalódások kikerülésére a gyors engedelmesség, mellyel az Istentől jövő gondolatokat és sugallatokat fogadjuk. Itt gyors elhatározásra van szükség. A jó föltételek nem elégségesek, mert gyakran kátyúba kerülnek és különböző okokból sok csalódásnak váltak már okozóivá.

Ez okok egyike, amelyről már szóltam is, az, hogy ezeknek a föltételeknek nem az önmagunkban való bizalmatlanság és Istenbe vetett bizalom az alapja. Így történik aztán, hogy nem vesszük észre magunkban azt a sok gögöt, mely pedig a csalódás és elvakultság forrása. A fölismerés világossága és a gyógyítás azonban Isten jóságától jön, mely azért engedi meg bukásunkat, hogy abból megtanuljunk beismerni gyöngeségünket, és azt, hogy nem magunkban, hanem Őbenne kell bízunk. Ha azt akarjuk, hogy föltételeink hatásosak legyenek, akkor szilárdaknak kell lenniük. Szilárdak azonban csak akkor lehetnek, ha semmi önbizalom nincs bennük, hanem az Istenbe vetett bizalmon épülnek.

A másik ok abban áll, hogy jó föltételeinknél túlságosan az erény szépségére és értékére irányítjuk tekintetünket, s nem vesszük eléggé szemügyre azokat a nehézségeket, melyeket annak elérése végett le kell győznünk. Az erény szépsége magához vonzza az akaratot, bármily gyöngye legyen is, de amint előkerülnek a nehézségek, összeomlik és visszavonul, mert gyöngye és gyakorlatlan.

Szokd meg azért, hogy inkább az erény elérésének útjában álló nehézségeket tartsd szem előtt, semmint magát az erényt szemléld. Értessd meg akaratoddal a nehézségeket, hol többet, hol kevesebbet mutass neki belőlük, sőt, ha valóban el akarsz jutni az erényig, mintegy tápláld velük. Hidd el, hogy annál eredményesebben győzöd le magadat és a nehézségeket, minél bátrabban ragadod meg és minél jobban szereted azokat.

A harmadik ok pedig az, hogy jó föltételeinknél néha nem annyira az erényre és Isten akaratára, mint inkább saját hasznunkra vagyunk tekintettel. Különösen azokkal a jó föltételekkel szokott ez megtörténni, melyeket a lelki vigasztalás, vagy a szomorúság idején teszünk. Ez utóbbi ugyanis annyira szorongat bennünket, hogy egyetlen könnyebbségünk az, ha elhatározzuk, hogy teljesen Istennek adjuk át magunkat, és életünket az erény gyakorlásának szenteljük.

Hogy ezt a csalódást elkerüld, légy óvatos és alázatos a lelki vigasztalások idején, különösen ígéreték és fogadalmak tekintetében. Szomorúság esetén pedig csak arra irányuljon elhatározásod, hogy a keresztet Isten akaratából türelemmel viseld, és minden földi, sőt esetleg mennyei vigasztalás elhárításával örömmel fogadd. Egyetlen kérésed és egyetlen kívánságod legyen, Isten támogatását megnyerni ahhoz, hogy az Ő legcsekélyebb megbántása nélkül tudd elviselni a kellemetlenségeket.

XXIX. fejezet.

Hogyan téveszti meg az ellenség azokat, akik azt hiszik, hogy a tökéletesség útján járnak

Ha az ellenség látja, hogy első és második cselfogása nem sikerült, akkor harmadikhoz folyamodik. Elfelejteti velünk ellenséges szenvedélyeinket, melyek állandóan harcolnak ellenünk és ártani igyekeznek, hogy helyettük a magasztos tökéletesség kívánságával és terveivel foglalkozzunk. Így történik azután, hogy minduntalan megsebesülünk ugyan, de a sebekkel nem törődve, gögös öntetszélgéssel csak jó föltételeinkkel foglalkozunk, melyeket már valóságnak tartunk. A legkisebb kellemetlenséget, vagy bántó szót sem tudjuk elviselni, de hosszú elmélkedéseink idejét jó föltételekkel töltjük ki, melyekben elhatározzuk, hogy a legnagyobb szenvedéseket, sőt még a tisztítóútz kínjait is készek vagyunk elviselni Isten iránt való szeretetből.

Alacsonyabb vágyótehetségünk ugyanis semmi ellenszenvet sem érez a távollévő szenvedések iránt, minek következtében azt képzeljük, mi szegény nyomorultak, hogy már ugyanazon a fokán állunk a tökéletességnek, mint azok, akik a legnagyobb szenvedéseket is türelemmel viselik.

Ettől a csalódástól csak úgy menekülhetsz, ha föltételeidet és elhatározásaidat azokra az ellenségekre irányítod, amelyek a valóságban és közeledben küzdenek ellened. Így válik el, vajon elhatározásaid igazak-e, vagy hamisak, erősek-e, vagy gyengék, s így haladsz járt, sőt királyi utakon az erény és tökéletesség felé.

Azokkal az ellenségekkel szemben, melyekkel nem szoktál ellenkezésbe kerülni, egyáltalán ne bocsátkozz harcba, hacsak valószínűnek nem látod, hogy bizonyos idő múlva megtámadnak. Ez esetben ugyanis tehetsz előre jó elhatározásokat, hogy annakidején az ellenség ellenállásra készen találjon.

De föltételeidet, elhatározásaidat sohase tartsd valóságoknak, még akkor sem, ha egy ideig már a megfelelő módon gyakoroltad is az erényt. Légy továbbra is alázatos, félj önmagadtól és gyöngeségedtől, s keress gyakori imádsággal menedéket Istennél, hogy erősítsen és oltalmazzon a veszedelmektől, különösen az önhittségtől és az önbizalomtól.

Ezzel a főnntartással természetesen tehetünk elhatározásokat arra nézve is, hogy a tökéletesség magasabb fokára jussunk, még akkor is, ha egyes kisebb hibáinktól nem tudunk szabadulni. Az ilyen tökéletlenségeket az Úr néha azért engedi meg, hogy általuk valami jót biztosítson számunkra, vagy hogy önmagunk alázatos megismerésében tartson bennünket.

XXX. fejezet.

Milyen cselfogást és harcmódot használ az ellenség ahhoz, hogy bennünket az erény útjáról letérítsen

A negyedik cselfogás, melyet az ellenség olyankor használ ellenünk, amikor látja, hogy egyenes úton haladunk az erény felé, az, hogy különböző jókívánságokat ébreszt bennünk, melyek azonban eltértenek az erény gyakorlásától és bűnbe sodornak.

Egy beteg pl. türelmes megadással viseli minden szenvedését. Az alattomos ellenség ilyenkor látva, hogy a beteg ily módon lassankint elsajátíthatja a türelem erényét, különböző jócselekedeteket állít képzelete elé, amelyeket egészségesen elvégezhetne. Így igyekszik meggyőzni őt arról, hogyha egészséges volna, jobban szolgálhatná Istent, s úgy saját maga, mint felebarátai számára hasznosabb lehetne. Ha sikerült ezt a gondolatot felkelteni benne, akkor lassankint egyre jobban megerősíti azt, míg végül a beteg nyugtalan lesz, amiért azokat a bizonyos jócselekedeteket nem végezheti el úgy, amint szeretné. Ahogy nagyobbodik és erősödik az erre irányuló kívánsága, olyan mértékben fokozódik nyugtalansága. Ezen a nyugtalanságon keresztül azután az ügyes ellenség észrevétlenül odáig viszi, hogy türelmetlenné válik betegsége miatt. Nem ugyan magáért a betegségért, hanem azért, mert a betegség akadályozza őt azokban a cselekedetekben, melyeket a nagyobb jó érdekében, aggódó félelemmel kívánna elvégezni.

Mikor már idáig vitte, akkor ugyanazzal az ügyességgel eltávolítja a lélekből az Isten szolgálatára és a jócselekedetekre vonatkozó gondolatokat, s csak a betegségtől való szabadulás vágyát hagyja meg. Mivel pedig ez a vágya nem teljesül, annyira nyugtalankodik, hogy türelmetlenné válik. Így esik az erény gyakorlataiból észrevétlenül az azzal ellenkező vétekebe.

Ezt a csalódást úgy kerülheted ki és úgy szegülhetsz ellene, ha olyankor, amikor nehéz helyzetben vagy, óvakodsz helyet adni szívedben olyan kívánságnak, amelyet abban az állapotban nem vihetsz keresztül. Mert az ilyesmi csak nyugtalanítana. Légy inkább teljes alázatossággal, türelemmel és megadással meggyőződve arról, hogy kívánságod teljesülése nem hozná meg azt a hatást, amit most gondolsz, mert sokkal gyöngébb és állhatatlanabb vagy, mint hiszed.

Vagy gondolj arra, hogy Isten az Ő titkos tervei szerint, talán bűneid miatt, nem akarja, hogy azt a bizonyos jót elvégezd, hanem inkább azt kívánja, hogy türelemmel alázd meg és alacsonyítsd le magad lábai előtt és akaratának hatalmas keze alatt.

Éppígy, ha akár gyóntatod tanácsára, akár más okból nem végezheted úgy ájtatossági gyakorlataidat, különösen pedig, ha nem járulhatsz a szentáldozáshoz olyan gyakran, ahogyan szeretnél, ne nyugtalankodj emiatt és ne engedd időelőtti vágyakozással megzavartatni magad, hanem mondj le teljesen akaratodról, bízz mindent Isten tetszésére, és így szólj magadhoz:

„Ha Isten szeme nem látna hálátlanságokat és tökéletlenségeket bennem, akkor most bizonyosan részesülhetnék a szentáldozásban. De mivel látom, hogy Isten ily módon fedi fel előttem méltatlanságomat, áldassék és dicsőíttessék ezért a kegyelemért. Szilárd bizalommal hiszem, ó Uram, hogy a te végtelen jóságod küldi számomra ezt a nehézséget, hogy türelemmel és a Te kedvedért viseljem el, s akaratod teljesítésében készséges szívet tárjak eléd. Térj hát be szívembe legalább lelkileg, hogy megvigasztald és megerősítsd az ellenséggel szemben, mely el akarja szakítani tőled. Történjék minden úgy, amint Te jónak látod. A Te akaratod, ó Teremtőm és Megváltóm, legyen mindig táplálékom és támaszom. Csak azt az egy kegyet kérem tőled, ó én Szerelmem, hogy a lelkem tisztán és szabadon minden olyasmitól, ami

ellenedre van, a szent erények díszével ékesítve, mindig készen álljon érkezésedre és mindenre, amit szent tetszésed nekem szánt.”

Ha ezekhez a gondolatokhoz tartod magad, keresztény lélek, bizonyosra veheted, hogy amikor kivihetetlen jókívánságokkal állasz szemben, akár természetes vágyódásodból, vagy az ördögtől származzanak azok, aki nyugtalanságot akar kelteni benned, hogy így letérítsen az erény útjáról, akár Istentől ered, aki így akarja néha próbára tenni szent akaratában való megnyugvásodat, mindenképpen alkalmad nyílik rá, hogy Urunknak, Istenünknek tetszése szerint eleget tégy. Ebben áll az igazi jámborság és az a szolgálat, amelyet Isten tőlünk kíván.

Még egy figyelmeztetést fűzök az eddig elmondottakhoz azért, hogy az élet viszontagságai közepette, bármely oldalról is jöjjenek azok, türelmetlen ne légy. Ha ti. felhasználsz ellenük azokat a megengedett eszközöket, melyeket még Isten szent szolgálói is alkalmaztak, ne tedd ezt azzal a makacs kívánsággal, hogy a bajtól megszabadulj, hanem tedd azért, mert Isten maga kívánja, hogy azokat felhasználjuk. Hiszen nem tudhatjuk, vajon az isteni Felségnek tetszik-e ezen eszköz által megszabadítani bennünket a bajtól. Ha nem így jársz el, könnyen bűnbe eshetsz, amennyiben, ha a dolog nem sikerül kívánságod és akaratod szerint, türelmetlenség vehet erőt rajtad, vagy legjobb esetben is hiba csúsznék türelmedbe, mely így nem szolgálna Isten megelégedésére és nagyon kevés érdemet szerezne.

Végezetül még önszeretetünknek egy titkos csalódására figyelmeztetlek, mely bizonyos esetekben takargatja és védelmébe veszi hibáinkat. A beteg pl., aki türelmetlenül viseli szenvedéseit, türelmetlenségét akárhányszor valami látszólagos jóra irányuló buzgóság köpenyébe takargatja. Azt mondja pl., hogy elkeseredése tulajdonképpen nem türelmetlenség a betegség okozta nehézségek miatt, hanem csak érthető bánkódás afölött, hogy ő ezeknek a nehézségeknek az oka, vagy azért, hogy másoknak, kiszolgálóinak terhére kell esnie, vagy más hasonló.

Ugyanez történik a becsvágyónál is, aki bánkódik, hogy bizonyos méltóságot nem nyerhetett el. Ő sem büszkeségében és hiúságában keresi szomorúságának okát, hanem más körülményeket hoz fel okul. Holott mindenki tudja, hogy ugyanezekkel a szempontokkal máskor, amikor azok nem okoznak kellemetlenséget neki, egyáltalán nem törődik. Éppígy az említett beteg is, akinek most olyan szomorúságot okoz, hogy mások miatta fáradnak, édeskeveset törődik azzal, hogy ugyanazok más beteg körül kénytelenek fáradozni, s más miatt szenvednek.

Ez világosan mutatja, hogy türelmetlenségének nem más az oka, mint az, hogy irtózik mindentől, ami saját akaratával ellenkezik.

Hogy tehát ebbe, vagy más hasonló tévedésbe ne essél, viselj el türelemmel úgy, amint ajánlottam, minden nehézséget és fájdalmat, bárhonnan jöjjön is.

XXXI. fejezet.

Az ördögnek fönt említett félrevezetéséről, mellyel arra törekszik, hogy még magát a megszerzett erényt is bukásra fordítsa

Az alattomos és gonosz kígyó a már megszerzett erényeket is eszközül használja fel megtévesztésünkre, és még azokból is bűnre vezető alkalmat akar csinálni. Ez történik olyankor, amikor tetszelgünk ezekben az erényekben, és magunkat nagyra tartjuk, miáltal csakhamar a gőg és hiú dicsvágy bűnébe esünk.

Hogy ezt a veszedelmet elkerüld, harcolj állandóan az igazi és mély önismeret egyenletes, biztos porondján. Ismerd el, hogy semmi sem vagy, semmit sem tudsz, semmire sem vagy képes, hogy önmagadtól nincs egyebed, csak a nyomorúság és a bűn és saját érdemedből nincs máshoz jussod, mint az örök kárhozathoz.

Maradj meg szilárdan ennek az igazságnak a korlátain belül, s ne engedj egy ujjnyi rést se, hogy gondolataid, vagy valami más eset kapcsán kisurranhass. Légy meggyőződve arról, hogy minden, ami téged ki akar emelni onnan, veszedelmes ellenséged, mely romlásodra tör.

Hogy önmagad és semmisséged ismeretében gyakorold magad, a következő szabályt tartsd szem előtt: Valahányszor elméledben önmagadra és munkáidra tekintesz, csak azt nézd, ami saját magadtól való, s ne azt, amit Istentől, az Ő kegyelméből kaptál. Ennek alapján azután annak tartsd magad, amit ebből a szempontból vizsgálva látsz.

Ha arra az időre gondolsz, amikor még nem voltál, láthatod, hogy az örökkévalóság beláthatatlan mélységében egyáltalán semmi sem voltál és semmit sem tettél, nem is tehetél ahhoz, hogy létre jöjj. Ha azt az időt tekinted, melyben Isten egyedülálló jóságából létezel és eltekintesz mindattól, ami Istentől való, aki minden pillanatban fenntart és kormányoz, úgy a magad részéről ismét nem találsz egyebet, csak a semmit. Mert ha Isten nem tartana fenn, egy pillanat alatt visszasüllyednél az előbbi semmisségbe, amelyből az Ő mindenható keze emelt ki.

Világos tehát, hogy ha a természetes lét tekintetében csak azt nézed, ami önmagadtól a tied, akkor a legcsekélyebb okod sincs önmagad nagybecsülésére, vagy arra a kívánságra, hogy mások nagyra becsüljenek.

Ami pedig a kegyelemből származó nagy jót és a jócselekedeteket illeti, vajon képesek volnának-e természetes erőid önmagukban, Isten segítségével nélkül valami jót és érdemszerzőt cselekedni? Bizonyára nem, még a legcsekélyebbet sem.

Ha másrészt nagyszámú elkövetett vétkeidet mérlegeled és meggondolod, mennyi más gonoszság került volna még ki belőled, ha Isten kegyelmes keze nem tart, be kell látnod, hogy gonosz tetteid a napok és évek szaporodásával (mert egyik bűn a másikat vonja maga után) valósággal végtelen mennyiségűre növekedtek volna, s te magad a pokol gonosz szellemeihez váltál volna hasonlóvá. Ezek a meggondolások napról-napra önmagad mélyebb megvetésére indítanak, hacsak nem akarod Isten jóságát a saját érdemeid javára írni, aminek azonban távol kell állnia attól, aki a szeretetben egybe akar kapcsolódnival az Úrral.

Ügyelj, hogy önmagadról alkotott ítéletedben semmi más ne legyen, csak igazságosság, mert különben nem csekély károdra szolgálhat. Ha ugyanis nyomorúságod elismerése folytán magasabban állasz is, mint az, aki önszeretetének elvakultságában valaminek tartja magát, mégis mögötte maradsz, sőt az övénel is rosszabbra fordítod állapotodat, az akarat tényeit illetően, ha olyannak kívánsz tartatni és becsültetni az emberek által, amilyen saját önismereted tanúsága szerint nem vagy.

Ha tehát azt akarod, hogy gonoszságod és nyomorúságod felismerése távol tartsa tőled ellenségeidet, s kedvessé tegyen Isten szemében, nem elég, ha magadat minden jóra

méltatlannak és minden rosszra méltónak tartod, hanem szívesen kell vened, ha mások megvetnek, utálnod kell a megtiszteltetést, örülnöd kell a megszegyenítettetésnek, s alkalomadtán annyira meg kell alázkodnod, hogy azt tedd, amit mások lealacsonyítónak tartanak.

Az ilyen szent gyakorlatokban mások ítélete által a legkevésbé se zavartasd magad, föltéve, hogy azokat kizárólag csak alázatosságból végzed, nem pedig bizonyos nem egészen tudatos büszkeségből, mely néha arra indítja az embert, hogy különböző jó ürügyek alatt mások ítéletével kevésbé, vagy egyáltalán ne törődjék.

Ha időnkint megessenek, hogy valami Istentől nyert jó miatt mások jónak tartanak, szeretnének és dicsérnének, ki ne lépj ilyenkor lelked összeszedettségéből, és egy hajszálnyit se engedj a fönti igazságból és igazságosságból, hanem fordulj Istenhez, és szíved mélyében így szólj hozzá:

„Távol legyen tőlem, Uram, hogy megraboljam tiszteletedet és kegyelmedet. Neked jár minden tisztelet, dicséret és dicsőség, engem csak a megszegyenítés illet.” Ahhoz pedig, aki dicsér, így beszélj szíved bensejében: „Hogy lehet az, hogy ez engem jónak tart, mikor Isten az egyedüli jó, és csak az Ő művei tökéletesek.” Ha így jársz el és megadod Istennek, ami az övé, akkor távol tartod magadtól ellenségeidet, s méltóvá teszed magad arra, hogy Isten még nagyobb kegyelmekkel és szeretetének még több jelével halmozzon el.

Ha a jócselekedeteidre való emlékezés a hiú öntetszelgés veszedelmével fenyeget, gondold azonnal arra, hogy azok a cselekedetek nem a tieid, hanem Isten tulajdonai, s mondd lelkedben, mintha hozzájuk beszélnél: „Nem tudom hogyan merültetek fel és hogyan foglaltok helyet lelkemben. Hiszen nem tőlem származtok. A jó Isten teremtett, táplált és őrzött meg benneteket kegyelmével. Őt ismerem el tehát valódi, fő létrehozótoknak, s övé legyen minden köszönet és minden dicséret.”

Gondold meg továbbá, hogy mindazok a jócselekedetek, melyeket valaha véghezvittél, nemcsak hogy nem feleltek meg teljesen a fölismerésükre és kivitelükre kapott világosságnak és kegyelemnek, hanem ezenkívül nagyon tökéletlenek is voltak, és – sajnos, – ugyancsak távol álltak attól a tiszta szándéktól, köteles buzgóságtól és szorgalomtól, mely kivitelükhöz szükséges lett volna. Ha jól utánuk gondolsz, inkább szégyenkezésre van miattuk okod, mint hiú tetszelgésre. Mert nagyon is igaz, hogy a kegyelmeket, melyeket Istentől tisztán és tökéletesen kapunk, felhasználásuk közben bemocskoljuk saját tökéletlenségeinkkel.

Hasonlítsd azért össze tetteidet a szenteknek és Isten többi szolgálóinak cselekedeteivel. Az összehasonlításból világosan kitűnik, hogy a tieid közül még a legjobbak és a legnagyobbak is igen alacsonyan állanak finom kivitel és érték tekintetében. Ha pedig ezután azokkal a tettekkel hasonlítod össze őket, melyeket Krisztus, a mi Urunk vitt végbe életének és állandó szenvedéseinek titkaiban, s ha ezeket a cselekedeteket az Ő isteni személyére való tekintet nélkül, csupán kivitelük bensőséges buzgóságára és a szeretet tisztaságára nézve vizsgálod, ebben a megvilágításban saját tetteid valósággal semmivé süllyednek.

S ha végül fölemeled lelkedet a te Istened végtelen fölségének és lényének a szemléletére, és nyilvánvalóvá lesz előtted az a végtelen tisztelet, amely Őt megilleti, akkor belátod, hogy nemcsak hiú tetszést nem találhatsz tetteidben, hanem inkább nagy ijedségre van okod. Ezért minden utadon és minden munkádban, bármily szentek legyenek is, emeld szívedet Istenhez és mondd: „Istenem, légy irgalmas hozzám, szegény bűnöshöz.”

Vigyázz továbbá arra is, hogy az Istentől nyert adományokat ne egykönnyen közöld másokkal. Mert ez általában nem tetszik az Úrnak, amint azt Ő maga mutatta meg egyszer a következő módon: Amikor egy ízben kisgyermek alakjában megjelent egy jámbor szolgálójának, ez, miután csak egyszerű teremtménynek tartotta, egyszerűen felszólította, hogy mondja el az angyali üdvözlést. A gyermek el is kezdte, de amint ezeket a szavakat, „áldott vagy te az asszonyok között”, elmondta, megállt, mert nem akarta az ezután következő szavakban saját dicséretét zengeni. Mikor pedig jámbor szolgálója kérte, hogy folytassa, eltűnt előle, s miután így saját példáján mutatta be ennek az isteni igazságnak a fontosságát, nagy lelki

vigasztalással töltötte el a szemlélődő lelkét. Fogadd hát, keresztény lélek, te is alázatos szívedbe az alázatosságnak ezt a tanítását, és ismerd el, hogy minden munkáddal együtt semmi sem vagy.

Az alázatosság minden más erény alapja. Mint ahogy Isten semmiből teremtett bennünket, éppúgy arra a fölismerésre, hogy önmagunktól semmik sem vagyunk, akarja fölépíteni lelki előmenetelünk egész épületét. Azért, minél mélyebben megalapozzuk magunkban ezt a fölismerést, annál magasabbra emelkedik az épület, s minél mélyebbre ásunk saját nyomorúságunk földjében, annál szilárdabb alapköveket rak le az isteni Építőmester, a továbbépítéshez. Ne hidd, keresztény lélek, hogy valaha is eléggé meg tudnád alázni magad. Inkább ahhoz a gondolathoz tartsd magad, hogyha a teremtményekben valami végtelen lehetséges volna, az bizonyosan szegénységed és nyomorúságod lenne.

Ha ez a beismerés megvan bennünk, és aszerint cselekszünk, akkor minden jó birtokunkban van. Nélküle azonban semmik sem vagyunk, még akkor is, ha szentek módjára csodákat művelünk, és állandóan Istennel foglalkozunk. Ó áldott fölismerés, mely e földön boldogságot és az égben dicsőséget adsz! Ó, mélységből fölszálló, csodálatos fény, mely megtisztítod és megvilágosítod a lelkeket! Ó, bűneink sarából előragyogó, rejtett gyöngy! Ó semmiségünk drága felismerése, mely mindent tulajdonunkká tesz!

Sohasem fogok belefáradni, hogy erről az erényről beszéljek. Ha dicsőíteni akarod Istent, vádold magadat, és kívánd, hogy mások is vádoljanak. Ha Istent magadban és magadat Istenben fel akarod magasztalni, akkor alázd meg magad mindenki előtt és mindenkinél mélyebben. Ha meg akarod találni Istent, ne akarj magasra emelkedni, mert akkor elmenekül előled. Alázd meg magad, amennyire csak képes vagy rá, mert akkor Ő jön el, hogy meglátogasson és karjaiba zárjon. Minél jobban megalázod magad saját szemedben és minél nagyobb örömet találsz abban, ha mások is megaláznak, és mint a világ legutolsóját eltaszítanak maguktól, annál szívesebben emel Ő magához és annál bensőségesebben ölel szeretetébe.

És ha az érted megalázkodott Isten, azért, hogy veled egyesülhessen, az alázatnak ilyen érzelmeit önti beléd, tartsd méltatlannak magadat erre a kegyre és el ne mulassz köszönetet mondani érte. Légy hálával azíránt is, aki a megalázkodásra neked alkalmat adott, és még inkább azok iránt, akik bántalmaznak, vagy akik azt hiszik, hogy a megbántásokat csak kelleetlenül, ellenszenvvel viseled el. Még ha valóban ez utóbbi eset állana is fenn, legalább külsőleg ne áruld el.

Ha mindezeknek a helyes és hathatós megfontolásoknak ellenére a gonosz ellenség alattomosága, valamint saját tudatlanságunk és rossz hajlandóságunk uralkodnak rajtunk, ha a magunk megbecsültetésére irányuló gondolatok és törekvések továbbra is nyugtalanítanak bennünket és erősen hatnak szívünkre, akkor még szükségesebb, hogy saját szemünkben megalázzuk magunkat. Mert mindez annak a bizonyítéka, hogy még igen hátra vagyunk a lelki élet útján, s önmagunk megismerésében sem jutottunk messzire, mert hiszen nem tudunk szabadulni azoktól a nyugtalanságoktól, melyek alapjukban véve hiúságunkban gyökereznek. Ily módon a mérget mézzé és a betegséget a gyógyítás eszközévé változtathatjuk.

XXXII. fejezet. Még néhány fontos figyelmeztetés a vétkes szenvedélyek legyőzésére és új erények megszerzésére

Bár az eddigiekben már többféle módról és eszközről szóltam, mellyel legyőzheted és erényekkel ékesítheted magad, még van egynéhány pont, amire fel akarom hívni figyelmedet.

Először: Ha el akarod sajátítani az erényeket, ne oszd szét azokat, mint ahogy mondani szokás, gépiesen, a hét különböző napjaira olyképpen, hogy egyik napra ezt az erényt, a többire pedig a többit tűzöd ki gyakorlásul. A küzdelemnek a helyes rendje az, hogy mindenekelőtt azoknak a szenvedélyeknek üzenj hadat, amelyek eddig állandóan hatalmukban tartottak, és amelyek még most is minduntalan megtámadnak, s kínoznak és az ezekkel ellenkező erényekben igyekezz a lehető legtökéletesebb fokot elérni.

Ha azután sikerült ezt az erényt megszerezned, a többieket már könnyű szerrel és kevesebb gyakorlattal elsajátíthatod, csak a gyakorlásukra kínálkozó alkalmakat, melyek sohasem hiányoznak, kell felhasználnod. Mert az erények szoros kapcsolatban állanak egymással, és ha egyiküket tökéletes mértékben bírjuk, a többiek már belépésre készen állanak szívünk küszöbén.

Másodszor: Sohase határozd meg az erény megszerzésére szánt időt. Se napokat, se heteket, sem éveket ne tűzzünk ki. Mindig úgy harcolj, mint az újonc, aki még nem látta szemtől szembe az ellenséget. Így emelkedj egyre följebb a tökéletesség magaslatára.

Soha egy pillanatra se állj meg az erény és a tökéletesség útján. Mert a megállás nem juttat levegőhöz és erőhöz, s aki nem megy előre, az visszafelé megy, és gyengébb lesz, mint azelőtt volt. Megálláson azt értem, hogy azt hisszük, az erényt már tökéletesen elsajátítottuk, aminek következtében azután, nem használjuk fel többé az erény gyakorlására kínálkozó új alkalmakat, a kisebb botlásokra pedig kevés figyelmet fordítunk. Légy tehát gondos, buzgó és ügyes, hogy az erény gyakorlására kínálkozó legkisebb alkalom se kerülje el figyelmedet. Szeress mindent, ami annak gyakorlására alkalmat ad, kiváltképpen pedig azt, amelyik nagyobb önlegyőzésbe kerül. Mert a nehézségek legyőzése céljából végzett gyakorlatok gyorsabban szokássá teszik az erényt, és elősegítik, hogy mélyebb gyökeret verjen. Fogadj szívesen mindenkit, aki ilyen alkalmat nyújt neked. Csak az olyan alkalmakat kell gyors léptekkel, teljes igyekezetünkkel és ügyességünkkel elkerülnünk, amelyek érzéki kísértésekre vezethetnek.

Harmadszor: Légy mértékletes és elővigyázatos a testre ártalmas erény gyakorlatokban, amilyenek a vezeklő övök, ostorozások, böjtök és virrasztások, megerőltető elmélkedések és más hasonlók. Mert ezeknek az erényeknek a gyakorlatában lassan és fokozatosan kell előre haladnunk. Erről különben majd később még részletesen fogunk szólni.

Ami ezzel szemben a teljesen benső erényeket illeti, mint amilyen Isten szeretete, a világ megvetése, a megalázkodás saját magunk előtt, a vétkes szenvedélyeknek és a bűnnek az utálata, a türelem és szelídség, a szeretet mindenki, még megbántóink iránt is stb., ezeket nem tanácsos lassankint, lépésről-lépésre megszerezni, hanem igyekezni kell az elérésükre irányuló indulatokat mindig a lehető legtökéletesebben felkelteni.

Negyedszer: Minden gondolatod, kívánságod és törekvésed arra irányuljon, hogy legyőzd azt a szenvedélyedet, mely ellen harcolsz, és megszerezd az azzal ellenkező erényt. Legyen ebben szolgálatodra az egész világ, az ég és a föld, de minden csak Isten tetszéséért.

Akár eszel, vagy böjtölsz, akár dolgozol, vagy pihensz, virrasztasz, vagy alszol, akár otthon időzöl, vagy a házon kívül, akár elmélkedel, vagy más munkát végzel, mindig álljon szemed előtt a cél, hogy azt a bizonyos szenvedélyt le akarod győzni, és az azzal ellenkező erényt meg akarod szerezni.

Ötödször: Légy általában ellensége a földi élvezeteknek és a kényelemnek. Mert ezeken keresztül könnyebben hozzád férkőzhetnek a bűnök, melyeknek közös gyökere bennünk van. Ha ezt a gyökeret önmagunk gyűlöletével elvágjuk, akkor elvesztik hatásukat és erejüket. De ha egyfelől harcolni akarsz bizonyos bűn és élvezet ellen, másfelől azonban megengedsz magadnak olyan földi élvezeteket, amelyek, ha nem is súlyos, de bocsánatos bűnnel járnak, akkor küzdelmed nehéz és véres lesz, győzelmed pedig ritka és bizonytalan. Azért tartsd magad az isteni kijelentéshez: „Aki szereti életét, elveszti azt; és aki gyűlöli életét ez életben, megőrzi azt az örök életre.” (Jn 12,25)

„Így tehát, testvérek, nem tartozunk a testnek azzal, hogy a test szerint éljünk. Mert ha a test szerint éltek, meghaltok; Ha ellenben a lélek által a test cselekedeteit megöklöklitek, élni fogtok.” (Róm 8,12–13)

Hatodszor: Végül figyelmedbe ajánlom, hogy jó, sőt talán szükséges volna, hogy mindenekelőtt, a megfelelő föltételek mellett általános gyónást végezz, ily módon nagyobb biztonságot szerzel afelől, hogy kegyelemben állasz Az előtt, akitől egyedül várhatsz segítséget és győzelmet.

XXXIII. fejezet.

Az erényeket fokozatosan kell megszerezni, oly módon, hogy annak különböző lépcsőin gyakoroljuk magunkat, és előbb egyikre, majd a másikra fordítjuk figyelmünket

Bár Jézus Krisztus igazi harcosának, aki a tökéletesség csúcsára törekszik, sohasem szabad határt szabnia lelki előmenetelében, mégis bizonyos okossággal mérsékelnie kell lelki buzgósága tüzét, mely kezdetben rendszerint nagy heveséggel lángol föl, később azonban lelohad, és akárhányszor feleúton elhamvad. Azért ahhoz, amit előbb a külső gyakorlatok mérsékléséről mondtunk, hozzá kell tennünk, hogy a belső erényeket is fokozatosan kell megszereznünk és a különböző fokozatoknak megfelelően gyakorolnunk. Mert csak így erősödnek meg és állanak szilárd tartós alapzaton. Így pl. a bennünket érő kellemetlenségeket ne akarjuk mindjárt kívánni és örömmel fogadni, hanem előbb az erény alsóbb fokozatában, a türelemben gyakoroljuk magunkat.

Ugyanezen elv alapján nem tanácsolom, hogy valamennyi, vagy legalább is több erényt végy egyszerre munkába. Először különösen egyre irányítsd figyelmedet, majd azután, lassankint a többire, hogy az erény megszokása így könnyebben és mélyebben verjen gyökeret a lelkedben. Mert ugyanannak az erénynek folytatólagos gyakorlatánál az emlékezet alkalomadtán gyorsabban vissza tud térni arra, az értelem egyre élesebb látással fedezi fel a felébresztésre szolgáló okokat és eszközöket, az akarat pedig erősebb indulattal hajlik felé, mintha egyszerre sok más erény is igénybe venné.

Mint ahogy e három lelki képesség tényei megerősödnek, ha egyszerre csak egy erényre kell irányulniuk, úgy a bennük rejlő egyöntetűség folytán kevésbé fáradtságosak is. Mert egyik előhívja és támogatja a hozzá hasonló másikat. Ugyanennek a hasonlóságnak a következtében nagyobb hatást is tesznek ránk, mert szívünk, mely az első benyomást befogadta, már készen áll, és kellőképpen felhangolódott a következő fogadására.

Az elsorolt okok mellett szól az a meggondolás is, hogy aki helyes módon gyakorolja magát az egyik erényben, az egyúttal azt is megtanulja, miképpen gyakorolja majd a másikat. Egyik erény növekedésével nagyobbodnak a többiek is mind, mert hiszen valamennyien elválaszthatatlan kapcsolatban állanak egymással, mint olyan sugarak, amelyek ugyanazon isteni fényből áradnak szét.

XXXIV. fejezet.

Az erény megszerzésére szolgáló eszközök. Miképpen használjuk ezeket egy ideig, egyetlen erény elsajátítására?

Az elmondottakhoz még hozzáteszem, hogy az erények megszerzéséhez nemes és nagy szív, valamint nem gyenge és hanyag, hanem határozott, erős akarat is kell. Szükséges továbbá, hogy különös hajlandóságot és szeretetet ébresszünk magunkban az erény iránt és e célból gyakran kell elmélnünk arról, mennyire tetszik az erény Istennek, milyen nemes és kiváló önmagába véve, s mennyire hasznos és szükséges számunkra, mert hiszen ebben áll minden tökéletesség kezdete és vége.

Minden reggel el kell tökélnünk, hogy napközben minden kínálkozó alkalmat felhasználunk az erények gyakorlására és a nap folyamán többször megvizsgáljuk lelkiismeretünket, vajon megvalósítottuk-e elhatározásunkat, vagy sem, s ugyanekkor erőteljesebben megújítjuk azt. Mindez azonban elsősorban arra az erényre vonatkozzék, melyet különösen kitűztünk magunk elé.

A szentek példái, imáink, valamint az Úr Jézus szenvedéseiről való elmélkedéseink is, melyek a lélek gyakorlatainál annyira szükségesek, mind annak a bizonyos erénynek elérésére irányuljanak, amelyet különösen gyakorolunk. Az erény külső és belső gyakorlatainak annyira szokásunkká kell válniuk, hogy végül már olyan gyorsasággal és könnyedséggel végezzük azokat, mint ahogy azelőtt természetes hajlamainkat követtük. És minél erősebb ellentétben állanak ezekkel a hajlamainkkal, annál gyorsabban megszilárdítják lelkünkben a jó megszokását.

A Szentírás isteni szavai, ha azokat szóval, vagy legalább lélekben, megfelelő módon kimondjuk, csodálatos erővel támogatnak bennünket ezekben az erénygyakorlatokban. Azért tartunk készen belőlük minél többet, különösen olyanokat, amelyek az éppen gyakorolt erényre vonatkoznak, és ismétljük azokat napközben többször, főként, amikor az ellentétes szenvedély erőt akar venni rajtunk. A türelem erényének megszerzése érdekében a következő, vagy hasonló mondásokat használhatjuk:

„Fiaim, viseljétek türelmesen a haragot, mely kitört fölöttetek.” (Bar 4,25)

„Nem vész el mindvégig a szegények tűrése.” (Zsolt 9,19)

„Többet ér a türelmes, mint az erős, és aki uralkodik hangulatán, jobb a győzelmes hadvezérnél.” (Péld 16,32)

„A béketűrésben fogjátok megőrizni lelketeket.” (Lk 21,19)

„Béketűréssel igyekezzünk a nekünk kijelölt viadalra.” (Zsid 12,1)

Ugyanezen célból mondjuk el a következő, vagy hasonló rövid imákat:

„Mikor, ó Istenem, mikor vértized fel szívemet a türelem páncéljával? Mikor fogok végre nyugodt lélekkel elviselni minden viszontagságot az én Uram kedvéért? Ó drága szenvedések, amelyek hasonlónak tesznek az érettem szenvedő Jézushoz! Ó lelkem élete, mikor lesz már, hogy tiszteletedre meglegedetten tudjak élni a szenvedések közepette is? Ó mily boldog volnék, ha a fájdalom lángjában szeretet és vágyódás égne bennem még nagyobb szenvedések után!”

Az áhítatnak ilyen és hasonló imádságait használjuk aszerint, amint azok legjobban megfelelnek az erényben való előhaladásunknak. Röpigimáknak is nevezik ezeket, mert mint az elhajított lándzsák, vagy nyilak repülnek föl az ég felé. Erejük az erényre való buzdításban igen nagy, és egyenesen az Isten szívébe hatolnak, feltéve, hogy két dolog, mint két szárny viszi őket előre: egyik annak a fölismerése, hogy Isten örömét találja az erénygyakorlatunkban, a

másik pedig az az őszinte bensőséges vágy, hogy azzal kizárólag csak Isten tetszését akarjuk megnyerni.

XXXV. fejezet.

Lankadatlan szorgalommal haladjunk előre az erény gyakorlásában

Hogy a magunk elé tűzött célt, vagyis az erényt elérhessük, mindenekeelőtt fontos és szükséges, hogy megszakítás nélkül állandóan haladjunk előre. Mert, ha előre nem haladunk, akkor visszafelé megyünk. Amint abbahagyjuk, az erény indulatainak a felkeltését, természetes vágyóképeségünk heves indulatai és más külső benyomások szükségképpen rendetlen szenvedélyeket hívnak elő bennünk, melyek vagy tönkreteszik, vagy legalább is erősen kisebbitik az erényeket. Ezenfelül sok olyan kegyelemtől és adománytól fosztanak meg, melyeket további előhaladásunk esetén kaptunk volna az Úrtól. A lelki élet útja sokban különbözik a földi utazástól. Míg ez utóbbin ugyanis az utas a megállással semmit sem veszít el a már megtett útból, a lelki életút vándorával az ellenkező történik. Ezenkívül a földi vándor fáradtsága lépésről-lépésre növekszik, míg az, aki a tökéletesség lelki útját járja, az előrehaladással egyre nagyobb erőt nyer.

Mert az erény minden egyes gyakorlatával gyengül az alacsonyabb vágyótehetség ellenállása, mely az utat göröngyössé és fáradtságossá tette, a magasabb vágyótehetség viszont, mely az erény székhelye, mindig jobban megszilárdul és erősebb lesz.

Ezért, a jóban való előhaladással fokozatosan kisebbedik az erénygyakorlattal járó fáradtság, s ugyanolyan arányban növekszik bizonyos titkos, belső gyönyörűség, mely Isten jóságából a fáradtságba vegyül. Így azután egyre nagyobb könnyűséggel és örömmel haladunk erényről-erényre, míg végül fölrünk a hegytetőre, a tökéletesség csúcsára, ahol a lélek már nem kelletlenül, hanem édes diadalérzéssel dolgozik. Mert ott már teljesen legyőzettek és megszélidültek a rendetlen szenvedélyek, a lélek minden teremtetett lény, valamint önmaga fölé emelkedve pihen Isten szívében és édes foglalatossága közben kimondhatatlan boldogságot élvez.

XXXVI. fejezet.

Mivel az erény gyakorlását megszakítás nélkül folytatnunk kell, az elérésére szolgáló alkalmakat nem szabad kerülnünk

Az elmondottakban világosan kimutattuk, hogy a tökéletességre vezető úton nem szabad megállanunk, hanem állandóan előre kell haladnunk. Éberem ügyeljünk tehát, hogy az erény gyakorlására szolgáló egyetlen alkalmat se mulasszunk el. Nagyon helytelenül cselekszenek azok, akik a velük járó nehézségek miatt távol tartják magukat tőlük.

Ha pl. (hogy a már többször használt példánál maradjunk) a türelem erényét akarod gyakorolni, ne tartsd magad távol a türelmetlenségre ingerlő személyektől, dolgoktól és gondolatoktól. Ne kerülj bizonyos társaságot csak azért, mert terhedre van, sőt inkább érintkezz olyanokkal, akik neked ellenszenveseek, de tartsd készenlétben akaratodat, hogy minden nem tetsző dolgot el tudj viselni bennük. Ha nem így teszel, sohasem szoktatod magadat türelemre.

Ha valamely munkát kellemetlennek találsz, akár azért, mert önmagában véve nem tetszik neked, vagy olyasvalaki bírta rád, akit nem szeretsz, akár mert visszatart olyan foglalkozástól, amelyet szívesebben végeznél, azért ne hagyd el, hanem bátran kezd meg, vidáman folytasd még akkor is, ha nyugtalanná tesz, s ha abbahagyása helyreállítaná nyugalmadat. Enélkül sohasem tanulsz meg szenvedni, és nyugalmad nem a szenvedélyektől megtisztított és erényektől ékesített lélek nyugalma volna.

Ugyanezt ajánlom azokkal az unalmas gondolatokkal szemben, amelyek időnkint kínoznak és megzavarnak. Nem válnék hasznodra, ha teljesen el akarnád üzni őket. Mert a fájdalom, amit okoznak, egyúttal arra is szolgál, hogy hozzászoktasson a kellemetlenségek elviseléséhez. Aki mást tanácsol, az megmutathatja ugyan, miképpen kerülheted el a nehézségeket, de nem tanít meg arra, hogyan sajátíthatod el az erényt.

Természetes, hogy a kezdő harcosnak ilyen esetekben azért óvatosan és ügyesen kell eljárnia, s szükség esetén tudnia kell kitérni, vagy valamit elodázni is. Bizonyos alkalmakat meg kell ragadnia, másokat viszont jobb mellőznie, aszerint, amint több vagy kevesebb erénnyel és lelki erővel rendelkezik. De sohasem szabad egészen sarkon fordulnia és visszavonulnia, maga mögött hagyva minden alkalmat a kellemetlenségek elviselésére. Mert ha így, egy-egy pillanatra meg is menekülne a bukás veszedelmétől, máskor a türelmetlenség még nagyobb veszélyeivel kellene szembenéznie, miután előzőleg nem fegyverezte fel és nem erősítette meg magát az ellentétes erény megszokásával.

Ezek a tanácsok nem vonatkoznak az érzékiség bűneire, melyekről külön fejezetben volt szó.

XXXVII. fejezet.

Az erények megszerzésére szolgáló minden alkalmat, de kiváltképpen a nagyobb nehézséggel járókat szeretnünk kell

Nem elég, keresztény lélek, hogy az erények megszerzésére szolgáló alkalmakat ne kerüld, hanem értékük tudatában mindig örömmel kell fogadnod, sőt időnkint fel is kell keresned őket. S legdrágábbaknak és legértékesebbeknek éppen azokat kell tartanod, amelyek érzednek visszatetszenek. Isten segítségével ez nem is fog nagyon nehezedre esni, ha jól lelkedbe véded a következőket.

Először is gondold meg, hogy az alkalmak a legmegfelelőbb, sőt legszükségesebb eszközök az erények megszerzéséhez. Ha könyörögsz Istenhez, hogy adja meg neked az erényt, akkor következetesen az erényre vezető alkalmakat is kérned kell. Ellenkező esetben hiábavaló volna az imádságod, ellene mondanál önmagadnak és kísértened Istent. Mert Ő rendszerint nem adja meg a türelem erényét keserúségek nélkül és az alázatosságát megszegyenítés nélkül.

Ugyanez érvényes az összes többi erényekre is. Nem szerezhethetjük meg őket másképp, mint nehézségek útján, melyek azonban igen nagy segítségünkre vannak célunk elérésében, és éppen ezért annál kellemesebbeknek és értékesebbeknek kell őket tekintenünk, minél több fáradságot okoznak. Mert a nagy nehézségek legyőzésére tett nemes lelkű erőfeszítések könnyebbé és gyorsabbá teszik számunkra az erényhez vezető utat.

Ez okból nagyra kell becsülnünk és nem szabad elszalasztanunk a legcsekélyebb alkalmakat sem akaratumk megtagadására, még ha csak egy-egy kissé túlságosan kíváncsi pillantásból, vagy a kelleténél szabadabb szóból állanak is. A nagy és jelentős alkalmak ritkák, a kicsinyek azonban gyakoriak. Az előbbieknél dicsőségteljesebbek ugyan a győzelmek, az utóbbiaknál viszont nagyobb az önlegyőzések száma.

Másodszor, fontold meg, hogy minden, ami ér bennünket, Istentől jön, aki a dolgokat mind javunkra fordítja, mint ahogy azt az előbbieken kimutattuk. És bár akadnak köztük olyan dolgok is, – ti. a magunk és mások bűnei, amelyekről nem mondhatjuk, hogy Isten küldi, (mert Isten nem akarja a bűnt) bizonyos tekintetben mégis Istentől származnak, amennyiben Isten megengedi, és nem akadályozza meg, ámbár megakadályozhatná. A nehézségek és szenvedések azonban, akár saját hibánkból, akár embertársaink gonoszságából érnek bennünket, az Ő kezéből jönnek, illetve hozzájárulásával történnek. Ami bennük történik, azt Isten nem akarja, mert az valami rútat foglal magában, amit Ő határtalanul gyűlöl. De ami elszenvedni való van bennük, azt akarja, mert üdvösségünkre szolgálhat, és akarja más titkos, általunk nem ismert okokból is.

Ha így bizonyossággal felismerjük, mennyire kívánja Isten tőlünk a bajok elviselését, akár az emberek gonoszsága, akár saját vétkeink okozzák azokat, akkor be kell látnunk, hogy semmiképpen sem szolgálhatnak türelmetlenségünk mentségére azzal az indokolással, hogy Isten nem akarhatja, sőt utálja a rosszat. Aki így beszél, csak azt mutatja, hogy a hiú kibúvókkal igyekszik takargatni saját hibáját, és nem akarja viselni a keresztet, amelyet Isten rakott vállaira.

Sőt többet mondok. Egyébként, azonos körülmények között, jobban tetszik Istennek az emberek gonoszságából származó szenvedések elviselése, különösen, ha olyanoktól erednek, akiknek előzőleg valamiben szolgálatára voltunk, vagy akikkel jót tettünk, mintha más, véletlenül elénk kerülő nehézségeket tűrünk el. Mert először, az ilyen szenvedés jobban elnyomja velünk született büszkeségünket, másodszor, ily módon alkalmunk kínálkozik ezeknek a szenvedéseknek a türelmes elviselése által Istent, a mi Urunkat egészen kiváló

módon kielégíteni és dicsőíteni. Az ilyen szenvedésben ugyanis mintegy együtt működünk az isteni Gondviseléssel, melynek ragyogó fényében jobban kiemelkedik az Ő kimondhatatlan jósága és mindenhatósága, s amely a gonoszság és a bűn utálatos mérgéből az erény és szentség drága és édes gyümölcsét szedi ki.

Ne feledd azonban, keresztény lélek, hogy amint az Úr észreveszi ennek az annyira dicsőségteljes jónak az elérésre irányuló komoly törekvésünket, a leghatalmasabb kísértések és a legkeményebb megpróbáltatások kelyhét nyújtja felénk, hogy a megfelelő időben kiürítsük. Ezt a kelyhet, Isten szeretetének elismerésével, saját üdvösségünk érdekében készséggel és vakon el kell fogadnunk, s a legnagyobb bizalommal, gyorsan, fenékig kiürítenünk. Mert az orvosságot, amelyet magában rejt, csalhatatlan kéz készítette, s alkatrészei annál hatásosabbak, minél keserűbbek.

XXXVIII. fejezet. Miképpen használhatjuk fel a legkülönbözőbb alkalmakat egy és ugyanazon erény gyakorlására?

Az előző fejezetek egyikében láttuk, hogy sokkal hasznosabb bizonyos ideig csak egyetlen erényt gyakorolni, nem pedig egyszerre többet, s hogy a kínáló alkalmakat, bármily különbözők legyenek is, ennek az egy erénynek a gyakorlására kell felhasználnunk. Lássuk most, hogyan vihetjük ezt legkönnyebben keresztül.

Megtörténhetik, hogy ugyanazon a napon, sőt talán ugyanabban az órában egy bizonyos, bár talán jó cselekedetünk miatt dorgálásban részesülünk, hogy valamely ürügy alatt rosszat mondanak felőlünk, hogy bizonyos kérésünket keményen elutasítják, hogy alaptalanul haragszanak reánk, hogy testi fájdalom ér, hogy valami fáradságos ügyet bíznak reánk, hogy rosszul elkészített ételt tálalnak elénk, vagy egyéb ilyen, sőt talán még fontosabb és keményebb esetek kerülnek utunkba, amilyenek olyan sűrűn akadnak ebben a nyomorúságos emberi életben. Az ilyen különböző kellemetlenségek alkalmával természetesen különböző erényeket indíthatunk fel magunkban, de sokkal több hasznot hajt számodra, ha a föntebb leírt szabály értelmében abban az erényben gyakorolod magad, amelynek elsajátítását éppen abban az időben magad elé tűzted.

Ha a türelem erényéről van szó, akkor minden ilyen alkalmat arra használunk fel, hogy a kellemetlenségeket szívesen, és benső, lelki örömezzéssel viseljük el. Ha az alázatosságban akarjuk gyakorolni magunkat, akkor arra gondoljunk, hogy bűneink miatt sokkal nagyobb megaláztatásokat is megérdemeltünk volna. Ha az engedelmesség elsajátítását tűztük ki célul, úgy mindezen esetekben arra törekszünk, hogy meghajoljunk Isten mindenható keze alatt, sőt, ha Ő úgy akarja, megalázkodjunk mindazon értelmes, vagy akár élettelen teremtmények előtt, melyek kellemetlenségeink okozói voltak, hogy ezáltal megnyerjük Isten tetszését. Ha a szegénység erényét vettük fel gyakorlásra, igyekszünk megelégedettek lenni még akkor is, ha nélkülözünk minden vigasztalást, s e világ minden kicsiny és nagy értékétől megfosztottak bennünket. Ha a szeretettel foglalkozunk, indítsuk fel minden kínáló alkalmakkal a szeretetet felebarátaink iránt, akik eszközül szolgáltak arra, hogy valami jót tehessünk, és Isten iránt, aki minden létező dolog oka, és aki ezeket a bajokat azzal a szeretetteljes szándékkal engedi meg, hogy a magunk elé tűzött erény gyakorlására és lelki előmenetelünkre szolgáljanak.

Amit az imént a naponta előfordulható különböző alkalmakról mondtam, felhasználhatók hosszabb ideig tartó alkalmaknál is, amilyenek pl. a betegségek, vagy a test és a lélek egyéb fogyatkozásainál is. Ezeknél is módunkban áll folytonosan egy és ugyanazon erényt felébreszteni.

XXXIX. fejezet.

Mennyi időt fordítsunk egy-egy erény megszerzésére? Az előhaladás jele

Hogy mennyi időt fordítsunk egy-egy erény megszerzésére, azt nem könnyű meghatározni. Mert ez kinek-kinek a sajátos helyzetétől és igényeitől függ, továbbá attól az előhaladástól, amit a lelki élet terén általában tesz. Ezért ennek meghatározását legjobb a lelkivezetőre bízni. Annyit azonban lehet általánosságban mondani, hogy aki bizonyos erény gyakorlását a megadott módon, megfelelő gonddal végzi, az néhány hét alatt nagy haladást tehet.

Az erényben való előmenetel biztos jele, ha a lelki szárazság és a lelki vigasztalások teljes hiánya idején, a lélek sötétsége és gyötrelmes aggodalmai közepette is erélyesen folytatjuk a gyakorlatot. Másik, éppen ilyen világos jele annak az ellenállásnak az ereje, melyet az érzéki vágyótehetség fejt ki az erény felébresztésével szemben. Mert minél inkább fogy az érzéki vágyódás ereje, annál valószínűbb, hogy az erény előhaladást tett. Ezért, ha – különösen hirtelen, előre nem látott esetekben – az érzéki, alacsonyabb vágyótehetségben semmi lázongás, vagy ellenkezés nem jelentkezik, ez annak a jele, hogy az erényt már sikerült megszerezni. Minél nagyobb gyorsasággal és lelki örömmel végezzük az erény gyakorlatait, annál inkább következtethetünk arra, hogy az illető erényben előhaladást tettünk.

De azért óvakodjunk abban a biztonságban ringatni magunkat, hogy az erények birtokába jutottunk, vagy, hogy teljes győzelmet arattunk szenvedélyeink fölött, még abban az esetben is, ha hosszú idő és nehéz harcok után sem érezzük többé indulatait. Mert ez igen könnyen gonosz ellenségünk cselfogása, vagy csaló természetünk fogása lehet. A titkos gőg elvakultságában esetleg erénynek tarthatunk olyasmit, ami valójában véték. Tekintsünk ezért inkább fel a tökéletesség fönséges magaslatára, amelyre Isten meghívott bennünket, és legyünk meggyőződve arról, hogy bárha hosszú utat tettünk is már meg az odavezető úton, még csak a hegy lábáig jutottunk. Tekintsd magad, keresztény lélek, mindig újoncnak, akit csak nemrégiben hívtak be, s aki csak most vette magára a harci felszerelést, és kezd gyakorlataidat mindig újra előlről, mintha mindezideig még semmit sem tettél volna.

Arra törekedj, hogy előrehaladj az erények útján, s ne kutasd, mennyire haladtál. Isten, aki egyedül lát a szívekbe, egyiknek megmutatja igyekezete eredményét, a másiknak nem, aszerint, hogy ez a fölismerés alázatosságot ébreszt-e bennünk, vagy gőgöt. Mint jóságos Atya, egyik elől eltávolítja a veszélyt, a másiknak új alkalmat ad erénye növelésére.

A lélek tehát, ha nem is ismeri előhaladását, csak haladjon tovább erénygyakorlatában. Az Úr majd felvilágosítja őt is akkor, amikor üdvössége érdekében legjobbnak látja.

XL. fejezet.

Ne kívánjunk megszabadulni a bajoktól, melyeket türelemmel kellene elviselnünk. Miképpen szabályozzuk kívánságainkat?

Ha nehéz helyzetben vagy és azt türelemmel szenveded el, vigyázz, hogy az ellenség, vagy önszereteted a szabadulás vágját ne öntse beléd. Mert ebből két nagy hátrány származhatnék számodra.

Az első az, hogy ha nem is venné el mindjárt türelmedet, lassankint mégis türelmetlenségre hangolna.

A második pedig, hogy türelmed hiányos volna, s Isten csak a szenvedés idejét számítaná be érdemedül. Viszont, ha nem kívánod a szenvedéstől való szabadulásodat, hanem teljesen átengeded magadat az isteni Jóság határozatának, akkor, ha csak egy óráig, vagy még rövidebb ideig szenvedtél is, Isten ezt hosszú szolgáltnak tekinti és aszerint is jutalmazza.

Ezért általában minden dologban szabálynak tekintsd kívánságaidnak olyan teljes távoltartását minden egyébtől, hogy azok egyedül és kizárólag csak Isten akaratára, valódi és egyetlen céljukra irányuljanak. Így lesznek kívánságaid helyesek és igazságosak, s csak így élhetsz a bajok és szenvedések közepette is nemcsak nyugodtan, de megelégedetten. Mert semmi sem történik a Legfőbbesebb akarata nélkül. Ha tehát azt akarod, amit Ő akar, akkor mindened meglesz, amit akarsz, és csak az történik, amit kívánsz.

Az elmondottak természetesen nem vonatkozhatnak sem a magad, sem a mások bűneire, mert azokat Isten nem akarja. De vonatkoznak minden egyéb bajra és szenvedésre, bárhonnan jöjjenek is, még ha olyan rettenetesen hatalmasak volnának is, hogy egészen szíved mélyéig hatolnának, sőt talán életedet is veszélyeztetnék. Mert Istennek néha úgy tetszik, hogy ilyen keresztekkel tüntesse ki legkedvesebb barátait.

Ha megkíséreltél fájdalmaidra enyhülést keresni és felhasználtál minden megengedett eszközt megszüntetésére, de az változatlanul, vagy legalább részben megmaradt továbbra is, akkor még nagyobb megadással és türelemmel viseld, mert Isten akarja, hogy szenvedj. De Isten akaratához kell igazodnod ezeknek az eszközöknek a felhasználásában is, mert Ő akarja, hogy az általa rendelt eszközöket igénybe vegyük. Ne önmagad iránti rendetlen ragaszkodásból használd azokat, hanem azért, hogy Isten akaratát teljesítsd, s csak annyiban kívánj megszabadulni kínos szenvedésedtől, amennyiben az Istennek tetszik és az Ő dicsőségére szolgál.

XLI. fejezet.

Miképpen szálljunk szembe gonosz ellenségeinkkel, ha vigyázatlanságunkat akarja felhasználni arra, hogy törbe csaljon?

Ha a gonosz ellenség látja, hogy élénk és jól rendezett kívánságokkal, határozott léptekkel haladunk előre az erény útján, s nyílt csalással nem téríthet a maga útjára, akkor a világosság angyalának a képét ölti magára és kedves gondolatok sugallásával, a Szentírás bizonyos helyeinek bemutatásával, a szentek élénk állított példájával, minden elővigyázat mellőzésével és gyöngeségünkre való tekintet nélkül úz bennünket a tökéletesség legmagasabb csúcsára irányuló kívánság felé, hogy azután annál mélyebb bukásba taszítson. Példák nyomán arra hajszol bennünket, hogy testünket böjtöléssel, ostorozással és más hasonló önsanyargatásokkal kínozzuk, hogy azután abban a hitben, (ami különösen nőknél igen könnyen megtörténik) hogy valami nagyot cselekedtünk, gögöseké váljunk, vagy olyan betegséget szerezzünk, mely elveszi erőnket más jócselekedetektől, vagy a túlságos megerőltetéstől kimerülve kedvetlenséget, sőt undort érezvén a lelki gyakorlatok iránt, mindig hanyagabbá váljunk Isten szolgálatában, végül pedig annál nagyobb vágyakozással vessük magunkat a földi élvezetek és gyönyörök karjaiba. Sajnos, igen sokan jártak már így. Elbizakodottságukban engedtek az elővigyázatlan túlbuzgóság ösztönzésének, túlságba vitt önsanyargatásaikkal túllépték erejük határát, minek következtében azután beleestek az önmaguk készítette csapdába, ahol az ördög foglyaivá és játéklabdáivá váltak. Mindez nem történt volna meg velük, ha megfontolták volna, amit az előbbieken már elmondottunk, hogy az ilyen külső önsanyargatások, bármily dicséretesek és hasznosak legyenek is azok számára, akik megfelelő testi és lelki alázatossággal rendelkeznek, mindig bizonyos mérséklést kívánnak, kinek-kinek természete és alkalmassága szerint.

Aki nem követheti a szenteket a vezeklésnek ezen a kemény útján, annak bőséges alkalma nyílik erényeiket más módon követni, s az törekedjék erőteljes és hathatós vágyakozással és bensőséges imával megnyerni a Jézus Krisztus igaz harcosai számára fönntartott dicsőségteljes koronát. Igyekezzenek a szentekhez hasonlóan megvetni a világot és önmagát, szeretni a magányt és a csendet, szelíd és alázatos lenni mindenkivel szemben, a megbántásokat békével elviselni, az ellenségeitől elszenvedett rosszat jóval viszonzni, s minden, még a bocsánatos büntől is tartózkodni. Mindez sokkal inkább tetszik Istennek, mint a testi sanyargatások. Azért ez utóbbiakat csak óvatos mérséklettel használj, nehogy azoknak túlságba vitelével annak a veszélynek tedd ki magad, hogy kénytelen légy őket teljesen elhagyni, ahelyett, hogy kellő óvatosság mellett idővel talán inkább fokozhatnád azokat. Mert remélem, azok tévedésébe sem akarsz esni, akik úgynevezett lelki életet akarnak ugyan élni, de a legnagyobb gonddal örködnek, hogy testi egészségük valahogyan, a legkevésbé is kárt ne szenvedjen. A furfangos természet annyira félrevezeti őket, hogy féltékenyen és aggodalmasan vigyáznak egészségükre, s már a legcsekélyebb kényelmetlenség is félelemmel tölti el őket. Gondolataiknak és beszélgetéseiknek legkedvesebb és főtárgya az, hogy milyen életmódot kövessenek egészségük fenntartására. Állandóan ételeikkel foglalkoznak, de nem annyira a gyomor követelményeivel, mint inkább az ízletességgel törődnek, s gyakran megtörténik, hogy éppen a túlságos kényeztetés következtében, gyomruk teljesen tönkre megy.

Mindezt azonban azzal az ürüggyel teszik, hogy Istennek jobban szolgálhassanak. A valóságban pedig oda irányul a törekvésük, hogy a két engesztelhetetlen ellenséget, a testet és a lelket összeegyeztessék egymással, ami multhatatlanul mindkettő romlására vezet. A test elveszti egészségét, a lélek pedig áhítatát.

Ezért mindenképpen biztosabb és üdvösebb kevésbé aggályoskodva és kevésbé elkényeztetve élni. Emellett azonban nem szabad megfélelkezünk az előbb említett elővigyázatról sem, és tekintettel kell lennünk a testi adottság különbözőségére, mely kisebb, vagy nagyobb ereje szerint más és más elbírálás alá esik. Hozzáteszem, hogy nemcsak a külső önmegtágadásokkal kell ilyen mérséklettel eljárunk, hanem a belső erénygyakorlatok szabályozásával is, amennyiben, amint fentebb kifejtettük, ott is fokról-fokra kell fölfelé haladnunk.

XLII. fejezet. Rossz hajlamaink és az ördög sugallatai könnyen felebarátaink vakmerő megítélésére vezethetnek. Miképpen kell ennek ellene szegülnünk?

Az önmagunk nagyrabecsüléséből eredő gőg egy másik, nagyon káros bűnt hoz létre, tudniillik a vakmerőséget, mellyel megítéljük, lebecsüljük, megvetjük és megalázzuk felebarátainkat. Büszkeségünk, mely ezt a bűnt létrehozta, még tovább is szítja és táplálja. Minél nagyobb mértékben uralkodik bennünk és téveszt meg bennünket észrevétlenül a gőg, annál jobban fokozódik a vakmerőség is. A vakmerőség növekedésével pedig újból erősödik a gőg. Mert öntudatlanul is önmagunkat véljük emelni, amikor véleményünkkel másokat kisebbitünk, abban a hitben, hogy önmagunk távol állunk attól a hibától, amellyel mást vádolunk.

Amint az alattomos gonosz lélek észreveszi bennünk ezt a hajlandóságot, ugyancsak rajta van, hogy figyelmünket mások hibáira irányítsa és azokat lehetőleg nagyobbaknak mutassa, mint amilyenek valójában. Az ember pedig könnyelműségében nem ismeri fel, nem is sejt, mennyi fáradságot vesz magának a gonosz lélek, hogy ennek, vagy annak a felebarátunknak a vétkét, nagyobb híján, egészen jelentéktelen kis hibáját is belevesse tudatunkba.

De ha ellenséged ilyen ravasz és ennyire kész megrontásodra, légy te is élelmes csapdáinak a felfedezésében és kikerülésében. Amint szemed elé állítja felebarátod valamelyik hibáját, gyorsan fordítsd másfelé gondolataidat, s ha ennek ellenére mégis ítéletet akarna kierőszakolni belőled, ne hallgass rá. Gondold meg, hogy erre egyáltalán nincs jogod, de még ha volna is, akkor sem tudnál helyes ítéletet alkotni, mert hiszen szenvedélyeid elvakítanak és igen nagy a hajlandóságod arra, hogy elégséges ok nélkül rosszat gondolj másokról.

Hathatós eszköz e hajlandóság ellen, ha saját lelked hiányosságaival és gyarlóságaival foglalkozol. Így csakhamar belátod, hogy sokkal több dolgod akad magadban, saját hibáid körül, semhogy ráérnél és kedved lehetne mások hibáival törődni. S ha egyébként megfelelő módon foglalkozol az erénygyakorlatokkal, lelked szeme egyre megtisztul azoktól a rossz nedvektől, melyekből ennek a véteknek a mérge fejlődik.

Azt is jegyezd meg, hogyha valami rosszat gondolsz felebarátodról, akkor bizonyos, hogy ugyanannak a rossznak a gyökere benned is megvan. Mert amilyen a szív, olyan a kép is, melyet hasonló dolgokról alkot.

Ha tehát eszedbe jutna felebarátodat valami hibával vádolni, fordítsd felháborodásodat önmagad ellen és abban a tudatban, hogy magad sem vagy mentes ugyanattól a hibától, így támadj magadra: „Hogyan hordhatnám én nyomorult, aki ugyanebben és még sokkal súlyosabb hibákban vagyok vétkes, magasán a fejemet csak azért, hogy meglássam és elítéljem mások hibáit.”

Az így magad ellen fordított fegyver meggyógyítja sebeidet, míg ellenben, ha felebarátod ellen fordítod, akkor magadat sebesíted meg vele.

Ha felebarátod hibája világos és nyilvánvaló, részvétellel mentegesd őt, és gondold arra, hogy erények is rejtőznek benne. Isten bizonyára éppen azért engedte meg bukását, hogy ezzel megtartsa erényeit, vagyis, hogy saját gyarlóságából és megaláztatásából alázatosságot merítsen és kedvesebbé váljék Isten előtt. A Gondviselés bölcs tervei szerint vesztesége így nyereségre fordul.

Ha az elkövetett vétek nemcsak nyilvánvaló, hanem gonosz és megátalkodott szívre vall, idézd emlékezetedbe Isten rettenetes ítéleteit, és meglátod, hogy sokan, akik azelőtt nagy

gonosztevők voltak, a szentség magas fokára jutottak, míg mások, akik látszólag magasztos tökéletességet értek el, a legsajnálatosabb nyomorúságba süllyedtek.

Azért sokkal inkább félj és remegj önmagadért, mint másokért. Légy meggyőződve róla, hogy amikor jót gondolsz felebarátodról és jóindulattal viseltetel iránta, az a Szentlélek műve benned, ellenben minden megvetés, minden vakmerő ítélet és felebarátunk ellen irányuló minden elkeseredés saját gonoszságunkból és a gonosz lélek sugallatából származik. Valahányszor tehát fennakadnál valaki másnak a tökéletlenségén, ne nyugodj, és álmod ne engedj a szemedre addig, míg ki nem irtottad azt szívedből.

XLIII. fejezet.

Az ima

Ha, amint az eddigiekben kimutattuk, az önmagunk iránt való bizalmatlanság, az Istenbe vetett bizalom és a jónak a gyakorlása olyannyira szükségesek ehhez a lelki harchoz, még sokkal szükségesebb az ima, melyet a harchoz megkívánt eszközök között negyediknek említettünk. Mert az ima által nemcsak az előbbieket, hanem általában minden jót megnyerhetünk a mi Urunktól és Istenünktől. Az ima az a csatorna, melyen át az isteni jóság és szeretet forrásából fakadó kegyelmek lefolynak hozzánk. Az imádság útján mintegy Isten kezébe adjuk a fegyvert, hogy Ő küzdjön és győzzön értünk. Hogy azonban az imát hasznodra fordíthasd, jártasságot kell szerezned a következőkben:

Először, eleven, sohasem szűnő vágyódás égjen benned, hogy mindenben és mindennel Istent szolgálj, és pedig oly módon, ahogy abban Isten szent fölségének legnagyobb kedve telik. Ezt a vágyódást úgy ébreszted fel magadban, ha meggondolod, hogy Isten az Ő minden mértéket meghaladó, csodálatos tulajdonságaiért, jóságáért, bölcsességéért, szépségéért és egész végtelen tökéletességéért minden szolgálatra és a legmélyebb tiszteletre méltó; hogy harminchárom esztendő keserves fáradságát és kínlódását vette magára érte, hogy gonoszságtól és büntől elmérgesedett sebeidet meggyógyította, még pedig nem olajjal és borral, hanem szentséges ereiből, valamint ostorozással, tövisekkel és szögekkel szétroncsolt testéből folyó drága vérével. Vedd fontolóra mindezeket kívül, mit nyertünk mi Istennek e szenvedés-szolgálatával. Ez szerezte meg nekünk az uralmat önmagunk és gonosz ellenségünk fölött, s ez tett bennünket Isten gyermekeivé.

Másodszor, éljen benned eleven hit és szilárd bizalom, hogy Isten készségesen megadja neked mindazt, amire az Ő szolgálatához és a magad üdvösségére szükséged van. Ez a szent bizalom az az edény, melyet Isten irgalmassága megtölt kegyelmeinek a kincseivel. Minél nagyobb ez az edény és minél több fér belé, annál több kincs ömlik az imán keresztül ölnkbe.

De hogy is tagadhatná meg a változhatatlan, mindenható Isten tőlünk kegyelmeit, mikor Ő maga parancsolta meg, hogy kérjük azokat tőle és mikor még Szentlelkét is megígérte, ha bizalommal és kitartással könyörgünk érte.

Harmadszor, azzal a szándékkal fogj imádságodhoz, hogy csak azt akard, amit Isten akar, nem pedig, amit te magad akarsz; vagyis azért imádkozz, mert Isten így akarja, és csak az esetben kívánd imád meghallgatását, ha az Isten akarata is. Más szóval, ne az legyen szándékod, hogy Isten akaratát a magadéhoz hajlítsd, hanem az, hogy a magadét Istenével egyesítsd. Mert a te önszeretettől megmémelyezett és megromlott akaratod könnyen téved és nem is tudja, mit kér. Az isteni akarat viszont, kimondhatatlan jóságával egyesülve, sohasem tévedhet. Azért Isten akarata a szabály, melyhez minden más akaratnak igazodnia, melyet minden más akaratnak követnie és engedelmisségben szolgálnia kell.

Ez okból csak Isten tetszésével megegyező dolgokat kérjünk. Ha kétségünk volna aziránt, vajon bizonyos dolog megfelel-e ennek a követelménynek, akkor azt csak azzal a föltétellel kívánjuk és kérjük, ha Isten akarja, hogy megkapjuk. Azokat a dolgokat pedig, melyekről biztosan tudjuk, hogy Isten kedvére valók, amilyenek például az erények, inkább azzal a szándékkal kérjük, hogy általuk Istennek szolgáljunk és neki engedelmeskedjünk, semmint valami más célból, vagy egyéb akár lelki okból is.

Negyedszer, cselekedeteid kéreődhez illőek legyenek, imádság után pedig azon igyekezz, hogy a kívánt kegyelmek és erények befogadására alkalmassá válj. Mert az ima gyakorlatának annyira egybe kell kapcsolódnia az önmegtagadás gyakorlatával, hogy e kettőnek mintegy állandó körfutásban kell egymást követnie. Valóságos istenkísértés volna olyan erényért könyörögni, melynek megszerzésén magunk semmit sem dolgoztunk.

Ötödször, kérésed előtt adj hálát a már vett jótéteményekért, amit ilyenformán tehetsz: „Istenem, aki pusztán jóságodból teremtettél és megváltottál, s aki számtalanszor kiszabadítottál ellenségeim kezéből, jöjj most is segítségemre, s bárha sokszor fellázadtam ellened és hálátlan voltam irántad, ne tagadd meg tőlem, amiért most hozzád esedezem.”

Ha bizonyos meghatározott erényért imádkozol, s éppen akkor valami nagyon megkeseríti számodra annak gyakorlását, el ne felejts külön köszönetet mondani ezért az üdvös alkalomért. Mert ez nem csekély kegyelem Istentől.

Hatodszor, miután az ima minden erejét és hatásosságát Isten különös jóságából és könyörületességéből, egyszülött Fiának élete és halála által szerzett érdemeiből, továbbá abból az isteni ígéretből nyeri, hogy meghallgat bennünket, ezért kérésedet a következő, vagy hasonló szavakkal végezd: „Add meg nekem ezt a kegyelmet Uram, a te véghetetlen irgalmasságodból. A te szentséges Fiad érdemei eszközöljék ki számomra a kért kegyelmet. Emlékezzél meg Uram ígéretéről és hallgasd meg könyörgésemet.”

Használd fel kegyelmek kieszközlésére a Boldogságos Szent Szűznek és a szenteknek a közbenjárását is. Ők érdemeik által sokat tehetnek érted, mert miután életükben megadták a Legfőbbesebbeknek kijáró tiszteletet, most nagy kegyben állnak Istennél.

Hetedszer, múlhatatlanul szükséges, hogy kitartó légy az imádságban. Mert az alázatosság mindent legyőz. Ha az evangéliumi özvegy kitartó és állhatatos könyörgése meg tudta lágyítani a rosszindulatú bíró szívét, mennyivel inkább meghatják esedezéseink azt a Szívet, melyben a jóság teljessége lakozik.

Azért, ha Isten talán késlekednék is kérésed meghallgatásával, sőt már-már úgy látszanék, mintha nem is akarna meghallgatni, te azért folytasd rendületlenül imádságodat és szilárd bizalommal reménykedj segítségében. Mert a kegyelmek osztogatására szolgáló eszközök nemcsak sohasem fogyatkoznak meg nála, hanem mindig végtelen mennyiségben állanak rendelkezésére. Ha tehát te minden tekintetben megtetted a magadét, bizonyosra veheted, hogy megkapod, amit kérsz, vagy esetleg valami mást, ami hasznosabb számodra, sőt az is lehet, hogy mindkettőt egyszerre.

Minél inkább úgy érzed, mintha Isten elutasítaná kérésedet, annál mélyebben alázkodj meg önmagad előtt, de méltatlanságod tudatában azért el ne fordítsd tekintetedet az isteni jóságról, hanem inkább ébressz magadban egyre nagyobb bizalmat iránta.

Ha bizalmadat így elevenen és erőteljesen ébren tartod, annál kedvesebb lesz Isten előtt, minél erősebb ostromot kellett kiállania.

Végül, folytonosan adj hálát Istennek és ismerd el jóságát, bölcsességét és szeretetét akkor is, ha elutasítja kérésedet, éppen úgy, mintha teljesítette volna. Bármilyen történjék is, vedd alá magadat változatlan megnyugvással és alázatossággal az isteni Gondviselésnek.

XLIV. fejezet.

Mi a benső ima?

A benső ima a lélek fölemelkedése Istenhez, annak a kifejezett, vagy hallgatólagos kérésével, amit az ember kíván. A kifejezett kérés abból áll, hogy a lélek szavakba önti kívánságát ilyen, vagy ehhez hasonló módon: „Én jószágos Istenem, add meg nekem ezt a kegyelmet szent neved tiszteletére.” – Vagy így: „Uram, azt hiszem, megnyeri tetszésedet és dicsőségedre szolgál, ha ezért a kegyelemért esedezem hozzád, teljesítsd tehát bennem isteni akaratodat.” Ha ellenség támadna rád, így imádkozzál: „Istenem, siess segítségemre, hogy meg ne adjam magamat ellenségeimnek.” „Istenem, támaszom és erősségem, jöjj gyorsan segítségemre, hogy el ne essem.”

Ha a küzdelem tovább tart, te is folytasd könnyörgéseidet, s fejts ki erőteljes ellenállást támadóddal szemben. Mikor pedig véget ért a küzdelem, fordulj ismét az Úrhoz, mutasd meg neki ellenfeledet és saját gyöngeséged beismerésében így szólj hozzá: „Íme Uram, a te jószágos kezed alkotása, akit véreddel megvásároltál. Íme, ez pedig ellenséged, aki el akarja őt tőled szakítani, hogy azután megfojthassa. Hozzád menekülök Uram, egyedül beléd helyezem minden bizalmamat, mert Te mindenható és jószágos vagy. Te látod gyöngeségemet és tudod, hogy segítségem nélkül milyen könnyen odadobnám magam prédájául. Segíts hát egyetlen reménységem, lelkem erőssége!”

A hallgatólagos kérésnél nem öntjük szavakba kívánságunkat, hanem egy-egy gondolattal Istenhez emelve szívünket, elé terjesztjük szükségünket. Így pl. ha Isten jelenlétébe helyezkedve beismered, mennyire képtelen vagy arra, hogy a rosszat kerüljed, és a jót cselekedjed, s ég benned a vágy Isten hűséges szolgálatára és ezzel a vágyódással eltelve ráfüggeszted tekintetedet és alázatosan, bizalommal várod segítségét, ez az imádság már magában foglalja azt a kérést is, amelyre szükséged van. Minél világosabb és őszintébb tehetetlenséged beismerése, minél bensőségesebb a vágyódásod az Ő szolgálatára, s minél elevenebb a bizalmaid, annál hathatósabb ez a hallgatag imádság.

Van ennek a hallgatólagos imádságnak még egy rövidebb módja is. Egy Istenre vetett egyszerű pillantás az egész, azzal az óhajtással, hogy segítsen rajtunk. Ez a pillantás nem egyéb, mint hallgatólagos, szóvalan emlékeztetés és megújított kérés valami olyan kegyelemért, amiért már valamikor előbb könyörögtünk. Igyekezz az imádságnak ezt a módját megtanulni és állandóan használni. Meglátod, hogy ez a mindig és mindenütt kezed ügyébe eső és könnyen megragadható fegyver milyen értékesnek bizonyul és mennyi hasznát látod.

XLV. fejezet.

Az elmélkedő imádság

Ha bizonyos ideig, pl. egy fél, vagy egy egész óráig, sőt talán még tovább akarsz imádkozni, fűzz imádságodhoz elmélkedést az Úr Jézus életéről és szenvedéséről és alkalmazd az isteni Megváltó cselekedeteit arra az erényre, amelynek a megszerzésére törekszel.

Így pl. ha a türelem erényének a kegyelmét akarod megnyerni, végy elmélkedésed tárgyául néhány pontot az ostromzás titkából. Képzeld magad elé 1) amint a törvényszolgák, Pilátus parancsára, a nép kiáltozása és gúnyolódása közepette a Megváltót a megostoroztatás helyére hurcolták, 2) amint a kegyetlen hóhérszolgák dühös sietséggel letépték ruháit és tiszta, szent testét mezítelenül odaállították, 3) amint ártatlan kezeit kemény kötelekkel összekötözték és az oszlophoz szorították, 4) amint az ostromzás szétszaggatta és összemarcangolta szent testét, úgyhogy isteni vére patakokban ömlött alá a földre, 5) amint a mindig ugyanarra a helyre hulló ostorcsapások egyre mélyebbre hasították sebeit.

Ha így, a türelem erényének megszerzése végett fölállítottad elmélkedésed pontjait, akkor igyekezz belső érzékeiddel minél élénkebben átérezni azokat a keserves szenvedéseket és kínokat, melyeket szeretetreméltó Üdvözítő egész testében és testének minden részében kiállott.

Térj át azután elmélkedésedben legszentebb lelkére, és minden figyelmedet oda irányítva nézd azt a türelmet és szelídséget, mellyel ezt a mérhetetlen szenvedést elviselte, s azt a kielégíthetetlen vágyakozást, hogy mennyei Atyja dicsőségére és a mi üdvösségünkre még nagyobb és még kegyetlenebb gyötrelmeket szenvedhessen.

Fontold meg, milyen forró vágyal kívánja, hogy megoszad vele szenvedéseidet; nézd, milyen hévvel könyörög az Atyához, méltasson téged arra a kegyelemre, hogy keresztedet, mely most válladat nyomja, és minden egyéb nehézségedet béketűréssel viseld.

Erősítsd meg akaratod ismételt felbuzdulásaival elhatározásodat, hogy mindent türelemmel szándékozol elviselni. Majd emeld szívedet a magasba, és adj hálát Istennek, amiért irántunk való szeretetből egyszülött Fiát e világra küldte, csak azért, hogy ennyi keserves kínt elszenvedhessen és érted könyörögghessen. Szent Fiának cselekedetei és könyörgései által kérd, részesítsen kegyelmében és adja meg neked a türelem erényét.

XLVI. fejezet.

Az elmélkedő imádságnak másik módja

Még másik módja is van az elmélkedő imádságnak. Miután figyelmesen elmélkedtél az isteni Megváltó szenvedéseiről, és lelkedben szemlélted azt a készséget, amellyel elviselte azokat, térj át szenvedéseinek és türelmének meggondolásáról két más elmélkedésre.

Vedd fontolóra, először, Megváltód végtelen érdemét, majd pedig a mennyei Atya meglegedését szenvedő Fiának tökéletes engedelmissége láttára.

Ajándl föl mindkettőt a te legfőnségesebb Uradnak, és erejük által könyörögj a kívánt kegyelemért. Ezt a gyakorlatot nemcsak az Úr Jézus szenvedésének a titkainál alkalmazhatod, hanem az egyes titkokban előforduló minden egyes külső, vagy belső cselekedetnek külön megfontolásánál is.

XLVII. fejezet.

Az imádság módja a boldogságos Szent Szűz közvetítése útján

Fenti ima- és elmélkedési módokon kívül van még egy másik is, mely a boldogságos Szűz Mária közvetítésével történik. Ennél az imádságnál lelkünket először a mennyei Atyához, majd megváltó Jézusunkhoz és végül az Ő dicsőséges édesanyjához, Máriához emeljük.

Az Atyaistenhez fordulva, a következő két dolgot vedd fontolóra: először azt az örömet, amelyet öröktől fogva érzett, mikor Szűz Máriában, legtökéletesebb földi teremtményében saját képmását szemlélve gyönyörködött, még mielőtt életre hívta volna őt.

Ezen az első ponton a következő módon elmélkedj. Emelkedj lélekben minden idő és minden teremtmény fölé, hatolj be az örökkévalóság végtelen mélységébe, egészen Isten Lelkéig, s szemléld ott azt a kimondhatatlan gyönyörűséget, melyet abban a lényben talált, akit egyszülött Fia anyjául választott. Istennek e gyönyörködésére és örömeire hivatkozva kérd Őt, adja meg neked a szükséges kegyelmet és erőt ahhoz, hogy győzelmet arathass ellenségeiden, különösképpen azon, amelyik ellen éppen akkor harcolsz.

Állítsd ezután szemed elé azokat a nagy és fölséges erényeket, s cselekedeteket, melyeket a legtisztább Szűzanya élete folyamán gyakorolt, s ajánld föl azokat együttesen, majd külön-külön Istennek, és esedezz hozzá, hogy érdemeik által adja meg neked végtelen jóságában mindazt, amire szükséged van.

Elmélkedésed következő részében fordulj Isten Fiához, Jézus Krisztushoz, idézd emlékezetébe azt az időt, amikor Mária kilenc hónapon át hordozta Őt szűzi méhében, mikor világra hozása után mélységes tisztelettel imádta, igaz Istennek, igaz Embernek, Fiának és Teremtőjének ismerte el; juttasd eszébe, milyen fájdalommal látta azt a nyomorúságot és szegénységet, mely körülvette Őt; mint vette karjaiba, milyen túláradozó gyöngédséggel csókolta meg és hogyan táplálta keblén, s végül emlékeztess arra a sok fáradozásra és fájdalomra, melyet életében, majd keserves kínszenvedése és halála idején miatta túrt és szenvedett el. Állítsd mindezt a sok érdemet oly élénken az isteni Fiú szeme elé, hogy ez a hatalmas visszaemlékezés mintegy édes erőszakkal kényszerítse Őt imád meghallgatására.

Végezetül a Boldogságos Szűzhöz fordulva emlékeztess őt arra, hogy Isten öröktől fogva a kegyelem és a könyörületesség Anyjául, a mi közbenjárónkul választotta ki őt, és hogy éppen ezért, szent Fia után, nincs biztosabb és hatalmasabb menedékünk nála. Juttasd eszébe azt az imába foglalt és oly sok csodával megerősített tényt, hogy még sohasem lehetett hallani, hogy valaki, aki hozzá folyamodott és segítségéért esedezett, meghallgatás nélkül maradt volna. Végül idézd fel emlékezetében azokat a szenvedéseket, melyeket egyszülött Fia értünk, a mi üdvösségünkért viselt el, s kérd, eszközölje ki Nála, hogy mindezek a szenvedések, az Ő dicsőségére és meglelégedésére, meghozzák bennünk áldozatának gyümölcsét.

XLVIII. fejezet.

Néhány gondolat, buzdításul a Szent Szűz iránt való bizalomra

Hogy minden szükségedben kellő bizalommal menekülj Szűz Mária oltalmába, vedd fontolóra a következőket.

Először: Tapasztalásból tudjuk, hogy ha valamely edényben balzsam, vagy más drága folyadék volt, az megőrzi kellemes illatát akkor is, mikor tartalma kifogyott, és pedig annál erősebben, minél tovább állt benne az illatos anyag, legerősebben pedig akkor, ha maradt benne valami. Hasonlóképpen az, aki tűz közelében állt, sokáig érzi a meleget még akkor is, mikor a tűz mellől már eltávozott. De bármily erős legyen is az illat, vagy a tűz heve, idővel mégis elmúlik mind a kettő.

De a szeretetnek micsoda tüze, s a könyörületnek és jóságnak milyen illata járhatta át és tölthette be a Boldogságos Szűz lényét? Hiszen kilenc hónapig szűzi méhében hordozta s keblében és szeretetében továbbra is folytonosan hordozza Isten Fiát, aki maga a kifogyhatatlan szeretet, könyörületesség és jóság.

Mint ahogy tehát lehetetlen, hogy valaki erős tűzhöz közeledjék, és föl ne melegedjék, éppúgy lehetetlen az is, hogy a szükségben szenvedő, aki a szeretetnek, könyörületnek és jóságnak ahhoz a hatalmas tüzéhez közeledik, mely állandóan ég a Szent Szűz szívében, segítség, vigasztalás és kegyelem nélkül távozhatnék onnan. És pedig annál erősebb és bőségesebb ez a segítség, minél gyakrabban és minél nagyobb bizalommal közeledik hozzá.

Másodszor: Teremtett lény annyira még nem szerette az Úr Jézust és akaratát, még senki sem egyesítette annyira az isteni Megváltó akaratával, mint a legszentebb Szűzanya.

Ha tehát maga Isten Fia, aki egész életét és önmagát föláldozta értünk, bűnösökért, anyánkul és szószólónkul rendelte saját édesanyját, hogy volna lehetséges, hogy ez a mi anyánk és szószólónk valaha elhagyna bennünket, és ebben az egy dologban ellenkeznék Fia akaratával?

Menekülj ezért minden szükségedben bizalommal a szentséges Szűzanyához, mert ez a bizalom az áldásnak bőséges forrása. Nála mindig biztos oltalmat találsz, s belőle a kegyelemnek és könyörületnek kiapadhatatlan teljessége árad reád.

XLIX. fejezet.

Az imádság és elmélkedés módja az angyalok és üdvözültek közbenjárásával

Ha imádságaidnál az angyalok és szentek segítségét is igénybe akarod venni, kétféle módon járhatsz el.

Az első abban áll, hogy lélekben a mennyei Atyához járulva, elébe tárod azt a sok szeretetet, tiszteletet és dicsőítést, melyben a mennyország összes lakói szünet nélkül részesítik Őt, valamint azokat a szenvedéseket és fádalmakat, melyeket a szentek földi életükben, iránta való szeretetből elviseltek, s ezekre támaszkodva kéred Isten szent fölségétől mindazt, amire szükséged van.

A második mód az, hogy ezekhez a megdicsőült lelkekhez folyamodol, akik nemcsak mindenk fölött óhajtják, hogy elérd a tökéletességet, de Isten iránt való szeretetük önzetlenségében kívánva kívánják, bár az övéknél nagyobb tökéletességet érhetnél el, Isten méltóbb dicsőítésére. Kérd segítségüket bűnös hajlamaid és a gonosz lélek ellen, s oltalmukat haláloed órájára.

Állítsd lelki szemed elé azokat a rendkívüli kegyelmeket, melyeket ezek a megdicsőült lelkek kaptak a legfölségesebb Úristentől, s ébressz magadban forró szeretetet és nagy örömet ezeknek az adományoknak szépsége és gazdagsága fölött, úgy, mintha te magad részesültél volna bennük. Sőt, ha lehetséges, örvendezz azon, hogy nem te kaptad a kegyelmeknek ezt a sok kincsét, hanem ők, mert Isten akarata volt, hogy így történjék, dicsértessék és dicsőíttessék hát érte az Ő bölcsessége.

Hogy ezeket a gyakorlatokat könnyebben és bizonyos rendben végezhesd, oszd be a dicsőültek seregét a hét különböző napjaira, így: vasárnap az angyalok kilenc karához folyamodj, hétfőn keresztelő Szent Jánoshoz, kedden a pátriárkákhöz és prófétákhoz, szerdán az apostolokhoz, csütörtökön a vértanúkhöz, pénteken a püspökökhöz és egyéb hitvallókhöz, szombaton a szüzekhez és a többi szent asszonyokhoz.

Egyetlen napot se mulassz el azonban anélkül, hogy a boldogságos Szűz Máriának, az összes szentek királynéjának, továbbá őrzőangyalodnak, Szent Mihály arkangyalnak és védőszenteknek a segítségét ki ne kérjed. Arra is kérd naponta a Szent Szüzet, isteni Fiát és a mennyei Atyát, állítsák melléd különös oltalmazódul és szószólódul Szent Józsefet, a Szent Szűz jegyesét, s az Úr Jézus nevelő atyját, fordulj azután magához a szenthez, és kérd, hogy vegyen pártfogásába. Ez a dicsőségteljes védőszent már igen sok és nagy kegyelmet eszközölt ki azok számára, akik őt tisztelik, s nem csupán lelkiekben, de e földi élet egyéb nehézségeiben is megsegítette a hozzá folyamodókat. Különösképpen támogatja a jámbor lelkeket az ima és elmélkedés útján. Nem is csodálhatjuk, hogy Szent József közbenjárása ilyen kedves Isten előtt, mert hiszen, ha már a többi szenteket, akik életükben méltóképpen dicsőítették és engedelmeskedtek Neki, annyira megbecsüli, mennyivel nagyobb a súlya a legboldogabb és legalázatosabb szent könyörgéseinek, akit Ő maga is annyira tisztelt e földön, hogy alárendelte magát és fiúi engedelmisséggel akart szolgálni neki.

L. fejezet.

Elmélkedés Jézus Krisztus kínszenvedéséről és az ebből fakadó érzelmek

Mindaz, amit föntebb elmondtunk az Úr Jézus szenvedéseiről, arra szolgál, hogy annak segítségével, ima és elmélkedés útján kegyelmeket kérjünk. Most pedig azzal foglalkozunk, hogyan használhatjuk fel azokat különböző jámbor indulatok felgerjesztésére.

Ha pl. elmélkedésed tárgyául a keresztfeszítést választod, ennél a titoknál többek közt a következő pontokat fontolhatod meg.

Elmélkedj 1) arról, milyen vad kegyetlenséggel ragadták meg a poroszlók a Kálvária hegyén édes Üdvözítőnket, milyen bősziült dühvel tépték le összeroncsolt testéről vérző sebeihez ragadt ruháit, 2) mint szakították le, s nyomták ismét vissza szent fejére a töviskoronát, új sebeket vágva, 3) hogyan szögezték borzalmas kalapácsütésekkel a keresztre, 4) hogy amikor szent végtagjai nem érték el a fán előre kifúrt lyukakat, mint nyújtották ki és feszítették szét kezeit és lábait annyira, hogy csontjai kifordultak helyükből és kidülledtek, 5) mint tágitotta ki a minden támasz nélkül, csupán csak szegeken függő test súlya a sebeket, irtózatot okozva.

Ha ezeknek vagy más hasonló pontoknak a megfontolása útján a szeretet érzelmét akarod fölébreszteni magadban, úgy igyekezz fölismereni bennük az Úristen végtelen jóságát és szeretetét, mely arra indította, hogy érted ennyi szenvedést vegyen magára. Mert ezzel a fölismeréssel együtt növekszik benned az iránta való szeretet is. Sőt ugyanennek a fölismerésnek a nyomán szomorúság és bánat is ébred benned, amiért Istenedet, aki bűneidért ennyit szenvedett, annyiszor és olyan hálátlanul megbántottad.

A reménység fölkeltése céljából gondold meg, hogy mikor a te jóságos Istened ezt a szenvedést vállalta magára, azzal semmi más célja nem volt, csak az, hogy a bűnt kiirtsa és téged a gonosz lélek karmaiból kiszabadítsa, így akarta ismét visszaszerezni számodra a mennyei Atya jóindulatát és kegyelmét, s így akart bizalmat ébreszteni benned, hogy minden szükségedben bátran menekülj hozzá.

Ha az Üdvözítő szenvedéseinek ilyen megfontolása után annak gyümölcseit is tekintetbe veszed, ha mérlegeled, hogy szenvedései elveszik a világ bűneit, megengesztelik az Atyaisten haragját, porba kényszerítik a sötétség fejedelmét, legyőzik a halált, és az égben újból benépesítik a bukott angyalok helyét, úgy szomorúságod öröme fordul, és ez az öröm még inkább fokozódik, ha arra a dicsőségre gondolsz, melyet a megváltás a legszentebb Szentháromságnak és a Boldogságos Szűz Máriával élén, az egész dicsőséges és harcoló anyaszentegyháznak szerzett.

Hogy magadat bűneid utálatára indítsd, irányítsd elmélkedésed minden pontját erre az egyetlen célra, mintha az Úr csak azért szenvedett volna, hogy ezzel téged bűneid utálatára indítson, s kiváltképpen meggyűlöltesse veled azt a bűnt, amelyik legerősebben tart hatalmában, és amelyik legvisszatetszőbb a mennyei Jóság előtt.

Ha a csodálat érzelmét akarod magadban fölkeltetni, gondold meg, hogy nincs nagyobb és csodálatosabb dolog a világon, mint azt látni, hogy a világ Teremtője, aki mindennek életet adott, teremtményei által halálra üldöztek, legmagasztosabb Fölsége szinte semmivé aláztatik, hogy az Igazságosság elítéltetik, az isteni Szépség megszégyenítetik és a mennyei Atya végtelen szeretete gyűlöletben részesül; látni, mint adatik át az elérhetetlen belső Világosság a sötétség hatalmának, mint válik az örök Dicsőség és Boldogság az emberiség szégyenévé és mint alacsonyítatik le a legnagyobb nyomorúság mélységéig.

Ha igazi részvétre akarsz gyulladni az Üdvözítő szenvedései iránt, ne csak külső testi szenvedéseivel foglalkozz, hanem hatolj be lélekben azokba a hasonlíthatatlanul nagyobb kínokba, melyeket lelkében szenvedett. S ha már az előbbiek is száalomra indítottak és megszorítottak, mennyivel mélyebben kell ezeknek szívedbe hasítaniuk.

Krisztus lelke akkor éppúgy látta Isten lényegét, mint ahogy most látja a mennyben; fölismerte, hogy minden mértéket meghaladó módon érdemes a tiszteletre és szolgálatra, s lelke mélyéből kívánta, bárha minden teremtmény teljes erejéből sietne tiszteletére és szolgálatára. Mikor ehelyett azt látta, hogy ezt a legfölségesebb Lényt a világ számtalan vétekkel és a legalávalóbb gonosztettekkel sérti és fosztja meg a Neki járó tisztelettől, szívét kimondhatatlan fájdalom járta át. Olyan nagy és mérhetetlen volt ez a fájdalom, amilyen nagy és mérhetetlen benne a szeretet mennyei Atyja iránt és a vágyódás, hogy mindenki tisztelje és szeresse Őt. S mint ahogy senki sem képes felfogni ennek a szeretetnek és vágyódásnak a nagyságát, éppúgy nem képzelheti el senki a megfeszített Üdvözítő lelkének végtelen keserűségét és szomorúságát sem.

Mivel, továbbá, kimondhatatlan szeretetébe foglalt minden teremtményt, ezzel a szeretettel arányos fájdalmat érzett bűneik fölött is, melyekkel Tőle elszakadnak. Látta, hogy minden egyes halálos bűn, amelyet valaha elkövettek, vagy el fognak követni, annyi, a szeretet erős szálaival isteni Szívéhez fűzött emberszívet szakít el Tőle, ahányan azt a bűnt elkövették, vagy a jövőben elkövetik. Ez az elszakadás sokkal nagyobb fájdalmat okozott Neki, mint testének szétszaggatása. Mert a lélek, mint tiszta szellem, sokkal tökéletesebb a testnél, s így sokkal érzékenyebb is a fájdalom iránt. De a teremtményekért elszenvedett fájdalmak legnagyobbika és legkeserűbbike az volt, amelyet az elkárhozottak fölött érzett, mert azok soha többé nem egyesülhetnek Vele, és örök szenvedést kell elviselniük.

Ha ennyi fájdalom láttára szíved részvétre indult az édes Üdvözítő iránt, menj elmélkedésedben még tovább, és akkor meglátod, hogy a Megváltó nemcsak az elkövetett bűnökért szenvedte el ezeket a rettenetes gyötrelmeket, hanem azokért is, amelyek sohasem követték el. Mert kétségtelen, hogy drága vére kiontásával nemcsak az elkövetett vétkeket akarta kiengesztelni, hanem minden egyéb, még el nem követett, de lehetséges bűntől meg akart óvni bennünket.

Az elmondottakon kívül találhatsz bőven, még más elmélkedéseket, melyek részvétre indítanak az Úr Jézus szenvedései iránt. Mert nem volt és nem lesz soha teremtett lényben olyan fájdalom, amelyet az Üdvözítő át nem érzett volna. Az emberiség minden szenvedése, az összes sértések, kísértések, megszegyenítések, önsanyargatások, aggodalmak és keserőségek jobban kínozták az Úr Jézus lelkét, mint azokat a lelkeket, melyeknek mindezt valóban el kell viselniük. Ő ismerte mindegyikünknek minden fájdalmát, a kicsinyeket éppúgy, mint a nagyokat, a testieket éppúgy, mint a lelkieket, még a legcsekélyebb fejfájást vagy túsúrást sem véve ki. Mérhetetlen szeretetében mindent át akart szenvedni velünk, és szívébe akarta vésni minden fájdalmunkat.

Ki tudná elképzelni ezek után, milyen mélyen sebezheték meg szívét kimondhatatlanul szeretett édesanyjának fájdalmai? Mert a fájdalomnak mindmegannyi, különféle módját átszenvedte isteni Fiával az Istenanya is. Ha ez a fájdalom nem is érte el az Üdvözítőét, mégis rendkívül kemény és keserves volt. És az Anya fájdalmai felújították a szeretett Fiú lelki sebeit, szívét mintegy tüzes nyíl járta át, annyira, hogy egy jámbor lélek pokolnak nevezte ezt a szívet, melynek megszámlálhatatlan, s általunk csak igen kis részben ismert kínjait az Üdvözítő önként vette magára, pokolnak, melyben az Úr Jézus mérhetetlen szeretete az örökké tartó tűz.

Ha pedig, keresztény lélek, a mi megfeszített Urunk és Üdvözítőnk szenvedéseinek okát keresed, nem találsz mást, mint a bűnt.

Amiből világosan következik, hogy az igazi részvét és a legfőbb hálaadás, melyet tőlünk kíván, s amellyel tartozunk Neki, abban áll, hogy bűneinket tisztán iránta való szeretetből megbánjuk, a bűnt mindenekfelett gyűlöljük, s ellenségeink és gonosz hajlandóságaink ellen

bátran harcoljunk, vagyis más szóval, a régi embert és annak minden cselekedetét levetkőzzük, s lelkünket keresztény erényekkel ékesítsük.

LI. fejezet.

A megfeszített Üdvözítőről való elmélkedés gyümölcsei és Krisztus erényeinek követése

A megfeszített Megváltóról való elmélkedésből igen sok hasznot meríthetsz. Mindenekelőtt azt, hogy nemcsak elkövetett bűneid fölött bánkódol, hanem afölött is, hogy még mindig vannak benned olyan rendetlen szenvedélyek, amelyek hozzájárultak a Megváltó keresztrefeszítéséhez. Másodsor, hogy arra kéred, bocsássa meg bűneidet, s adja kegyelmét a tökéletes önmegvetéshez és ahhoz, hogy többé soha meg ne bántsod Őt, hanem keserves szenvedéseinek viszonzásaképp ezentúl teljesen szeretetének és szolgálatának élj, ami lehetetlen önmagad szent megvetése nélkül. A harmadik, hogy komolyan igyekszel a legcsekélyebb gonosz hajlandóságot is kiirtani szívedből. A negyedik, hogy teljes erődből törekszel a Megváltó erényeinek követésére. Mert hiszen Ő nemcsak azért szenvedett, hogy eleget tegyen bűneinkért, hanem azért is, hogy példát adjon nekünk nyomdokainak követésére.

Az e célra szolgáló elmélkedés módja a következő. Ha pl. a türelem erényének a gyakorlásában akarod Krisztus Urunkat követni, akkor vedd fontolóra,

- 1) mit tett, hogyan viselkedett a szenvedő Megváltó lelke Isten iránt,
- 2) mit tett, és miképpen viselkedett Isten a Megváltó lelkével szemben,
- 3) mit tesz, és hogyan viselkedik Krisztus lelke saját lelkével és legszentebb testével szemben,
- 4) mit tesz Krisztus velünk szemben, és
- 5) mit kell tennünk nekünk vele szemben.

Elmélkedj tehát először arról, amint Krisztus lelke, teljesen Istenre irányulva, bámulattal szemléli azt a végtelen, megfoghatatlan nagyságot, melyhez viszonyítva az összes teremtett dolgok úgyszólván semmivé válnak, s látja, amint ez az isteni Nagyság, bár változatlanul megmarad dicsőségében, alárendeli magát az embernek, akitől pedig csak hálátlanságban, megbántásban és a legdurvább elbánásban részesül. Krisztus lelke imádja ezt az isteni Nagyságot, hálával és tökéletes odaadással ajánlja föl magát neki.

Vedd fontolóra másodsor, mit tesz Isten Krisztus lelkével. Ő akarja, hogy értünk elviselje az arcucsapásokat, a leköpdösést, az átkozódásokat, az ostorcsapásokat, a töviseket és a keresztet. Ő maga küldi, biztatja, mikor tudtára adja, hogy megaláztatásában és gyötrelmes szenvedésekkel való elhalmoztatásában kedve telik.

Harmadszor azt figyeld meg, mit tesz Krisztus lelke. Tudásának, fölismerésének világosságában látja, milyen nagy Istennek ez a tetszése, melyet Ő olyan határtalanul és mélységesen szeret, egyrészt azért, mert Isten minden mértéket meghaladó szeretetre érdemes, másrészt, mert mérhetetlen hálával tartozik Neki. Azért, mikor az Atya felszólítja Őt, hogy irántunk való szeretetből példát adva nekünk, vállalja a szenvedést, Ő örömmel és boldog készséggel engedelmeskedik akaratának. Ki volna képes szavakba önteni ennek a legtisztább és legszeretőbb léleknek mélységes vágyódását a szenvedés után? Egyre más és más alkalmakat keres a szenvedésre, s amikor nem talál többet, odadobja magát és legszentebb testét zsákmányul az ember gonoszságának, sőt magának a sátánnak is, hogy szégyennel és fájdalommal borítsa el.

Negyedszer pedig nézd a te Jézusodat, amint szeretetteljes tekintetét feléd fordítja, és így szól hozzád: „Nézd, milyen állapotba juttattak engem akaratod tökéletlenségei azzal, hogy a legcsekélyebb dologban sem vagy hajlandó erőszakot venni magadon. Nézd, milyen örömmel és készséggel szenvedek, irántad való szeretetből, s azért, hogy példát adjak neked a türelemre. Nagy szenvedéseimre kérlek, viseld el ezt, és ha kedvemben akarsz járni, minden más keresztet

is, s engedd át magadat teljesen és készségesen üldözőidnek, akiket én küldök hozzád. Viseld el béketűrőssel, bármily kegyetlenül bántalmaznának is, akár becsületedben, akár testedben. Ó, ha tudnád, milyen nagy örömet szerzel nekem a türelmeddel! De hiszen ezt könnyen elképzelheted, csak sebeimre kell nézned, melyeket drága gyöngyökként kerestem és szedtem össze, azért, hogy szegény lelkedet, mely saját életemnél is drágább nekem, értékes erényekkel ékesíthessem. És ha én, irántad való szeretetből ilyen sorsra jutottam, hogyan vonakodhatnál attól, hogy te is vállalj valami csekély kis szenvedést azért, hogy szívemet megörvendeztesd és enyhítsd a fájdalmat, melyet türelmetlenségeddel nekem okoztál? Mert a te türelmetlenséged jobban megszorított, mint a szenvedéseim.”

Ötödször fontold meg, ki az, aki így beszél hozzád. Ismerd fel, hogy maga Jézus Krisztus az, a dicsőség Királya, igaz Isten és igaz Ember. Elmélkedj kínjainak és megaláztatásainak nagysága fölött, mely a világ legnagyobb gonosztevőjének is sok lett volna. És lásd, Megváltód ennyi szenvedés közepette is nemcsak rendíthetetlen és csodálatos a türelmében, hanem még örvendezik is, mintha, csak kínszenvedésének a napja, a győzelem napja volna a számára. És mint ahogy néhány vízcsepp, oltás helyett, még nagyobb lángra lobbantja a tüzet, éppúgy, fájdalmának növekedésével, miután szeretete azokat még mindig kevésnek látta, egyre jobban fokozódott öröme és vágyódása a szenvedés után.

Gondold meg azt is, hogy szerető Megváltód mindezt nem kényszerűségből, sem pedig saját érdekében és hasznára szenvedte és cselekedte, hanem, amint Ő maga mondta neked, csupán csak irántad való szeretetből és azzal a szándékkal, hogy példája nyomán a türelem erényében gyakorold magad. Hatolj be azért a lehető legmélyebben szent szándékaiba, és gyakorold kedve szerint ezt az erényt, fölkelte magadban a kívánságot, hogy ne csak megadással és megnyugvással, hanem örömmel hordd a válladra rakott keresztet és minden más terhet, hogy így Megváltód nyomdokaiba lépj és kedvében járj.

Képzeld el azt a sok megaláztatást és keserűséget, mely Őt szenvedései közben érte, s nézd azt a kitartást, mellyel mindezt eltűrte érted, és azután szégyenkezz saját gyöngeséged fölött; mert hiszen a te szenvedéseid nem is szenvedések az Övéihez képest, és a te türelmed még csak árnyéka sem az Ő türelmének. Semmitől se félj annyira, mint attól a vonakodástól, mely el akarná utasítani a Krisztusért viselt szenvedést. Remegve őrizd szívedet, nehogy a legparányibb ilyen gondolat is befészkelje magát oda.

Maga a megfeszített Üdvözítő az a könyv, melyet keresztény lélek, kezébe adok. Minden erény hűséges képét megtalálod benne. Az élet könyve Ő, mely nemcsak az értelmet világítja meg szavaival, hanem eleven példákkal ragadja magával az akaratot is. E világ összes könyvei együttvéve sem taníthatnak meg olyan tökéletesen az erények elsajátításának a módjára, mint a megfeszített Üdvözítő szemlélete és a róla való elmélkedés.

Ne feledd azonban, keresztény lélek, hogy azok, akik órákon keresztül siránkoznak ugyan Üdvözítőnk szenvedésein és csodálattal elmélkednek türelmén, de az útjukba kerülő kellemetlenségekkel szemben olyan türelmetlenek, mintha a Megfeszítetttről nem is hallottak volna soha, azok hasonlítanak azokhoz a katonákhoz, akik fedezékük biztos rejtekében hősöknek és bátorságukkal dicsekszenek, az ellenség megpillantásakor azonban eldobják fegyvereiket és fejvesztetten megfutamodnak. Ó mily balgák és gyávák azok a keresztények, akik az Úr Jézusban, mint ragyogó tükörben látják, csodálják és szeretik az erényeket, de amikor alkalmuk nyílnék azok gyakorlására, teljesen megfélemeznek róluk.

LII. fejezet.

A legfölségesebb Oltáriszentség

Amint az eddigiekből láttad, keresztény lélek, arra törekedtem, hogy ellenségeid legyőzésére négy fegyverrel lássalak el, és megtanítottalak e fegyverek helyes használatának a módjára is. De van ezeken kívül még egy hatalmas fegyver, amelyről beszélni akarok neked, és pedig az Oltáriszentség. Mint ahogy ez a fölséges Szentség az összes többi szentségeket felülmúlja erőben és méltóságban, úgy ez az ötödik fegyver is a legerősebb és leghatásosabb valamennyi között. A többi négy minden érdemét és hatását a mi Urunk Jézus Krisztus érdemeiből meríti és abból a kegyelemből, melyet drága vérével vásárolt meg számunkra. Ez a fegyver ellenben maga az Úr Jézus szent teste és vére, lelkével és Istenségével egyetemben. A másik négy fegyverrel kezünkben, Krisztus erejével harcolunk ellenségeink ellen, ebben azonban maga Krisztus harcol velünk. Mert aki eszi az Ő testét és issza az ő vérét, az Krisztusban marad és Krisztus őbenne.

De mivel ezt a legfölségesebb Szentséget kétféleképpen vehetjük magunkhoz, tudniillik napjában egyszer valóságosan, a szentáldozás útján, és lelkileg, a nap minden órájában, vagy akár minden pillanatában is, azért azt ajánlom neked, vedd magadhoz a második módon a lehető leggyakrabban, amikor csak teheted, az első módon pedig annyiszor, ahányszor engedélyt kapsz rá.

LIII. fejezet.

A legfölségesebb Oltáriszentség vételének módja

Különböző okokból és szándékokkal járulhatunk ehhez az isteni szentséghez, s éppen ezért a szentáldozás három időszakában, az áldozás előtt, az áldozás pillanatában és áldozás után e különböző szempontokhoz alkalmazkodunk.

De bármi legyen is különös szándékunk, feltétlenül be kell tartanunk a következőket:

Először is szentáldozás előtt meg kell tisztulnunk a bűnbánat szentsége útján minden halálos bűntől, ha ilyen akadna lelkünkben. Azután szívünk minden érzelmével és teljes lelkünkkel, minden fenntartás nélkül átadjuk magunkat az Úr Jézusnak. Mert hiszen ebben a szentségben Ő is nekünk adja magát testével, vérével, lelkével, Istenségével és összes érdemeivel egyetemben. De mivel látjuk, hogy a mi adományunk semmi az Övéhez képest, azt kell kívánnunk, bár mienk volna mindaz, amit a föld és az ég összes teremtményei valaha felajánlottak neki, hogy most mind az isteni Fölség trónja elé tehetnénk.

Ha azért akarod az isteni Üdvözítőt magadhoz venni, hogy ellenségeid, akik az Ő ellenségei is, elpusztuljanak, akkor már a szentáldozást megelőző este kezdj elmélkedni azon, mennyire vágyik Isten egyszülött Fia betérni lelkedbe, hogy egyesülhessen veled és segítsen téged gonosz szenvedélyeid legyőzésében.

A mi jóságos Urunknak ez a vágyódása olyan mérhetetlenül nagy, hogy teremtett lélek azt föl sem foghatja. De hogy valamiféle, bárha tökéletlen fogalmat mégis alkothass róla, a következő két dologra gondolj. Először arra, milyen kimondhatatlan örömet találja a legjóságosabb Isten abban, ha velünk lehet, hiszen „gyönyörűségének” mondja azt; másodsor arra, mennyire gyűlöli a bűnt, mely megakadályozza, hogy leghőbb vágya szerint egyesülhessen velünk, s amely minden tekintetben ellentétben áll isteni tökéletességével. Mert miután Ő a legfőbb jó, a legtisztább világosság és a végtelen szépség, azért természetes, hogy gyűlöli és utálja a bűnt, mely lelkünk sötétsége tökéletlensége és rútsága.

Istennek ez a gyűlölete a bűnnel szemben olyan nagy, hogy mindaz, amit az ó- és az újszövetségben, de kiváltképpen egyszülött Fiának legszentebb szenvedései útján cselekedett, arra irányult, hogy a bűnt lerontsa és megsemmisítse. És istenes lelkek állítása szerint, Isten Fia hajlandó volna, ha a szükség úgy kívánná, akár még ezer halált is elszenvedni, csak hogy legcsekélyebb vétünköt is elpusztítsa.

Ha ezekből a megfontolásokból valamennyire, bármily tökéletlenül is, fölfogtad annak a vágyakozásnak a nagyságát, mellyel az Üdvözítő szívedbe kíván térni, hogy kiűzze onnan közös ellenségeket, ébressz magadban te is heves vágyakozást, hogy Őt, ugyanezen célból, magadhoz vehesd.

Mennyei hadvezéred eljövételének reménységéből így új erőre kapva, bátran és több ízben hívd ki küzdelemre azt a szenvedélyedet, melynek legyőzését elhatároztad, s megsokszorozott akaraterővel támadj rá és verd le. Ugyanakkor állandóan élesztgesd magadban az ellentétes erényt. Ismételd meg ezt a gyakorlatot este is, reggel is többször, a szentáldozás előtt.

Mikor pedig közeledik a szentáldozás pillanata, vess rövid pillantást utolsó áldozásod óta elkövetett hibáidra. Lásd be, hogy mikor azokat elkövetted, megfélemedtél Istenről és mindarról, amit szenvedéseinek titkaiban elviselt érted; nyomorúságos kedvtelenedet és saját akaratodat többre becsülted, mint Isten akaratát és tiszteletét. Mélységes szégyenkezéssel és szent félelemmel ismerd be hálátlanságodat és méltatlanságodat.

De ugyanakkor gondold meg, hogy Isten nem nézve bűnösségedet, hív téged. Jóságának mérhetetlen mélysége hívja hálátlanságod és hűtlenséged örvényét. Közeledj tehát hozzá bizalommal. Nyisd meg előtte szívedet, olyképpen, hogy vess ki abból minden vonzódást a teremtmények iránt. Majd rendezd be teljesen az Ő számára, hogy korlátlanul uralkodhassék

ott, azután pedig zárd be ismét szíved ajtaját, hogy Uradon kívül senki más ne léphessen be oda.

Szentáldozás után sietve vonulj vissza lelked legbelsejébe, s miután egy ideig mélységes alázattal és tisztelettel imádtad Őt, bensődben így beszélj Vele:

„Édes jó Üdvözítőm, egyetlen javam és mindenem, Te látod, milyen könnyen megbántalak, s hogy ez, vagy az a szenvedély mennyire uralkodik rajtam. Azt is látod, hogy egymagam nem bírok veled. Főképpen Rajtad áll tehát, hogy megharcold ezt a harcot, és bár nekem is részt kell vennem abban, a győzelmet mégis egyedül tőled várom.”

Azután fordulj a mennyei Atyához, ajánld fel neki egyetlen, áldott Fiát, akit neked adott, s akit te szívedben őrzöl. Ajánld fel Őt hálaadásul a vett jókért, valamint azért, hogy győzelmet arathass önmagad fölött. Végül bátran újítsd meg elhatározásodat a küzdelemre, s azután bizalommal várd Istentől a győzelmet. Mert ha te a magad részéről megteszel mindent, amit tehetsz, Isten segítsége nem marad el, ha a teljes győzelem talán jóval később következik is be.

LIV. fejezet.

Hogyan készüljünk a szentáldozáshoz, ha azzal a szeretet érzelmét akarjuk magunkban fölkeltetni

Hogy ez a fölséges, mennyei szentség Isten nagyobb szeretetére indítsa szívedet, irányítsd gondolataidat arra a nagy szeretetre, melyet Ő tanúsított irántad. Elmélkedj már a szentáldozást megelőző este arról, hogy ez a nagy és hatalmas Úr nem elégedett meg azzal, hogy téged saját képére és hasonlatosságára teremtett, hogy egyszülött Fiát a földre küldte és engedte, hogy bűneidért harminchárom éven át fáradozzon, csúfos megszégyenítést, üldöztetést és fájdalmas kereszthalált szenvedjen, hanem itt hagyta neked a legfölségesebb Oltáriszentségben, hogy eledelül és szükségben menedékkül szolgáljon számodra.

Gondold meg, keresztény lélek, micsoda felfoghatatlan kincseket rejt magában ez a maga tökéletességében egészen egyedül álló, páratlan szeretet.

Először: Ha az időt tekintjük, azt látjuk, hogy Isten öröktől fogva szeretett bennünket és szeretetének egyáltalában nem volt kezdete. Mint ahogy Ő maga isteni mivoltában örökkévaló, úgy örök a szeretete is, amellyel minden idő kezdete előtt elhatározta, hogy Fiát ilyen csodálatos módon nekünk ajándékozza. Örvendezz efölött lelkedben, és így fejezd ki szíved diadalmas örömét: „Tehát valóban igaz, hogy a legfölségesebb Isten már az örökkévalóság mélyében annyira becsülte és szerette csekélységemet, hogy reám gondolt, és kimondhatatlan szeretetének vágyódásában elhatározta, hogy saját Fiát adja nekem táplálékul.

Másodszor: Minden más szeretetnek, bármily nagy legyen is az, van határa, amelyet túllépni képtelen. A mi Urunk szeretete az egyetlen, amely határtalan. Azért, hogy ezt a szeretetet kielégíthesse, nekünk adta saját Fiát, aki vele mindenben, lényegében és tökéletességében is egyenlő. A szeretet tehát oly nagy, mint az ajándék, és az ajándék oly nagy, mint a szeretet. Mindkettő oly nagy, hogy valami nagyobb el sem gondolható.

Harmadszor: Istent nem kényszerítette sem erőszak, sem kényszerűség arra, hogy szeressen bennünket. Kizárólag csak a saját természetes jósága készítette rá, hogy ilyen megfoghatatlan szeretettel ajándékozzon meg bennünket.

Negyedszer: Részünkről semmiféle szolgálat, vagy szeretet nem előzte meg ezt a szeretetet. Tehát nem érdemeink jutalmául árasztott el vele bennünket, nyomorult teremtményeket, hanem csupán csak adakozó nagylelkűségéből adta magát így teljesen nekünk, méltatlan embereknek.

Ötödösor: Az Ő hozzánk való szeretete teljesen tiszta. Nem olyan, mint az embereké, mely telve van önző érdekekkel. Mert az Úristen nem szorul reánk, Ő önmagában, tőlünk függetlenül, minden boldogságnak és dicsőségnek kimeríthetetlen teljessége. Ha tehát felénk fordítja kimondhatatlan jóságát és szeretetét, az kizárólag csak értünk, a mi javunkért, nem pedig az Ő érdekében történik.

Ha mindezt jól megfontoltad, szólj magadban így: „Hogy lehetséges az, hogy egy ilyen fölséges Úr, ilyen gyarló teremtménynek ajándékozza a szívét? Mit akarsz ó dicsőség Királya, mit vársz tőlem, aki csak por és hamu vagyok? A te lángoló szereteted világosságánál jól látom Uram, hogy csak egyetlen szándékod van, és ez még inkább megvilágítja előttem szereteted tisztaságát; azért adod magad nekem táplálékul, hogy engem egészen magadba olvassz. Nem mintha szükséged volna rám, hanem azért, hogy Te énbennem élj, én pedig Tebenned, s hogy az én földi érzelmekkel telt szívem a veled való szeretetteljes egyesülés által a te isteni szíveddel egy legyen.”

A csodálat és öröm érzelmeivel ismerd el tehát, milyen nagy becsülésben és szeretetben részesít téged az Úristen. Légy meggyőződve arról, hogy mindenható szeretetének egyetlen szándéka és célja, téged minden teremtménytől, s végül önmagadtól is elvonni, hogy egész

szereteted Őreá irányuljon. Ajánld föl azért magadat teljesen az Úrnak áldozatul, hogy ezentúl csak az Ő szeretete és isteni tetszése vezesse és kormányozza értelmeket, akaratodat, emlékezetet és minden érzékedet.

Mivel pedig tudod, hogy semmi sem idézheti elő benned erőteljesebben és hathatósabban ezt a hatást, mint az Ő testének és vérének méltó vétele a legméltóságosabb Oltáriszentségben, tárd ki szívedet és készítsd elő azt a következő és hasonló röpmák és üdvös indulatok által: „Ó, dicső mennyei eledel, mikor lesz részem abban a boldogságban, hogy magamat teljesen odaadhassam neked áldozatul? Ó teremtetlen szeretet, mikor fogok minden más tüzet kioltani szívemben, hogy csak a Te tüzed emésszen engem? – Ó, eleven kenyér, mikor fogok csak belőled, általad és érted élni? – Ó, mennyei manna, én életem, én szépséges, boldog és örök életem, mikor jön el az az idő, amikor minden földi tápláléktól megundorodva, csak utánad vágyakozzam, csak belőled táplálkozom? Mikor jön el az az idő, ó én egyetlen és legnagyobb javam, lelkem gyönyörúsége? Szeretetteljes, mindenható Uram és Istenem, szabadítsd meg a szívemet minden rendetlen ragaszkodástól és minden gonosz szenvedélytől; ékesítsd fel szent erényeiddel; rombolj le bennem mindent, ami ellenkezik a szeretetedre és tetszésedre irányuló tiszta szándékkal, mert csak így leszek képes szívemet teljesen kitárni előtted, Téged behívni és édes erőszakkal kényszeríteni, hogy betérj oda. S csak így tudod, Uram, akadálytalanul létrehozni bennem azokat a hatásokat, melyekben kedved telik.”

A szeretetnek ilyen és hasonló indulataival készítheted elő lelkedet este és reggel a szentáldozásra.

Mikor pedig közeledik a szentáldozás pillanata, gondold meg, ki az, akit szívedbe készülsz fogadni. Magának az élő Istennek a Fia, akinek hatalmától reszketnek az egek és annak minden erősségei. A szentek szentje, a makulátlan tükör, a teremtetlen tisztaság, melyhez viszonyítva egyetlen teremtett lény sem nevezhető tisztának. Élet és halál Ura Ő, aki irántad való szeretetből úgy akarta, hogy mint a föld férge, az emberek utolsója megvetessék, kigúnyoltassék és megfeszítettessék.

Gondold meg ezzel szemben, hogy te ki vagy. Önmagadtól semmi, bűneid és gonoszságaid által pedig még mélyebbre, a legnyomorultabb teremtmények, sőt az értelmetlen lények alá süllyedtél, s megérdemelnéd, hogy a pokol gúnyjának és megvetésének prédája légy. A hála helyett, mellyel megszámíthatatlan és megmérhetetlen jótéteményeiért tartozol neki, saját kényed-kedved szerint bántál ezzel a fölséges és szeretetteljes Úrral, megvetted Őt, s drága vérével lábbal tapostad.

De Ő, tekintet nélkül mindezekre, örök szeretetével és változatlan jóságával hív téged szent asztalához. Sőt nemcsak hív, de halállal fenyegetve, valósággal kényszerít, hogy távol ne maradj tőle. Könyörületességének ajtaját nem zárja be előtted, és bár olyan vagy szemében, mint akit fekélyek borítanak, mint akit megszállott a sátán, sőt, ami még borzalmasabb, mint akit bűnök terhelnek, még sem fordul el tőled. Csak annyit kíván 1.) hogy komolyan megbánd, amiért megsértetted Őt, 2.) hogy a bűnt, a halálosat és a bocsánatosat egyaránt mindenekfelett gyűlöld, 3.) hogy mindig kész légy akaratát teljesíteni, s ezt a készségedet alkalomadtán buzgó engedelmséggel bizonyítsd, 4.) hogy szilárd bizalommal reméld és várd, hogy bűneidet megbocsátja, lelkedet megtisztítja és ellenségeidről megoltalmaz téged.

Az Úrnak e kimondhatatlan szeretetétől megerősítve járulj ezután szent és szerető félelemmel a szentáldozáshoz, miközben így szólj:

„Uram nem vagyok méltó, hogy lelkembe fogadjalak, hiszen oly sokszor és oly súlyosan megbántottalak, s e megbántásokat még nem sirattam meg kellőképpen. Nem vagyok méltó, Uram, hogy lelkembe fogadjalak, mert még nem tisztultam meg a bocsánatos bűnökhöz való ragaszkodástól. Nem vagyok méltó, Uram, hogy szívembe fogadjalak, mert még nem adtam át magamat komolyan, fönntartás nélkül szeretetednek, akaratodnak, s az irántad való engedelmségnek. Ó, mindenható és végtelen jóságú Istenem, jóságod és szavad erejével tégy méltóvá arra, hogy bizalommal fogadhassalak szívembe.”

Szentáldozás után zárkózz be szíved belsejébe, felejts el minden teremtett dolgot, és így szólj a te Uradhoz Istenedhez: „Mennyeik legfőbb Királya, ugyan mi indított arra, hogy hozzám, nyomorult koldushoz, mindenből kifosztott teremtményedhez jöjj?” Amire Ő így felel neked: „A szeretet.”

Te pedig így folytatd: „Ó teremtetlen szeretet, ó édes szeretet, mit kívánsz tőlem?” – „Semmi mást.” – hallod majd a feleletet, – mint szeretetet. Ne égjen semmi más tűz szíved oltárán, áldozatodban és más cselekedeteidben, csak az én szeretetem tüze. Ez a szeretet minden más tüzet elemészt; elhamvasztja akaratodat is, és kellemes illattal száll majd felém.”

„Mindig ez volt, és ma is ez minden vágyam. Mert egészen a tied akarok lenni, és azt akarom, hogy te is egészen az enyém légy. De ez nem történhetik meg mindaddig, míg ahelyett, hogy akaratomnak megadnád magad, rendetlen szeretettel ragaszkodol magadhoz, saját akaratodhoz és vágyaidhoz.”

„Azt kívánom tőled, hogy gyűlöld magad, s cserébe ezért szeretetemet adom. Szívedet kívánom, hogy az egyesüljön az én kereszten megnyitott szívemmel. Azt akarom, hogy egészen az enyém légy, hogy én is egészen a tied lehessenek. Tudod, hogy ki vagyok, de én végtelen jószágomban eltekintek ettől és bizonyos hasonlóságot létesítek kettőnk között. Ajándékozod magad nekem, kedves lélek, és akkor én is a tied leszek.”

„Azt kívánom, hogy ne akarj, ne gondoldj, ne láss, ne hallj semmi mást, csak engem és az én akaratomat. Hogy az én végtelenségem mélységes örvénye fogadja be és olvassza magába a te semmiségedet. Így megtalálod bennem tökéletes boldogságodat, én pedig benned megelégedésemet.”

Ajánld fel végül a mennyei Atyának isteni Fiát, és pedig mindenekelőtt azért, hogy hálát adjon neki, majd pedig azért, hogy könyörögjön érted, az egész szent anyaszentegyházért, hozzátartozóidért, mindazokért, akik iránt hálára vagy kötelezve és a tisztító tűzben szenvedő lelkekért. Egyesítsd ezt az áldozatot azzal, amelyet Ő mutatott be, amikor vérrel borítva a kereszten függött és mennyei atyjának felajánlotta magát. Ugyanezzel a szándékkal felajánlhatod az összes szentmiséket, melyeket aznap az egész keresztény világon bemutatnak.

LV. fejezet. A lelki áldozás

Bár az isteni Üdvözítőt napjában csak egyszer vehetjük magunkhoz valóságosan, a legfölségesebb Oltáriszentségben, lélekben bármilyen gyakran, akár minden pillanatban is magunkhoz vehetjük Őt. Csak saját hanyagságunk és hibánk akadályozhat meg bennünket ennek a kiváltságnak az élvezetében.

Ez a lelki áldozás néha üdvösebb és Isten előtt kedvesebb, mint több olyan szentségi áldozás, melyet nem megfelelő buzgósággal végzünk. Valahányszor tehát vágyódást érzel erre az áldozásra, biztos lehetsz felőle, hogy az Úr Jézus mindig kész saját kezével odanyújtani magát neked lelki táplálékkul.

Előkészítésül: emeld szívedet ezzel a szándékkal hozzá, vess rövid pillantást elkövetett hibáidra, bánd meg, hogy azokkal megbántottad Őt, s alázatosan és bizalommal kérd, kegyeskedjék újabb kegyelmeivel betérni a te szegény lelkedbe, hogy azt sebeiből kigyógyítsa és ellenségeitől megoltalmazza.

Ha alkalmad nyílik rá, hogy valamilyen kedvtelésedben legyőzd és megtagadd magad, vagy az erény indulatát felébreszd magadban, tedd meg azt azzal a szándékkal, hogy lelkedet előkészítsd az Úr számára, aki azt állandóan kéri tőled. Fordulj azután hozzá, és kérd hő vágyakozással, térjen be kegyelmével lelkedbe, hogy meggyógyítsa és megvédelmezze azt, s foglalja el teljesen, úgy, hogy abban semmi más ne találjon helyet.

Majd emlékezzél vissza utolsó szentségi áldozásodra, s szeretettől égő vágyakozással mondd: „Mikor, ó édes Üdvözítőm, mikor vehetek ismét magamhoz? Mikor méltatsz ismét látogatásodra?”

Ha a lelki áldozást még jobb előkészülettel akarod végezni, irányítsd már előző este minden önmehtagadásodat, minden erénygyakorlatodat és egyéb jó cselekedetedet Urad és Istened lélekszerinti fogadására.

Reggel jókor gondoldj sóvárgó vággyal arra, milyen boldogok azok a lelkek, akik méltóképpen fogadják magukba a legfölségesebb Oltáriszentséget. Mert ők visszanyerik általa elvesztett erényeiket, ismét régi szépségükben ragyognak, s részesülnek az Úr Jézus szenvedéseinek érdemeiben és gyümölcseiben. Vedd fontolóra, milyen öröme telik Istennek abban, ha Őt magunkhoz vesszük, és ezekben a javakban részesülhetünk. Gyűjtsd fel magadban az emésztő vágyakozás tüzeit, hogy Őt magadhoz vehesd és így kedvében járj.

Ezzel az égő vággyal fordulj azután hozzá és mondd; „Ha már nem lehetséges, Uram, hogy ma szentségileg magamhoz vegyelek, eszközöld ki végtelen jóságodban és mindenhatóságodban legalább azt, hogy bűneimtől megtisztulva, sebeimből kigyógyulva, lélekben vehesselek magamhoz, most és e napnak minden órájában. Újítsd meg bennem kegyelmedet és malasztodat, hogy bátran szembeszálljak azzal, aki ellen fölvettem a harcot, tetszésed megnyeréséért.

LVI. fejezet. A hálaadás

Mivel minden jó, amivel bírunk, vagy amit teszünk, Isten tulajdona és tőle származik, méltó és igazságos, hogy neki minden jóért, amit végbe vittünk, minden győzelemért, amit arattunk, és minden jótéteményért, amit akár külön, akár általánosságban nyertünk szent kezéből, hálát adjunk.

Hogy ezt a kötelességünket illendő módon teljesíthessük, fontolóra kell vennünk, mi indította az Urat arra, hogy bennünket kegyelmeiben részesítsen. Ebből a megfontolásból és fölismerésből ugyanis megtanulhatjuk, milyen módon kívánja Isten tőlünk, hogy neki hálát adjunk.

Mivel az Úr minden nekünk juttatott jótéteményénél elsősorban saját dicsőségét tartja szem előtt, de ugyanakkor szeretetére és szolgálatára akar vonzani bennünket, tedd föl magadban a kérdést: „Miképpen nyilatkozik meg Isten hatalma, bölcsessége és jósága a nekünk adott kegyelmekben és jótéteményekben?”

Gondold meg továbbá, hogy saját erődből semmid sincsen, amivel csak egy ilyen jótéteményt is kiérdemeltél volna, sőt bűneid és hálátlanságod által inkább méltatlanná tetted magadat azokra. Alázkodj meg azért az Úr előtt, és mondd: „Hogyan lehet az, Uram, hogy engem, nyomorult teremtményt arra méltatsz, hogy reám tekints és jótéteményeiddel halmozz el? Áldott legyen a Te neved örökkön örökké!”

Fontold meg végezetül, hogy Isten a neked adott jótéteményekért semmi mást nem kíván, csak azt, hogy szeresd Őt, és szolgálj neki. Gyűjtsd lángra szívedben a szeretet érzelmét jóságos Urad iránt, s ébreszd fel magadban a komoly elhatározást, hogy ezentúl kívánsága szerint szolgálj neki.

LVII. fejezet. Önmagunk feláldozása

Hogy önmagunk föláldozása Isten előtt mindenképpen kedves legyen, ahhoz két dolog szükséges. Először az, hogy egyesítsük föláldozásunkat az Úr Jézuséval, mellyel magát mennyei Atyjának felajánlotta, másodsor, hogy tisztítsuk meg akaratunkat a teremtményekhez való minden ragaszkodástól.

Az első pontot illetőleg tudod, hogy Isten Fia, mikor még itt lent járt, e siralom völgyében, nemcsak önmagát és munkálkodását, hanem minket és a mi cselekedeteinket is felajánlotta mennyei Atyjának. Egyesítsük hát áldozatunkat az övével és az Ő érdemeibe vetett bizalommal ajánljuk fel azt.

A második pontra nézve, jól vizsgáld meg magad, mielőtt felajánlanád áldozatodat, nem ragaszkodik-e akaratod még mindig valamely teremtményhez. Mert ez esetben el kell szakítanod azt minden földi ragaszkodástól. Menekülj e végett Istenhez, hogy az Ő hatalmas keze szabadítson meg téged, és hogy azután bilincseidből kibontakozva, szabadon ajánlhasd fel magad.

Ez a föltétel rendkívül fontos. Mert ha valaki olyankor ajánlja fel magát, amikor még a teremtmények rabszolgaságában él, nem a saját tulajdonát ajánlja fel, hanem a másét. Mert hiszen ő maga nem a magáé, hanem azoké a teremtményeké, melyeken akaratával csüng. Az ilyen áldozat visszatetszik az Úristennek, sőt valósággal gúnynak, csúfolódásnak tarthatja azt. Ez az oka, hogy bár sokszor felajánljuk magunkat Istennek, nemcsak hogy erényekben és kegyelmekben nem gyarapodunk, hanem még hibákba és bűnökbe is esünk.

Természetesen, azért felajánlhatjuk magunkat már akkor is, mikor még a teremtményekhez ragaszkodunk, de ilyenkor komoly szándékkal kell kérnünk Őt, hogy szabadítson meg bennünket e ragaszkodásoktól, hogy teljesen isteni Fölségének és szolgálatának szentelhesük magunkat. Ezt a kérdést gyakran és nagy buzgósággal kell megismételnünk.

Legyen tehát felajánlásod teljesen tiszta és független akaratod befolyásától. Ne nézz se földi, se mennyei javakra, csupán csak Isten akaratára. Vesd alá magadat az Ő isteni gondviselésének és minden teremtett dologról megfélelkezve így szólj hozzá: „Íme, én Uram és Teremtőm, teljesen átadom magamat és akaratomat a te akaratodnak és örök gondviselésednek, tégy velem, amit akarsz, életemben, halálomban és halálom után, az időben és az örökkévalóságban egyaránt.”

Ha ez a felajánlásod igazán szívből fakad – az utadba kerülő bajok és kellemetlenségek majd megmutatják, valóban komoly volt-e az elhatározásod – akkor nagyon értékes kincseket szerez számodra. Mert Istené leszel, és Isten a tied lesz. Isten mindig azoké, akik önmagukról és minden teremtményről lemondanak, magukat neki áldozzák és csak érte élnek.

Láthatod ebből, hogy ily módon hatalmas fegyverre teszel szert, mellyel minden ellenségedet legyőzheted. Mert ugyan melyik ellenség vagy hatalom volna képes ártani neked, ha ennyire egybeforrsz Istennel, ha egészen az Övé vagy, és Ő egészen a tied?

Ha jócselekedeteid valamelyikét, pl. a böjtölést, imát, a türelem gyakorlatait, vagy más ilyesmit akarnál különösképpen Istennek felajánlani, akkor mindenekelőtt elmélkedj a felől, miképpen ajánlotta fel Krisztus az Ő böjtölését, imádságát és más tetteit mennyei Atyjának. Azután, Jézus Krisztus áldozatainak értékére és érdemeire támaszkodva, bizalommal tedd a magad áldozatait Isten elé.

Ha bűneid engesztelésére szeretnéd fölajánlani az Üdvözítő cselekedeteit, azt a következőképpen teheted. Vess egy pillantást, általánosságban, vagy külön-külön, bűneidre, s miután beismerted, hogy saját erődből nem vagy képes megengesztelni Isten méltó haragját és nem tudsz eleget tenni isteni igazságosságának, menekülj szent Fiának életéhez és halálához.

Képzeld Őt magad elé, amint valamivel foglalkozik, böjtöl, imádkozik, szenved, vagy vérét ontja és gondold meg, mint ajánlja fel mindezt Atyjának azért, hogy Őt veled kibékítse, és bűneidért eleget tegyen, s közben ilyenformán beszélj hozzá: „Íme, örök Atya, hogy akaratodat teljesítsem, minden mértéket túlhaladó elégtételt adok igazságosságodnak N. szolgád vétkeiért és botlásaiért. Bocsáss meg hát neki isteni Fölség, végtelen irgalmasságodban, és vedd fel őt választottaid közé.” Ismételd meg és terjeszd te is a mennyei Atya elé ezt a följánlást, és kérd Őt, hogy annak ereje által bocsássa meg vétkeidet.

Ezt a gyakorlatot az Úr Jézus életének és halálának minden titkánál elvégezheted, sőt végig mehetsz azzal e titkok minden egyes jelenetén külön-külön is, és nemcsak magadért, hanem másokért is följánlhatod azokat.

LVIII. fejezet.

Az érezhető áhítat és a lelki szárazság

Az érezhető áhítat eredhet természetünkből, jöhet a gonosz lélektől, de lehet a kegyelem ajándéka is. Gyümölcseiről ismerheted fel, hogy honnan származik. Ha nem vonja maga után életed megjavulását, akkor félő, hogy vagy a gonosz lélek munkája, vagy csupán természetünkből származik. Annál nagyobb a veszedelem, minél nagyobb gyönyörűséggel, édességgel és ragaszkodással jár, kiváltképpen, ha közben még hiú öntetszelgésen is rajta kapod magad.

Azért, ha lelki gyönyörűség és vigasz tölti el szívedet, ne kutasd, hogy az honnan jön, semmiképpen se támaszkodj rá, és ne becsüld emiatt többre magad. Inkább azon igyekezz, hogy nagy szorgalommal és önmagad megvetésével őrizd szívedet minden ragaszkodástól, még a lelki jellegűektől is. Egyetlen vágyad legyen, hogy Isten akaratát teljesítsd, és tetszését megnyerd. Ily módon a lelki vigasztalás, még ha a természettől, vagy a gonosz lélektől származnék is, a kegyelem munkájává változik.

Ugyanígy a lelki szárazság is három forrásból fakadhat. Jöhet 1.) a gonosz lélektől, mely így akarja lelkünket langyossá tenni, minden jó törekvéstől elfordítani és visszavezetni a világ hiú örömeihez; 2.) eredhet önmagunktól, hanyagságunkból és a földi dolgokhoz való ragaszkodásunkból; 3.) lehet a kegyelem ajándéka, melyet a Szentlélek küld nekünk azért, hogy tökéletességünk szorgalmasabb munkálására buzdítson bennünket, és minden olyan ragaszkodást és foglalkozást távol tartson tőlünk, amely nem Istenre vonatkozik; vagy azért, hogy tapasztalásból lássuk, hogy minden jó Istentől jön; vagy, hogy a jövőben nagyobbra becsüljük, s alázatosabb és féltőbb gonddal őrizzük a kegyelem ajándékait; vagy az Istennel való mélyebb egyesülésre akar vezetni bennünket, olyképpen, hogy még a lelki vigasztalások tekintetében is önmehtagadást gyakoroljunk, és ne engedjük szívünket, melyet Isten teljesen magáénak akar, megoszolni közte és a vigasztalásokhoz való ragaszkodás között; vagy talán azért, mert öröme telik benne, ha látja, hogy kegyelme segítségével minden erónket bele állítjuk a küzdelembe.

Ha tehát lelkedet száraznak érzed, vonulj magadba és kutasd ki, vajon melyik hibád miatt vonta meg tőled az Úr az áhítat kegyelmét. Ha megtaláltad, szállj harcba vele, de nem azért, hogy a kegyelem örömrétét visszanyerd, hanem azért, hogy eltávolítsd magadból azt, ami nem tetszik benned Istennek. Ha nem találod meg magadban a lelki szárazság okát, akkor ne foglalkozz tovább az áhítat érzésével, csak a valódi áhítattal törődj, mely abban áll, hogy magunkat teljesen átadjuk Isten akaratának.

Lelki gyakorlataidat semmi szín alatt ne hagyd abba ilyenkor, hanem erőid teljes megfeszítésével folytasd, bármily ízetlennek és meddőnek látnád is. Idd ki készségesen a keserűség kelyhét, melyet a szárazságban Isten keze nyújt neked. És ha ez a szárazság időnkint lelkednek olyan komor elsötétülésével járna, hogy teljesen elvesztenéd tájékozódásodat és teljesen határozatlanul állnál benne, akkor se veszítsd el bátorságodat, hanem tapadj a kereszthez, és vess meg minden földi vigasztalást, melyet a világ, vagy valamely teremtmény kínál föl neked.

Lelki vezetődet kivéve, mindenki más előtt rejtse el szenvedéseidet. De gyóntatód előtt se azért fedd fel, hogy megkönnyebbülést szerezzen, hanem azért, hogy megtanuld tőle, miképpen viselheted el úgy, hogy Isten tetszésére szolgáljon. Használd fel segítségül a szentáldozást, az imát és más erénygyakorlatokat, nem azért, hogy leszállhass a keresztről, hanem, hogy erőt nyerj a kereszttel fölmagasztaltatni, a megfeszített Üdvözítő nagyobb dicsőségére.

Ha lelked levertsége miatt nem tudsz úgy imádkozni és elmélkedni, mint máskor szoktál, tedd meg legalább úgy, ahogy képes vagy rá. Ha értelmed felmondja a szolgálatot, ami így

hiányzik imádból, pótolod akaratoddal és szóbeli imával, mintegy párbeszédet folytatva hol magaddal, hol az Úrral. Meglátod, milyen csodálatos eredményt érsz így el; lelked föllélegzik, és új erőre kap.

Ilyen alkalmakkor jó szolgálatot tehetnek a Szentírás következő helyei: „Miért vagy oly szomorú lelkem és miért szomorítasz meg engem? Bízzál Istenben, mert én még hálát fogok mondani neki, Ő az én orcám üdvössége és az én Istenem.” (Zsolt 42,5) – „Miért távoztál el tőlem Uram a messzeségbe, elfordulsz tőlem az alkalmas időben, a szorongattatásban? Ne hagyj el így egészen.” (Zsolt 12 és 118)

Gondolj arra a szent tanításra, melyet Isten a szorongattatás napjaiban kedvelt hívének, Sárának, Tóbiás feleségének adott, és élj te is az ő szavaival, nemcsak szívedben, hanem ajkaddal is mondván: „Azt pedig bizonyosnak tartsa mindenki, aki téged tisztel, hogy az Ő élete megkoronáztatik; ha megpróbáltatott, megszabadul, ha szorongattatásban volt és könnyörületességbe juthat, ha megfenyítettett. Mert Te nem gyönyörködöl romlásunkban, zivatar után csöndességet szerzel, s a könnyhullatás és szomorúság után örvendezést adsz. Legyen örökké áldott a te neved, Izrael Istene!” (Tób 3)

Emlékezzél meg Megváltódról is, aki az olajfák hegyén és a kereszten, nagy fájdalmi közben olyan mérhetetlen elhagyatottságot érzett emberi természetében. Egyesülj Vele ennek a keresztnak az elviselésében, és mondd megadással, teljes szívedből: „A Te akaratod legyen meg és ne az enyém.”

Ily módon a türelem és ima, szívednek e két áldozati lángja valódi áhítatként száll föl, egyenesen az Úr színe elé. Mert a valódi áhítat az az eleven és rendíthetetlen készség, mellyel a keresztyét hordozó Megváltót követjük, akárhová hív bennünket, hogy Isten akaratát teljesítsük, hogy Istent Istenért szolgáljuk, sőt ha úgy kívánja, Istent Istenért el is hagyjuk.

A lelki életet élők közül sokan elkerülhetnék, hogy akár a maguk, akár a gonosz lélek félrevezetése útján csalódásba essenek, ha előmenetelüket nem az érezhető, hanem a valódi áhítattal mérnék. Ha nem fizetnének oktalan szomorkodással és hálátlansággal Istennek azért a jótéteményéért, melyben ezúton részesíti őket, hanem inkább fokozott buzgósággal igyekeznének szolgálni a legfölségesebb Istennek, aki mindent saját dicsőségére és a mi javunkra intéz.

Igen sokan, különösen nők, csalódásnak esnek áldozatul abban a tekintetben is, hogy bár aggódó félelemmel kerülnek a bűnre vezető alkalmakat, de ha néha mégis rettenetes, félelmes gondolatok, vagy ami még rosszabb, piszkos képek rohanják meg képzeletüket, elvesztik bátorságukat, összeroskadnak, s azt hiszik, hogy Isten most már teljesen elhagyta őket, mert felfogásuk szerint Isten nem lakozhat ilyen gondolatokkal és képekkel megfertőzött lélekben. Teljesen átadják magukat a szomorúságnak, bizonyos fokig majdnem kétségbeesésbe merülnek és már-már azon a ponton vannak, hogy lelkigyakorlataikat abba hagyják és visszatérjenek Egyiptomba.

Elvakultságukban nem értik meg, milyen kegyelemben részesülnek, mikor az Úr efféle kísértéseket bocsát rájuk, melyeknek célja az, hogy jobban megismerjék önmagukat és tehetetlenségükben Istenhez meneküljenek. Rút hálátlanság tehát részükről, ha elkeserednek azon, amiért csak köszönet és elismerés illetné a végtelen Jóságot.

Ha te magad is hasonló helyzetbe kerülnél, igyekezz minél mélyebben behatolni romlott természeted gonosz hajlandóságainak a megismerésébe. Mert Istennek mindig javadat kereső szándéka az, hogy belásd, mennyire hajlasz a gonosz felé, és hogy az Ő segítsége nélkül milyen nyomorúságba süllyednél. Ebből a meggondolásból sok reménységet és bizalmat meríthetsz, mert láthatod, milyen készségesen siet az Úr segítségedre. Megmutatja neked a veszedelmet, hogy annak láttára közeledj hozzá és az imádság útján nála keress menedéket. Alázatos szívvel köszönd meg tehát Istennek ezt a jótéteményét, és légy meggyőződve róla, hogy ezeket a kísértő gondolatokat és képzeletednek piszkos képeit nem annyira aggodalmaskodó

ellenszegüléssel, mint inkább az általuk okozott gyötrelem türelmes elviselésével és figyelmednek ügyes másfelé terelésével űzheted el.

LIX. fejezet.

A lelkiismeret megvizsgálása

Lelkiismereted megvizsgálásánál a következő három dolgot kell fontolóra vened. 1.) a nap folyamán elkövetett bűneidet, 2.) azok okait, 3.) készségedet és hajlandóságodat, melyet az ellenük való küzdelemben és az ellentétes erény megszerzésében tanúsítottál.

Az elkövetett hibákra nézve, vedd figyelembe, amit a [XXVI. fejezetben](#) mondtam: „Mit kell tennünk, ha a harcban megsebesültünk.” Arra törekedj, hogy az okokat eltávolítsd, és lehetőleg megsemmisítsd. A bűnös hajlamok legyőzése és az erények megszerzése céljából erősítsd meg akaratodat az önmagadban való bizalmatlanság, az Istenbe vetett bizalom és imádság által, s állítsd minél gyakrabban munkába akaratodat a bűn ellen és az ellentétes erény érdekében.

Ha úgy találnád, hogy valamilyen győzelmet arattál, vagy valami jócselekedetet végeztél, ezt a gondolatot nagy elővigyázattal és óvatossággal fogadd, és minél kevesebbet foglalkozz vele, mert majdnem elkerülhetetlen a veszély, hogy közben a hiúság és önteltség furakodik be a lelkedbe. Bármit cselekedtél is, bízd annak elbírálását Isten irgalmasságára, te magad pedig arra a sok jóra gondolj, amit még nem végeztél el.

El ne felejts hálát adni a jó Istennek mindazért a jóért, amit aznap élveztél. Ismerd el, hogy minden jó, amiben részesültél, tőle származott, s mélységes hálával köszönd meg, hogy annyi nyilvánvaló és még sokkal több ismeretlen rossztól megoltalmazott, hogy üdvös gondolatokat sugallt, alkalmakat adott az erény gyakorlására, és még számtalan olyan jótéteményben részesített, melyet fel sem ismertél.

LX. fejezet.

A lelki harcot állandóan, egészen halálunkig folytatnunk kell

A lelkiharc elengedhetetlen követelménye még az is, hogy állhatatosan kitartsunk a szenvedélyeink elleni küzdelemben. Mert ezek ebben az életben soha ki nem pusztulnak belőlünk, olyanok, mint a konkoly, mely folytonos irtás mellett is mindig újra kinő. Ez a küzdelem elkerülhetetlen, és csak életünkkel együtt ér véget. Aki nem akarja megharcolni ezt a harcot, az vagy szabadságát, vagy életét veszti el. Olyan ellenségekkel van dolgunk, akik engesztelhetetlen gyűlöletet esküdtek ellenünk, s ezért békére, vagy fegyverszünetre náluk nem számíthatunk. S ha valaki megkísérli megnyerni barátságukat, annak még nagyobb elszántsággal törnek életére.

De hatalmuk és nagy számuk azért ne félemlítsen meg. Mert ebben a harcban csak az veszít, aki akar. Hiszen ellenségeink minden erőszakoskodása Vezérünknek, vagyis annak a kezében van, akinek a dicsőségéért harcolunk. Ő pedig nemcsak nem engedi meg, hogy rászédjenek és kijátszanak, hanem Ő maga is fegyvert ragad melletted, s miután hatalma végtelenül nagyobb, mint ellenségeidé, a győzelem feltétlenül a tied lesz. Csak emberül küzdj magad is, és ne önmagadba, hanem Isten hatalmába és jóságába vedd minden bizalmadat.

Akkor se veszítsd el bátorságodat, ha az Úr nem engedi azonnal elnyerned a győzelem pálmáját, mert légy meggyőződve róla – és ez a meggyőződés öntsön beléd bátorságot és bizalmat a további küzdelemhez – hogy minden olyan nehézségedet, mely utadat állja, a győzelmet késlelteti, sőt talán úgy látszik, mintha teljesen megakadályozná, bármilyen fajta legyen is, javadra fordítja az Úr, ha hűségesen és nagylelkűen kitartasz a küzdelemben.

Kövesd tehát, keresztény lélek, mennyei Hadvezéredet, aki érted legyőzte a világot, sőt önként átengedte magát a halálnak. Ne legyen másra gondod, csak arra, hogy valamennyi ellenségedet teljesen elpusztítsd. Mert ha csak egyetlen egyet is életben hagynál közülük, az, mint tüske a szemedben, vagy lándzsa az oldaladban, megakadályozna a dicsőséges és győzedelmes előrehaladásban.

LXI. fejezet.

Hogyan készüljünk el arra a küzdelemre, mely a halál óráján vár reánk

Jóllehet egész életünk állandó küzdelem ezen a földön, legfontosabb és legnagyobb ütközetünket mégis halálunk óráján, vagyis akkor kell megvívni, amikor a földöntúli életbe készülünk átlépni. Mert, aki ebben a döntő pillanatban elbukik, soha többé nem kelhet föl. Azért, hogy halálod pillanatára jól előkészülhess, már most, addig gyakorold magadat, míg Isten arra alkalmat ad. Aki egész életében bátran és hősiesen küzdött, az könnyen győz a halál pillanatában, mert megszokta, hogy az ellenséget minden alkalommal visszaverje.

Ezenkívül gyakran elmélkedj figyelemmel a halálról. Közeledése így nem fog félelemmel eltölteni, s lelkedet szabadon, bátran tudod a végső, döntő harcba küldeni. Világias gondolkodású emberek rettegnek a halál gondolatától, mert gyötrelmet okoz nekik az a tudat, hogy el kell hagyniuk a földi dolgokat, melyeken rendetlen szeretettel csüng a szívük. Bűnös ragaszkodásuk ily módon nemhogy csökkenne, hanem még inkább napról-napra növekedik. Az elszakadás ettől az élettől és a szívüknek oly drága dolgoktól kimondhatatlan fájdalmat okoz nekik. És ez a fájdalom gyakran éppen azokat kínozza legjobban, akik hosszú ideig bírták ezeket a javakat.

Hogy a halálra való előkészületnek ezt az olyannyira fontos gyakorlatát alaposabban végezhess, képzelj el magadat teljesen egyedül, minden emberi segítség nélkül, aggodalomtól gyötörve, halálos ágyadon, és próbáld fölidézni magadban azokat a dolgokat, melyek abban a pillanatban leginkább megkínózhatnak, (amelyekről részletesen szólok majd a következő fejezetekben.)

Gondolkozzál azután azokról az eszközökről, melyeket a következőkben ajánlok neked, hogy azok segítségével könnyebben megbirkózhass utolsó szorongatásoddal. Mert múlhatatlanul szükséges előre begyakorolnunk azt a fogást, melyet csak egy ízben lesz módunk alkalmazni, hogy a döntő pillanatban soha többé helyre nem hozható hibát ne kövessünk el.

LXII. fejezet.

Az ellenség négy támadása halálunk pillanatában. Az első támadás, mely a hit ellen irányul. Miképpen kell azzal szembeszállanunk

Üdvösségünk ellenségei a halál pillanatában különösen négy veszedelmes támadást szoktak intézni ellenünk. Ezek: 1.) kísértés a hitünk ellen, 2.) kísértés a kétségbeesésre, 3.) a hiú tetszélgsre és dicsvágyra, 4.) különböző hamis képzelgésekre, melyeken keresztül az ördög, a világosság angyalának a képében igyekszik félrevezetni bennünket.

Ha az első támadásban a gonosz lélek különböző hamis érvekkel igyekszik a hittől való eltántorodásra bírni, ne bocsátkozz vele tárgyalásba és magyarázkodásba, hanem állj meg szilárdan, megingathatatlanul akaratod talaján, és így utasítsd el őt magadtól: „Távozz tőlem sátán, hazugság atyja, hallani sem akarok felőled. Engem teljesen kielégít, hogy hiszem mindazt, amit a katolikus Anyaszentegyház hisz.” Még olyan gondolatoknak se adj helyet magadban, melyek megerősíteni látszanak hitedben. Tekintsd ezeket alkalmaknak, melyeket az ördög azért kínál fel, hogy vitába bocsátkozhassék veled. Ha pedig már nem volnál képes értelmeket elfordítani az ilyen gondolatoktól, akkor legalább állj meg szilárdan a helyeden, és ne hajolj meg a sátán érvei előtt, akár az észből, akár a Szentírásból veszi is azokat. Mert bármilyen tisztának és világosnak látszanak is, bizonyos lehetsz felőle, hogy vagy megcsonkítva, vagy helytelen alkalmazásban, vagy hamis megvilágításban állítja szemed elé.

Ha a gonosz lélek megkérdezné, mi is hát az, amit a katolikus Anyaszentegyház hisz, ne felelj neki. Abban a biztos meggyőződésben, hogy ez is csak egy fogása, mellyel beszédbe akar elegyedni veled, indítsd fel magadban az eleven hitet, vagy vágd dacosan oda neki, hogy a katolikus Egyház az igazságot hiszi. Ha erre ismét azt kérdezné, mi hát ez az igazság, akkor így felelj neki: „Éppen az, amit az Egyház hisz.”

De mindenek felett arra legyen gondod, hogy szíved egy pillanatra se forduljon el a megfeszített Üdvözítőtől. Bensőséges bizalommal így könyörögj hozzá: „Istenem, Teremtőm és Megváltóm, siess segítségemre és ne távozz el tőlem; ne engedd, hogy a katolikus hit igazságától csak egy hajszálnyi is eltávolodjam. Ha már kimondhatatlan kegyességemben úgy intézted, hogy az igaz Egyház hitében születtem, add, hogy a Te nagyobb dicsőségedre, ebben az igaz hitben halhassak is meg.”

LXIII. fejezet.

Kísértés a kétségbeesésre. Miképpen kell azt elűznünk magunktól

A második kísértés, mellyel a gonosz lélek ellenünk tör, abban áll, hogy szemünk elé állítja elkövetett vétkeinket és előbb rettenetes aggodalomba, majd valósággal kétségbeesésbe kerget.

Ha megkörményezne ez a veszedelem, akkor a következő szabályhoz tartsd magad. Ha bűneid emlékezete alázatosságot, Isten megbántása fölött érzett fájdalmat, de ugyanakkor jóságába és irgalmába vetett bizalmat is ébreszt benned, akkor ez a visszaemlékezés a kegyelem munkája és üdvösségedre szolgál. De ha éppen ellenkezőleg nyugtalanságot, bizalmatlanságot és kislelkűséget eredményez, annyira, hogy azt hiszed, menthetetlenül elkárhoztál és üdvöd érdekében többé már semmit sem tehetsz, akkor az a sátán műve, még az esetben is, ha úgy éreznéd, hogy ilyen gondolatokra elegendő okod van, és azok egyáltalán nem indokolatlanok. Alázkodj meg ilyenkor még jobban, és fogódz meg minden erőddel és teljes bizalmaddal Istenben. Ily módon ellenségedet saját fegyverével győződ le, és harcod Isten dicsőségére szolgál.

Azt természetesen fájlalnod kell, valahányszor csak eszedbe jut, hogy Istent megbántottad. De kérd azonnal bocsánatát is, teljes bizalommal, Megváltód érdemeire támaszkodva. Még az esetben sem volna szabad elveszítened bizalmadat, ha úgy éreznéd, mintha maga Isten adná tudtadra, hogy nem tartozol kiválasztottai közé. Még akkor se hagyd el magad, hanem borulj alázattal lábai elé, és mondd: „Uram, igazad volna, ha bűneim miatt kárhoyattal sújtanál engem, de még nagyobb okom van bízni abban, hogy könyörületességében megbocsátasz nekem. Kérlek tehát, könyörülj rajtam, nyomorult teremtményeden, aki bár gonoszságaimmal kiérdemeltem az örök kárhoyatot, de akit Te drága véreddel megváltottál. Édes Üdvözítőm, a Te dicsőségére kívánok üdvözülni és a Te mérhetetlen irgalmasságodba vetett bizalommal, teljesen átadom magamat szent kezedbe. Tégy velem, amit akarsz, hiszen egyedüli Uram és parancsolom vagy. Még ha halálba küldesz, akkor sem szűnök meg remélni benned.”

LXIV. fejezet.

Kísértés a hiú tetszelgésre és dicsvágyra

A gonosz lélek harmadik kísértése hiú dicsvágyat és önteltséget akar kelteni bennünk. E kísértéssel szemben legyen rá gondod, hogy semmiféle úton-módon ne engedd arra csábítani magad, hogy saját magadban, vagy bárminemű munkádban tetszésedet találjad, és azt saját érdemednek tulajdonítsd. Ne találd tetszésedet semmi másban, csak az Úrban, az Ő jóságában, valamint életének és szenvedésének a művében.

Alázkodjál meg saját szemedben mindig, életed legutolsó pillanatáig, s ismerd el, hogy mindannak a jónak, amit valaha cselekedtél, s amire visszaemlékezel, egyedüli oka és forrása Isten. Bátran folyamodj hozzá segítségért, de ne érdemeid jutalmául várd azt, bármilyen sok és nagy győzelmet arattál volna is. Élj mindig szent félelemben és ismerd be őszintén, hogy bármennyi tartalékot gyűjtöttél is, az mind hiábavaló volna, ha Isten nem venne oltalmazó szárnyai alá. Azért egyedül csak az Ő oltalmába vedd reménységedet.

Ha megszívleled és követed ezeket a tanácsokat, az ellenség nem vehet erőt rajtad, s megtalálod az utat, mely a mennyei Jeruzsálembe vezet.

LXV. fejezet.

A hamis képzelgések, melyekkel a gonosz lélek halálod pillanatában meg akar téveszteni

Mikor csökönyös ellenséged, aki életünk utolsó pillanatáig nem szűnik meg kínozni bennünket, a világosság angyalának a képét öltve magára, különböző hamis képzelgéseket állít szemed elé, ne inogj meg, maradj meg rendíthetetlenül önismereted alázatosságában és merészen, bátran így szólj hozzá: „Térj vissza, boldogtalan, a te örök sötétségedbe. Mert én csak szegény bűnös vagyok, ki nem érdemli meg, hogy jelenésekben legyen része. Nekem semmi másra nincs szükségem, csak az én édes Jézusom irgalmasságára, a Boldogságos Szűz Máriának, Szent Józsefnek és a többi szenteknek a közbenjárására.” Még ha több, majdnem nyilvánvaló jel arra mutatna is, hogy ezek a jelenések a mennyből származnak, akkor is utasítsd el és űzd magadtól a lehető legmesszebbre. Ne félj, hogy ez a méltatlanságod beismerésén alapuló ellenállás visszatetszik az Úristennek. Mert ha a jelenés valóban Tőle származik, Ő majd megtalálja a módját annak, hogy felvilágosítson arról téged, s te nem veszítesz semmit. Az Úr, aki az alázatosakat árasztja el kegyelmével, nem vonja meg azt tőlük éppen akkor, mikor az alázatosság indulatát ébresztik fel magukban.

Ezek az ellenség legmegszokottabb fegyverei, melyekben utolsó pillanatunkban reánk támad. Ezeken kívül azonban felhasználja még mindenkivel szemben azokat a sajátos hajlandóságokat is, melyeket kinek-kinek gyenge oldalaként ismer. Azért ne várjuk be a döntő ütközet óráját, hanem gyakoroljuk magunkat állandóan annak a szenvedélynek a leküzdésében, mely leghevesebben szokott reánk támadni, vagy amelyik legerősebben uralkodik rajtunk: küzdjünk bátran és kitartóan, hogy könnyebben győzedelmeskedhessünk abban az utolsó harcban, amely végérvényesen és visszavonhatatlanul eldönti sorsunkat.